

BG

BG

BG

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 14.10.2009
COM(2009) 533 окончателен.

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО
ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА**

Стратегия за разширяване и основни предизвикателства през 2009—2010 г.

{SEC(2009) 1333}
{SEC(2009) 1334}
{SEC(2009) 1335}
{SEC(2009) 1336}
{SEC(2009) 1337}
{SEC(2009) 1338}
{SEC(2009) 1339}
{SEC(2009) 1340}

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Стратегия за разширяване и основни предизвикателства през 2009—2010 г.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Петото разширяване на ЕС допринесе за укрепване на демокрацията и правовата държава в Европа. То доведе до увеличаване на икономическите възможности и тежестта на ЕС при справяне с глобалните предизвикателства като изменението на климата, конкурентоспособността и регламентирането и надзора на финансовите пазари. През последните пет години разширеният ЕС доказа способността си за общи действия при разрешаване на важните предизвикателства, пред които е изправен. Разширяването е един от най-ефективните инструменти на външната политика на ЕС.

Сегашният процес на разширяване на Европейския съюз протича на фона на дълбока и широкообхватна рецесия. Кризата засегна както ЕС, така и страните, обхванати от процеса на разширяване. През един и същ период ЕС получи три нови молби за членство — от Черна гора (декември 2008 г.), Албания (април 2009 г.) и Исландия (юли 2009 г.). Тези молби показват допълнително притегателната сила на ЕС и неговата роля в насърчаването на стабилността, сигурността и просперитета.

Напредъкът в реформите, постигнат от страните, обхванати от процеса на разширяване, им даде възможност да преминат през последователните етапи в процеса на присъединяване. Преговорите за присъединяване с Хърватия са на приключване. Преговорите за присъединяване с Турция достигнаха етап, който изисква повече усилия и нов устрем за реформи. Бившата югославска република Македония постигна значителен напредък в справянето с важни предизвикателства. Комисията изготвя становища по молбите за членство на Черна гора и Исландия. Тя е готова да изготви становище и по молбата на Албания, ако получи покана за това от Съвета. За всички заинтересовани страни от Западните Балкани по-нататъшният напредък може да доведе до предоставяне на статут на страна кандидатка, когато те покажат, че са готови за това.

На страните от Западните Балкани и Турция все още предстои в различна степен съществена работа за постигане на поставените критерии и условия. Темпът на реформите често е бавен. Международната икономическа криза утежнява затрудненията. Налице са случаи, при които двустранни въпроси по неоправдан начин оказват влияние върху процеса на присъединяване.

В светлината на тези предизвикателства подновеният консенсус по разширяването, договорен на Европейският съвет през декември 2006 г., продължава да е основа за пътя напред. Тази политика се основава на следните принципи: консолидиране на ангажиментите, справедливи и строги условия и по-добра комуникация с обществеността в комбинация с капацитета на ЕС да интегрира нови членове. ЕС подобри качеството на процеса на разширяване. По-специално, сега на правовата държава и доброто управление се обръща по-голямо внимание на по-ранен етап.

Процесът на присъединяване дава силен тласък на политическите и икономическите реформи. От стратегически интерес за ЕС е поддържането на динамиката на този процес въз основа на съгласувани принципи и условия.

Политиката за разширяване на ЕС предвижда внимателно направляван процес, при който страните кандидатки и потенциални кандидатки се приближават към ЕС съгласно темпа на своите политически и икономически реформи и своя капацитет да поемат задълженията, свързани с членството, в съответствие с критериите от Копенхаген. В страните от Западните Балкани регионалното сътрудничество остава от ключово значение и представлява централен елемент на процеса на стабилизиране и асоцииране.

Договорът от Лисабон реформира институциите на разширения Съюз с цел адаптиране на неговите политики към бързо развиващия се свят. Във връзка по-специално с разширяването на ЕС договорът ще осигури институционална рамка, която да улесни адаптирането на институциите на Съюза след присъединяването на нова държава-членка към ЕС и ще измени процедурата за присъединяване, според която Европейският парламент и националните парламенти ще бъдат уведомявани относно заявления за членство.

Установяването на безвизов режим с бившата югославска република Македония, Черна гора и Сърбия в началото на 2010 г. въз основа на предложение на Комисията ще покаже че реформите имат осезаеми ползи за гражданите. До средата на 2010 г. Комисията ще представи такива предложения и за Албания и Босна и Херцеговина при условие, че тези страни отговарят на формулираните условия.

По отношение на кипърския въпрос, лидерите на кипърската гръцка и кипърската турска общност навлизат в решителна фаза на преговори за постигане на цялостно решение под егидата на Организацията на обединените нации. Комисията подкрепя техните усилия и дава технически консултации по въпроси от компетентността на ЕС.

Настоящото съобщение излага постигнатия напредък и основните предизвикателства, пред които са изправени страните, участващи в процеса на разширяване. То очертава подхода на Комисията към това да насочва и подкрепя усилията им през следващата година. В придружаващ документ Комисията представя и насоки за по-нататъшния напредък на Косово¹ към интеграция в ЕС към в съответствие с европейската перспектива на страните от региона.

2. ОСНОВНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Частта, която следва, разглежда основните въпроси, които в момента оказват влияние върху процеса на разширяване. Чрез своята политика на разширяване Европейският съюз може да помогне за преодоляването на тези предизвикателства, но основната отговорност е на заинтересованите страни.

Икономическата криза

---

¹ Съгласно Резолюция 1244/99 на Съвета за сигурност на ООН.

Глобалната рецесия засегна, макар и в различна степен икономиките на страните от Западните Балкани и Турция. ЕС оказва на страните, обхванати от процеса на разширяване, помощ за смекчаване на последиците от кризата и за проправяне на пътя към стабилно възстановяване в координация с международните финансови институции (МФИ).

Икономическата активност в страните от Западните Балкани и Турция се сви рязко от втората половина на 2008 г. насам в резултат на намалено търсене за техния износ, по-малко преки чуждестранни инвестиции и по-малко трансгранични заеми. Фискалните позиции се влошиха във всички икономики. Безработицата, която вече бе висока в няколко страни, започна да се увеличава още повече. Икономическият спад в Западните Балкани и Турция през 2009 г. бе от същата величина като средния за ЕС, но по-лек отколкото в най-засегнатите държави-членки на ЕС. Въпреки това във всички страни макроикономическата ситуация остава крехка.

Страните от Западните Балкани имат ограничени възможности за твърд вътрешнополитически макроикономически отговор на кризата. Съществуват значителни ограничения на паричната и фискалната политика, тъй като мерките от предишните проциклични фискални позиции, деноминирани в чуждестранна валута кредити и ипотeki и големи външни дисбаланси. При тези обстоятелства отговорът на кризата в повечето страни от региона бе като цяло подходящ, въпреки че в някои случаи сериозността на предизвикателството първоначално не бе призната. Перспективата за присъединяване към ЕС помогна да се запази доверието в икономиките в региона на Западните Балкани и бе стълб на икономическата политика през неотдавнашния бурен период. В същото време някои от страните, обхванати от процеса на разширяване, бяха в състояние да използват предимствата на структурните реформи, проведени през последните години, които спомогнаха за смекчаване на кризата. В Хърватия и Турция например подобрената финансова регулация допринесе за стабилността и устойчивостта на банковия сектор. Сърбия и Босна и Херцеговина получиха подкрепа от МВФ, тъй като и в двете страни външните дисбаланси нараснаха и публичните финанси бяха особено засегнати поради провеждани преди това експанзионистични политики.

Разгръщането на кризата в страните, обхванати от процеса на разширяване, особено нейното въздействие върху реалната икономика, включително по отношение на заетостта и социалното положение, продължава. Възстановяването ще отнеме време, тъй като според очакванията подемот на икономическата активност в основните търговски партньори ще бъде бавен. Според очакванията притокът на капитал за стимулиране на търсенето на вътрешния пазар ще остане нисък. Бяха предприети краткосрочни мерки за смекчаване на социалните последици от кризата за най-уязвимите части на обществото.

В средносрочен план осигуряването на стабилна фискална политика е от голямо значение, с акцент върху по-ефикасните и ефективни публични разходи и на инвестициите. За справяне със структурната безработица и за защита на уязвимите групи са необходими политики за заетост и мерки за социална защита. При реагирането на кризата трябва да се отчете необходимостта от устойчиво развитие и предизвикателствата, породени от изменението на климата, и да се даде приоритет на мерки, водещи до безопасна и устойчива нисковъглеродна икономика. Реформите, свързани с ЕС, допринасят за повишаването на конкурентоспособността и възприемчивостта по отношение на правна рамка, водеща до търговия и инвестиции.

Мерките за укрепване на правовата държава, включително борбата срещу корупцията, са от съществено значение за подобряване на бизнес климата.

Подкрепата на ЕС се изразява в предприсъединителната помощ, предвидена за банковия сектор, инфраструктурни проекти, малки и средни предприятия и засъздаването на работни места, включително в селските райони. В Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП) за тази цел са предвидени безвъзмездни средства в размер на 200 милиона EUR, като чрез тях ще бъдат привлечени инвестиции на стойност най-малко 1 млрд. EUR, съфинансирани със заеми от МФИ. Комисията е предложила понижаване на нивото на изискваното съфинансиране за страните, получатели на помощ по ИПП. Чрез ИПП Комисията предостави на Сърбия пряка бюджетна подкрепа за смекчаване на последиците от финансовата и икономическата криза. Свен това Комисията предложи на Съвета да одобри макрофинансова помощ за Сърбия под формата на заем в размер на 200 милиона EUR. При необходимост тези възможности са отворени и за други страни. И в двата случая финансовата помощ подлежи на условия, включително на споразумение с МВФ за провеждане на стабилни макроикономически политики. Комисията работи в тясно сътрудничество с МФИ, които поеха ангажимент да увеличат кредитирането за Западните Балкани и Турция до над 5 млрд. EUR през 2009 г.

Западните Балкани и Турция все още са изправени пред сериозни предизвикателства, свързани с правовата държава, по-специално борбата срещу корупцията и организираната престъпност. Тези въпроси са от ключово значение за функционирането на демокрацията и икономиката и са до голяма степен определящи за процеса на присъединяване към ЕС. Макар и не винаги пропорционално, те се отразяват и на отношението на обществеността в ЕС към разширяването. Страните, обхванати от процеса на разширяване полагат значителни усилия за разрешаване на проблемите. Комисията ще продължи да използва пълния потенциал на процеса на разширяване в подкрепа на тази работа и за внимателно наблюдение на резултатите.

Корупцията доминира в много области и оказва влияние върху ежедневието на гражданите и бизнес средата. Областите, които налагат специално внимание, включват обществените поръчки и приватизацията, съдебната система, финансирането на политическите партии и прозрачността на публичната администрация и правителството. От съществено значение е наличието на независима и безпристрастна съдебна система и прокурори със специализация в борбата срещу корупцията и свързаните с нея престъпления, както и на деполитизирана и професионална полиция и администрация. В области като обществените поръчки, правата върху интелектуалната собственост, финансовия контрол, одита и борбата срещу измамите е необходимо добре оформено законодателство и ефективно изпълнение.

Необходими са допълнителни усилия в борба срещу организираната престъпност, която продължава да бъде проблем в целия регион. Органите за правоприлагане ще трябва да станат по-ефективни и да работят заедно, за да се справят с международните престъпни организации.

В съответствие с подновения консенсус по разширяването и предвид опита от петото разширяване, правовата държава се явява ключов приоритет, на който заинтересованите страни трябва да обърнат внимание на ранен етап от процеса на присъединяване. С помощта на ЕС е постигнат известен напредък при изграждането на ефективно законодателство и структури за борба с корупцията и организираната престъпност, но за постигане на конкретни резултати е необходимо стриктно прилагане и изпълнение на законите. През 2009 г. за укрепване на съдебната система и правоприлагане от ИПП е заделена помощ на стойност около 80 милиона EUR. С експерти от държавите-членки Комисията проведе партньорски мисии за оценка на съдебните системи в страните кандидатки и провежданата от тези страни борба срещу корупцията и организираната престъпност и ще засили тези мисии. Използването на сравнителни показатели в преговорите за присъединяване и диалога за либерализиране на визовия режим даде стимули за реформи.

Комисията продължи да подкрепя сътрудничеството на регионално равнище между съдебните органи, полицията и прокуратурата за борба срещу организираната престъпност и корупцията. За гарантиране на ефективното функциониране на съдебните системи в страните от Западните Балкани е необходимо засилване на съдебното сътрудничество в рамките на региона. В това отношение разрешаването на проблема с безнаказаността за военни престъпления и други тежки престъпления е от особено значение. За тази цел страните следва да направят преглед на сега съществуващите ограничения в своите правни рамки за екстрадиция на собствени граждани и за прехвърляне на производства.

Комисията ще продължи да оказва подкрепа на страните партньори в борбата срещу корупцията и организираната престъпност. Въпреки това ефективни и устойчиви резултати могат да се постигнат само с необходимата политическа воля и с реална ангажираност от страна на властите в съответните страни. Комисията ще следи стриктно напредъка, постигнат на място, като се съсредоточи върху резултатите.

В повечето страни, обхванати от процеса на разширяване, свободата на словото остава повод за безпокойство. Като цяло основните елементи на правната рамка за защита на свободата на словото и медиите са налице, но ненужният политически натиск върху медиите и нарастващият брой заплахи и физически нападения срещу журналисти, както и някои все още съществуващи правни пречки пораждаат сериозни опасения. Към тези въпроси трябва да се подходи със спешност.

Двустранни въпроси

Двустранните въпроси, включително тези, свързани с границите, все повече се отразяват на процеса на разширяване. Двустранните въпроси следва да бъдат разрешени от съответните страни и не би трябвало да задържат процеса на присъединяване.

През отчетния период граничният спор между Словения и Хърватия бе спънка в преговорите за присъединяване с Хърватия.

Рамките за преговори с Хърватия и Турция, одобрени от всички държави-членки, постановяват, че ЕС очаква от страните кандидатки да разрешат всички свои гранични спорове съгласно принципа за мирно уреждане на споровете в съответствие с Хартата на Обединените нации, включително, ако е необходимо, правораздаване от страна на Международния съд. Намирането на взаимно приемливи решения и сключването на договори по неразрешени въпроси със съседните държави също е част от Споразумението за стабилизиране и асоцииране.

Комисията очаква от всички заинтересовани страни да положат необходимите усилия за разрешаване на неразрешени двустранни въпроси със съседите си в тези рамки. Когато е уместно по искане на заинтересованите страни Комисията е готова да подпомогне търсенето на решения. Принципното споразумение между Хърватия и Черна гора относно установяването на границата на Превлака, постигнато чрез Международния съд, е окуражаващо.

Всички страни, замесени в такива двустранни спорове, имат отговорността да намерят решения в духа на добросъседските отношения и като отчитат общите интереси на ЕС. Това ще засили ефективността на подновения консенсус по разширяването, който потвърждава, че темпото на напредъка на една страна към ЕС се определя от темпото ѝ на реформи.

Регионално сътрудничество

През последните години регионалното сътрудничество в югоизточна Европа отбеляза значителен напредък и съпричастността на региона към този процес нарасна. Въпреки това регионалното сътрудничество не е на необходимата висота. По неоправдан начин върху него оказват влияние двустранни спорове и разногласия, свързани с Косово. Необходимо е и подобряване на ефективността на регионалните структури и инициативи.

Разногласията, свързани с участието на Косово в регионални срещи, инициативи и споразумения се превръщат в пречка за регионалното сътрудничество. Нормалното функциониране на важни структури като Централноевропейското споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА), Съвета за регионално сътрудничество (СРС) или Регионалното училище по публична администрация би могло да бъде застрашено, ако сегашните практики не се променят. Комисията настойчиво приканва всички заинтересовани страни да потърсят практически и прагматични решения, за да се гарантира, че регионалното сътрудничество не изключва някои от тях, без оглед на различните им позиции по въпроса за статута. Постигнатите резултати в рамките на регионалното сътрудничество се оценяват на всички етапи на процеса на разширяване като част от условията в Споразумението за стабилизиране и асоцииране.

СРС функционира повече от една година като наследник в региона на Пакта за стабилност под политическата егида на Процеса за сътрудничество в югоизточна Европа (ПСЮИЕ). Сега СРС трябва да увеличи усилията си за постигане на конкретни резултати. СРС има стратегическа роля за развитието на регионалното сътрудничество и за определянето и удовлетворяването на нуждите от регионални дейности и структури. Той следва да играе роля и в процеса на програмиране на помощта от Общността, предвидена за регионално сътрудничество. Комисията подкрепя работата на СРС и финансира една трета от бюджета на секретариата за периода 2008—2010 г. Комисията започна диалог със секретариата на СРС относно приоритетите на организацията, подобряването на нейното функциониране и по-нататъшното развитие. Освен това Комисията проучва режима за бъдеща подкрепа и как тя да се използва най-добре за повишаване на ефективността на СРС.

Регионалната търговия е особено важна за икономическото развитие на Западните Балкани и за постигането на помирение. Тя може да допринесе и за справяне с последиците от икономическата криза. Ролята на регионалната зона за свободна търговия, установена чрез ЦЕФТА е ключова. В рамките на ЦЕФТА бяха успешно договорени и други важни стъпки в областта на либерализирането на търговията, особено в търговията със селскостопански продукти, макар че те все още не са в сила. В ход е и работа по премахването на техническите бариери пред търговията. В сила влязоха разпоредби за диагонална кумулация между ЕС и някои страни от Западните Балкани, повишаващи интеграцията на регионалната търговия. Въпреки това съществува риск от парализиране на ЦЕФТА поради несъгласия по въпроса за статута на Косово, което понастоящем е причина за неприемането на Протокола относно либерализацията на търговията със селскостопански продукти. Натискът за упражняване на протекционизъм в резултат от международната криза се увеличава, като това води до предприемане на определени мерки в нарушение на договорните задължения. На тази тенденция трябва да се противопостави и такива нарушения да не се допускат.

Регионалното сътрудничество отбеляза напредък в областта на енергетиката и транспорта. Енергийната общност насърчава енергийната реформа в сектора и подобряването на сигурността на доставките в региона, като същевременно интегрира региона в енергийния пазар на Общността. Преговорите за създаването на транспортна общност между ЕС и Западните Балкани продължават и трябва да приключат до края на тази година. Споразумението за общоевропейско авиационно пространство (СОАП) допринася за нарастване на въздушния трафик между ЕС и Западните Балкани и постепенно ги интегрира във вътрешния пазар на ЕС в областта на въздушния

транспорт. Засилва се регионалното сътрудничество в областите околната среда и правосъдие и вътрешни работи.

Дейностите по обучение на регионалното училище по публична администрация са се увеличили. Приоритет е ратифицирането на международното споразумение, чрез което училището ще получи правосубектност и ще стане напълно функциониращо.

В контекста на процеса от Любляна Комисията подкрепя възстановяването на културното наследство като важно средство за помирение, което същевременно допринася за развитието на местната икономика. На предстоящата през ноември 2009 г. в Любляна конференция на министрите Комисията ще насърчава по-нататъшни дейности за възстановяване.

Съгласно заключенията на Европейския съвет от юни 2009 г. до края на 2010 г. Комисията ще подготви стратегия на ЕС за региона на река Дунав. Страните, обхванати от процеса на разширяване и организациите, свързани с него, ще бъдат тясно ангажирани с тази задача. Що се отнася до черноморския регион Турция е поела ангажимент за сътрудничество в региона и е част от рамката за черноморско взаимодействие. Комисията подкрепя участието на Турция в програмата за сътрудничеството в черноморския басейн по Европейския инструмент за съседство и партньорство (ЕИСП).

Комисията ще продължи да оказва подкрепа на регионалните дейности и структури за сътрудничество в Западните Балкани, включително чрез по-голямо участие на региона в подготовката на програмата на ИПП с няколко бенефициера.

3. ИНСТРУМЕНТИ ЗА ПРЕДПРИСЪЕДИНЯВАНЕ: ОТГОВОР НА ОСНОВНИТЕ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Безвизово пътуване

Процесът на либерализация на визовия режим за страните от Западните Балкани съгласно ангажимента по Програмата от Солун навлезе в решителната си фаза. От януари 2008 г. в сила са споразумения за облекчаване на визовия режим с всички заинтересовани страни едновременно със споразумения за реадмисия. Пътните карти, приети през 2008 г. за всяка страна в контекста на диалога за либерализация на визовия режим, се оказаха успешен двигател за ускоряване на реформите в съответната област, а именно сигурността на документите, управлението на границите и миграцията и борбата срещу корупцията и организираната престъпност.

Като отчете напредъка, постигнат от всяка страна по съответните критерии за либерализация на визовия режим, през юли 2009 г. Комисията предложи въвеждане на безвизов режим за бившата югославска република Македония, Черна гора и Сърбия. Установяването на безвизов режим в началото на 2010 г. ще допринесе в значителна степен за контактите между хората, показвайки на гражданите на съответните страни, че реформите, свързани с европейската перспектива, водят до осезаеми ползи. До средата на 2010 г. Комисията ще представи предложения и за Албания и Босна и Херцеговина, при условие че тези страни отговарят на условията. Докладът за Косово, който следва да бъде приет заедно с настоящото съобщение, предлага по-нататъшно насърчаване на облекчаването на визовия режим и стартиране на процес, насочен към

евентуална либерализация на визовия режим с Косово, след като бъдат осъществени необходимите реформи и бъдат изпълнени условията.

Гарантиране на качествена предприсъединителна подготовка

В рамките на подновения консенсус по разширяването продължиха усилията за подобряване на качеството на процеса. Строгите сравнителни показатели, определени като условия за отварянето и затварянето на преговорни глави се оказаха мощен инструмент за гарантиране на спазването на съществуващите договорни задължения и за извършване на трудни икономически, правни и административни реформи в преговарящите страни, като по този начин допринесоха за началната им подготовка за присъединяване В процес на подготовка е изследване на финансовото въздействие от присъединяването на Хърватия към ЕС. В бъдеще становищата по молби за членство ще включват оценки на въздействието от присъединяването на страната кандидат върху основните области на политиката на ЕС. Със страните тече интензивен политически диалог за наблюдение на напредъка, като основни референтни документи са партньорствата. В контекста на кризата икономическият диалог се засили допълнително.

От своя страна страните, обхванати от процеса на разширяване, следва да гарантират, че новото законодателство е добре подготвено след необходимите консултации със заинтересованите страни и се прилага правилно. За да се улесни ефективното прилагане на правото на ЕС е необходима независима, прозрачна, отговорна и основана на качествата държавна администрация.

Сближаване на гражданите и администрациите с ЕС

Засиленото участие на организациите на гражданското общество повишава качеството на демокрацията и допринася за помирението. Участието им в реформите, предприети в страните, обхванати от процеса на разширяване, допринася за качеството на процеса на присъединяване, както и за поддържането на обществената подкрепа за присъединяването. Чрез прилагане на механизма за гражданско общество в рамките на ИПП Комисията финансира създаването на служби за техническа подкрепа за всяка страна бенефициер, все повече на брой кратки посещения в институциите на ЕС и участието на около 800 души в семинари в Западните Балкани и Турция. Комисията ще продължи да подкрепя партньорствата с гражданското общество като отдава приоритет на сектори като културата, малцинствата и професионалните сдружения.

Участието в програми и агенции на Общността се оказва полезно за сближаването на институциите и гражданите на страните-партньори с ЕС. Комисията е увеличила подкрепата си за агенциите на Общността за страните, обхванати от процеса на разширяване, с цел да се подготвят за участие в тях. След увеличаването на възможностите за съфинансиране от Общността, потенциалните страни-кандидатки се включиха в нови програми. Комисията ще продължи да подкрепя страните-партньори в изграждането на необходимия капацитет и ресурси за гарантиране на успешното им участие в програмите и агенциите на Общността.

В съответствие с акцента върху основните въпроси за управлението Комисията ще продължи да обръща специално внимание на наличието на професионална и функционираща публичната администрация. Тя ще продължи да насърчава обмена на добри практики и споделянето на експертен опит между страните в областта на

реформата в публичната администрация. За тази цел тя ще използва всички налични инструменти, включително програмите „Twinning“, „TAIEX“ и „SIGMA“², както и ще засили контактите с други международни организации и национални, регионални и европейски институти за обучение по публична администрация.

Подпомагане на страните, обхванати от процеса на разширяване, чрез финансова помощ

През 2009 г. продължи предоставянето на помощ на държавите от Западните Балкани и на Турция чрез Инструмента за предприсъединителна помощ. През 2009 г. ще бъдат поети ангажименти за 1,5 млрд. EUR. Особено внимание се обръща на изграждането на държавността, доброто управление, правовата държава и развитието на гражданското общество. Продължи подкрепата по ИПП за трансграничното сътрудничество и устойчивото развитие в граничните райони като принос за помирието и добросъседските отношения, както и за подготовката за присъединяване към ЕС. Комисията ще продължи да насочва своята помощ към подпомагане на предприсъединителната подготовка въз основа на приоритетите в партньорството.

Страните кандидатки са постигнали напредък в децентрализираното управление на средствата. Процесът на децентрализация е в пълен ход в Хърватия и Турция, като и двете страни трябва да съсредоточат работата си към изпълнение на всички условия, свързани с него. В бившата югославска република Македония бе постигната децентрализация на компонентите на ИПП „регионално развитие“ и „човешки ресурси“, но е необходима допълнителна работа преди осъществяването на по-нататъшна децентрализация. Комисията продължава да оказва необходимата подкрепа за страните-кандидатки, за да им помогне да удовлетворят изискванията за децентрализирано управление на средствата от ЕС, като усилията са насочени и към регионалното развитие, развитието на човешките ресурси и развитието на селските райони.

В други страни, обхванати от процеса на разширяване, делегациите на Комисията, работещи понастоящем с пълна сила след закриването на Европейската агенция за възстановяване, отговарят за прилагането на помощта от ЕС и работата със страните бенефициери за гарантиране на това, че помощта от ЕО се използва ефективно и ефикасно. Цел в средносрочен план продължава да бъде децентрализираната помощ, особено с оглед на подготовката за бъдещо управление на инструментите на кохезионната политика.

Комисията подкрепя развитието на секторни стратегии от страните бенефициери, с цел да се улесни възприемането на по-стратегически и основан на програми подход към предоставянето на помощ и подкрепа и да се подобри ефективността на помощта.

---

² Средносрочна помощ в областите, свързани с достиженията на правото се предоставя чрез проекти „Twinning“, които водят до създаване на рамка за сътрудничество между администрациите на страните-бенефициери и техните партньори в държавите-членки. Помощ при поискване се предоставя посредством „TAIEX“ (техническа помощ и обмен на информация), като съответните дейности се извършват от служители на държавите-членки. Краткосрочна помощ в областта на хоризонталните въпроси в управлението и реформата на публичната администрация се представя посредством „SIGMA“ (подкрепа за усъвършенстване на управлението и ръководството), програма на ОИСР, подкрепяна от Комисията в контекста на разширяването

Както е предвидено в регламента за ИПП, Комисията засили координацията между донорите, които включват държави-членки на ЕС, МФИ и други донори. Това означава задаване и координиране на приоритетите и редовен мониторинг на изпълнението на място.

Комисията, партньорските МФИ и държавите-членки финализират условията за създаване на инвестиционна рамка за Западните Балкани (ИРЗП). Това е голяма стъпка, която ще улесни подпомагането на инвестициите в инфраструктурата, малките и средни предприятия и енергийната ефективност. Рамката има за цел обединяване на ресурсите на Комисията, партньорските МФИ, държавите-членки и други донори, като тази безвъзмездна помощ се обвърже със заеми от международни финансови институции за финансиране на приоритетни проекти в обхванатите сектори. За тази цел Комисията е заделила средства за безвъзмездна помощ в размер на над 100 млн. EUR, което я прави най-големия дарител. Като цяло ИРЗП следва да генерира заеми на обща стойност над 1 млрд. EUR през следващите години.

Съвместна работа в областта на изменението на климата

ЕС ще засили редовния диалог относно изменението на климата със страните кандидатки и потенциалните страни кандидатки, в частност чрез бъдещата регионална екологична мрежа за присъединяване (РЕМП). Комисията очаква всички страни, обхванати от процеса на разширяване, да подкрепят целта на ЕС за постигане на амбициозно и всеобхватно споразумение на конференцията в Копенхаген по **изменението на климата** в края на 2009 г. През последните години Комисията предостави безвъзмездни средства в размер на 120 млн. EUR на фондове на МФИ, които ще генерират инвестиции по проекти за енергийна ефективност за около 600 млн. EUR, подпомагайки по този начин страните от Западните Балкани и Турция да намалят емисиите на парникови газове. Комисията ще продължи да подкрепя инициативи в областта на изменението на климата в страните, обхванати от процеса на разширяване.

Информирание на обществеността относно разширяването

По-добрата комуникация с гражданите е основен принцип на подновения консенсус по разширяването. Важно за успеха на процеса на разширяване на ЕС е гражданите да бъдат изслушвани и да се отговори на техните опасения и въпроси. Общественото мнение в ЕС относно бъдещи разширявания се влияе от нагласи, свързани с минали разширявания. По повод петата годишнина от петото разширяване на ЕС Комисията представи проучване относно икономическите постижения и предизвикателства, свързани с това разширяване, в което се прави оценка, че то е допринесло за икономическия растеж и е засилило ролята на ЕС в световната икономика. Комисията насърчава провеждането на информиран обществен дебат относно въздействието на петото разширяване и организира серия от събития за отбелязване на годишнината от него, които съвпаднаха с 20-та годишнина от падането на желязната завеса. Тя създаде специален уебсайт и съпроизведе аудио-визуални материали.

Осигуряването на обществена подкрепа остава решаваща цел на водената от ЕС политика на разширяване и Комисията ще продължи да провежда активна политика на информиране на обществеността в това отношение. По-специално Комисията ще подпомага и допълва усилията на държавите-членки, които имат ключова отговорност в това отношение, както и тези на страните партньори, като информационните дейности ще бъдат насочени към фигури, определящи за формирането на общественото

мнение, особено организации на гражданското общество и журналисти, както и към младежта. Особени усилия ще бъдат положени за насърчаване на осведомеността в ЕС относно културата и начина на живот на страните партньори, обхванати от процеса на разширяване.

4. НАПРЕДЪК В СТРАНИТЕ, ОБХВАНАТИ ОТ ПРОЦЕСА НА РАЗШИРЯВАНЕ И ПЛАН ЗА 2009—2010 Г.

4.1. Насочване на страните кандидатки и потенциални кандидатки към ЕС

През последните години страните от **Западните Балкани** се приближиха към ЕС, тъй като регионът постигна напредък, макар и неравномерен, в реформите и в изпълнението на поставените критерии и условия. Значителен напредък бе постигнат по пътя към либерализиране на визовия режим, което доведе до предложението на Комисията от юли 2009 г. за отмяна на задължението за визи за бившата югославска република Македония, Черна гора и Сърбия. Мрежата от споразумения за стабилизиране и асоцииране бе допълнително разширена. От региона бяха получени две молби за членство.

За всички заинтересовани страни от Западните Балкани постигането на по-нататъшен напредък може да доведе до получаване на статут на страна кандидатка при наличието на готовност. Задоволителните резултати при изпълнението на задълженията, произтичащи от Споразумението за стабилизиране и асоцииране, включително разпоредбите относно търговията, са основен елемент на напредъка на всяка страна към членство.

Следващият раздел обобщава напредъка и определя дневния ред за периода 2009-2010 г. за **страните, обхванати от процеса на разширяване**.

Хърватия

Хърватия продължи да отбелязва напредък по ключови политически реформи. Хърватия продължава да изпълнява политическите критерии и постигна напредък в повечето области, като засили усилия си в областта на правовата държава. Приоритетите от партньорството за присъединяване са постигнати в голяма степен.

В съобщението си „Стратегия за разширяване и основни предизвикателства за периода 2008—2009 г.“³ Комисията представи индикативна пътна карта за достигане до крайната фаза на преговорите за присъединяване. Наличието на пътната карта бе стимул за усилията на Хърватия да удовлетвори показателите за отваряне и затваряне на глави според графика за изпълнение на тази пътна карта. Закъснението в известни области в Хърватия означаваше, че напредъкът по някои глави не е в съответствие с пътната карта. Независимо от това като цяло подготовката напредна значително и понастоящем техническите преговори наблизават окончателна фаза.

Хърватия бе силно засегната от икономическата криза, но влиянието на кризата бе смекчено от гъвкавия банков сектор и големите резерви в чуждестранна валута. Засилването на структурните реформи и приемането на надеждна средносрочна

---

³ COM (2008) 674.

фискална стратегия ще бъде от съществено значение за подобряване на конкурентоспособността ѝ.

Граничният спор между Словения и Хърватия забави преговорите за присъединяване, като до октомври 2009 г. не бе възможно откриване или закриване на значителен брой глави, които технически бяха финализирани по-рано. Комисията бе посредник при уреждането на този спор, който следва да остане двустранен въпрос. В продължение на шест месеца Комисията положи сериозни усилия, подкрепени от „председателската тройка“, чрез които бе проправен пътят към постигнатото през септември 2009 г. политическо споразумение между двете страни. Комисията приветства неотдавнашния напредък, благодарение на който по време на конференцията за присъединяването през октомври значителен брой глави бяха отворени или затворени. Двустранните въпроси не следва да пречат на преговорите за присъединяване.

Необходимо е Хърватия да увеличи усилията си за осъществяване на реформи в областта на съдебната система и основните права, особено по отношение на независимостта и ефективността на съдебната система, борбата срещу корупцията и организираната престъпност, правата на малцинствата, включително завръщането на бежанци, както и делата за военни престъпления. Особено внимание следва да се обърне на реформата в публичната администрация. Хърватия трябва да гарантира и че хърватското правителство взема всички необходими мерки за разрешаване на въпроса за достъпа на МНТБЮ до важни документи. Комисията подготвя финансов пакет за присъединяването на Хърватия. Необходимо е Хърватия да увеличи усилията си за създаване на необходимите инструменти за управление и контрол на финансовите инструменти на Общността. Комисията препоръчва на Съвета да създаде временна техническа работна група за изготвяне на Договора за присъединяване въз основа на текстове, подготвени от Комисията. Ако Хърватия се справи навреме с всички неизпълнени засега сравнителни показатели, преговорите за присъединяване могат да приключат догодина, включително по отношение на евентуалните преходни режими.

Бивша югославска република Македония

След становището на Комисията⁴ и след предоставянето през 2005 г. на статут на страна кандидатка на бившата югославска република Македония, функционирането на демокрацията в страната укрепна, а на институциите, гарантиращи правовата държава и зачитането на основните права, бе осигурена стабилност. Тази работа следва да продължи.

---

⁴ В своето становище COM (2005) 562 по молбата на страната за членство прието през ноември 2005 г., Комисията заключи следното: „Бившата югославска република Македония е действаща демокрация със стабилни институции, които като цяло гарантират правовата държава и зачитането на основните права. През 2001 г. страната подписа Споразумение за стабилизиране и асоцииране и оттогава като цяло изпълнява по задоволителен начин свързаните с него задължения. Бившата югославска република Македония успешно изпълни законодателната програма на Охридското рамково споразумение, което допринесе за съществено подобряване на политическата ситуация и сигурността в страната. Сега това законодателство трябва да бъде изцяло приведено в сила. Страната продължава да бъде ангажирана с осъществяването на регионално сътрудничество. Необходимо е бившата югославска република Македония да положи допълнителни усилия в областта по-специално на изборния процес, реформата на полицията, съдебната реформа и борбата срещу корупцията. Въз основа на цялостния напредък в осъществяването на реформи Комисията счита, че страната е на път да отговори на политическите критерии, определени от Европейския съвет в Копенхаген през 1993 г. и в Споразумението за стабилизиране и асоцииране.

Страната е удовлетворила в значителна степен основните приоритети на партньорството за присъединяване⁵. Провеждането на президентски и местни избори през март и април 2009 г. бе в съответствие с повечето международни стандарти. Функционирането на парламента се е подобрило, по-специално благодарение на въвеждането на парламентарен правилник и нов закон за парламента. Законът за полицията се прилага, като в частност бяха назначени регионални и местни полицейски командири, а реформата на полицията бе разгърната допълнително с приемането на закона за вътрешните работи. Законодателната част на стратегията за съдебна реформа приключи, новите съдилища и органи на съдебната власт действат и цялостната ефективност е увеличена. В борбата срещу корупцията бе постигнат добър напредък, изразяващ се в съдебно преследване на високопоставени лица, укрепване на правната рамка, по-специално чрез приемането на изменения закон за финансиране на политическите партии, и в повишаване на капацитета на институциите за борба с корупцията. Законът за държавния служител бе изменен, за да се засили ролята на агенцията за държавния служител и представлява допълнителна стъпка към изграждане на система за професионално развитие, основано на качествата. В областта на заетостта активните мерки на пазара на труда бяха засилени, а бизнес средата се подобрява, включително чрез укрепване на регулаторните агенции.

Страната изпълнява ангажиментите по Споразумението за стабилизиране и асоцииране. Въз основа на това през октомври Комисията направи предложение за преминаване към втория етап на процеса на асоцииране съгласно член 5 от ССА.

В страната бе засегната от икономическата криза, но забавянето на растежа бе смекчено от наличието на стабилен банков сектор и от устойчивото частно потребление. Стабилната фискална политика и справянето със структурната безработица ще доведе до подобряване на конкурентоспособността на икономиката.

Спорът за името с Гърция остава нерешен. Страната участва в преговори под егидата на ООН за решаване на този въпрос. Действия и изявления, които биха могли да окажат отрицателен ефект върху добросъседските отношения, следва да бъдат избягвани. От съществено значение е поддържането на добросъседските отношения, включително договарянето на взаимно приемливо решение в спора за името под егидата на ООН.

---

⁵ Основните приоритети на партньорството за присъединяване с бившата югославска република Македония („сравнителни показатели“), са следните:

- Гарантиране на правилното изпълнение на ангажиментите, поети със Споразумението за стабилизиране и асоцииране.

- Насърчаване на конструктивен и широк диалог, особено в области, където е необходим консенсус между всички политически партии, в рамките на демократичните институции.

- Осигуряване на ефективно прилагане на Закона за полицията.

Постигане на трайни резултати в изпълнението на съдебната реформа и укрепване на независимия характер и цялостния капацитет на съдебната система. Провеждане на реформата в прокуратурата и назначаване на Съдебен съвет.

- Постигане на трайни резултати в прилагането на антикорупционното законодателство.

- Гаранции за отсъствието на политическа намеса при набирането и професионалното развитие на държавните служители, по-нататъшно развитие на система за професионално развитие, основано на заслуги, както и пълно прилагане на Закона за държавните служители.

- Намаляване на пречките пред създаването на работни места и приемане на мерки за овладяването на дългосрочната безработица и безработицата сред младите.

- Подобряване на общия бизнес климат чрез по-нататъшно укрепване на правовата държава, укрепване на независимостта на регулаторните и контролните органи, ускоряване на съдебното производство и продължаване на регистрацията на правото на собственост.

Черна гора

В Черна гора политическите реформи продължиха. Парламентарните избори през март 2009 г. отговориха на почти всички международни стандарти, но все още има слабости, които трябва да бъдат решени. Известен напредък бе постигнат по отношение на съдебната реформа. Изпълнението на Временното споразумение като цяло напредва гладко.

Черна гора е била засегната от икономическата криза, но нейното влияние бе смекчено от добрия туристически сезон и предприетите антикризисни мерки. Продължаването на структурните реформи е от ключово значение за по-нататъшно подобряване на конкурентоспособността.

През декември 2008 г. Черна гора подаде молба за членство в ЕС, а през април 2009 г. Съветът прикани Комисията да представи становище. Работата по изготвянето на становището е в ход. Черна гора ще трябва да покаже конкретни резултати по отношение укрепването на правовата държава, особено в съдебната реформа и борбата срещу корупцията. Необходимо е по-нататъшно укрепване на административния капацитет и капацитета за прилагане.

Албания

Албания постигна напредък по ключови политически реформи. Парламентарните избори през юни 2009 г. бяха в съответствие с повечето международни стандарти, но са необходими допълнителни усилия за справяне с отчетените слабости. Изпълнението на Споразумението за стабилизиране и асоцииране, което влезе в сила тази година, като цяло напредва гладко.

Досега Албания била засегната от икономическата криза само в ограничена степен. Продължаването на структурните реформи и модернизацията на инфраструктурата е от ключово значение за конкурентоспособността на страната.

Албания подаде молба за членство в ЕС през април 2009 г. През юли 2009 г. Съветът заяви, че ще се върне към молбата за членство на Албания след приключване на изборния процес в страната. Комисията е готова да започне изготвянето на становище, след като бъде поканена от Съвета. Необходимо е Албания да постигне напредък, особено по отношение на правовата държава и в частност борбата срещу корупцията, както и по отношение на правилното функциониране на държавните институции, особено независимостта на съдебната власт. Необходимо е по-нататъшно укрепване на административния капацитет и капацитета за прилагане.

Босна и Херцеговина

Прилагането на Временното споразумение в Босна и Херцеговина като цяло бе задоволително. Въпреки това, напредъкът на страната в осъществяването на ключови реформи остава много ограничен. Вътрешният политически климат се влоши, а предизвикателствата пред правилното функциониране на институциите и разгорещената реторика продължиха. Изискванията, необходими за плавното заместване на Службата на Върховния представител (СВП) със засилено присъствие на ЕС в страната не са изцяло изпълнени. В този контекст ЕС се съгласи с предприемането на мерки за укрепване на службата и мандата на Специалния представител на Европейския съюз (СПЕС) и обмисля възможността едно лице да съвместява двете

функции — на СПЕС и на ръководител на делегацията на Комисията в съответствие с Договорите и при зачитане на институционалното равновесие.

Необходимо е спешно ускоряване на ключовите реформи в Босна и Херцеговина. За постигането на напредък е нужно ръководство на страната да има споделена визия за нейното цялостно управление и политическа воля за удовлетворяване на изискванията, свързани с европейската интеграция. Босна и Херцеговина трябва да отговори и на условията, определени за закриването на СВП. Европейският съюз няма да е в състояние да разгледа молбата за членство на Босна и Херцеговина докато СВП не бъде закрыта.

Преди Комисията да може да препоръча предоставянето на статут на страна кандидатка на Босна и Херцеговина, тя трябва да реформира своята конституционна рамка така, че институциите да функционират ефективно. По-специално страната ще трябва да бъде в състояние да приеме, изпълнява и прилага законите и правилата на ЕС. Комисията приканва Босна и Херцеговина да приеме без по-нататъшно забавяне необходимите изменения в конституцията. Комисията е готова да подкрепя усилията на Босна и Херцеговина за доразвиване на конституцията на страната и за осъществяването на други ключови реформи, които биха й дали възможност за напредък в процеса на присъединяване.

Босна и Херцеговина бе силно засегната от икономическата криза и се обърна към МВФ за финансова помощ. Необходимо е страната да възобнови структурните реформи в икономиката и да осигури стабилност на публичните финанси.

Сърбия

Сърбия доказва своята ангажираност за сближаване с ЕС чрез постигане на трайни резултати в прилагането на разпоредбите на Временното споразумение с ЕС и чрез предприемане на ключови политически реформи в съответствие с европейските стандарти. Освен това Сърбия положи усилия за изпълнение на амбициозна програма за европейска интеграция. Сърбия разполага с необходимия административен капацитет за постигане на съществен напредък по пътя към ЕС. Необходимо е това да се използва, за да се продължи напред с програмата за реформи, която да доведе до осезаеми резултати в приоритетните области като укрепването на правовата държава.

Сърбия бе силно засегната от икономическата криза и се обърна към МВФ за финансова помощ. Необходимо е страната да ускори икономическите реформи и да гарантира устойчивостта на публичните финанси.

Сътрудничеството с Международния наказателен трибунал за бивша Югославия (МНТБЮ) се подобри още повече, но Ратко Младич и Горан Хаджич, срещу които са повдигнати обвинения, остават на свобода. Предвид устойчивото сътрудничество с МНТБЮ и подновения ангажимент на Сърбия към процеса на европейска интеграция Комисията счита, че ЕС следва понастоящем да започне да прилага Временното споразумение. Необходимо е Сърбия да покаже по-конструктивно отношение към участието на Косово в регионалната търговия и сътрудничество. Сътрудничество с мисията в областта на върховенството на закона EULEX започна, но тези усилия трябва да се увеличат допълнително, особено по отношение на работата на EULEX в северната част на Косово.

Косово

В Косово стабилността бе запазена, но остава крехка. Вследствие на реорганизирането на международното присъствие, мисията на ЕС в областта на върховенството на закона EULEX обхваща цяло Косово и е напълно действаща. Властите улесниха разгръщането на EULEX в Косово. Неотдавнашни инциденти, които доведоха до увреждане на имущество на EULEX, породиха безпокойство. Необходимо е Косово да осигури устойчива подкрепа за работата на EULEX. Косово се присъедини към МВФ и Световната банка и прие някои основни законодателни актове. Остават обаче големи предизвикателства, включително спазването на принципите на правовата държава, борбата срещу корупцията и организираната престъпност, укрепването на административния капацитет, защитата на сръбското и другите малцинства, както и подобряването на диалога и помирението между общностите. ЕС приканва косовските сърби да участват в косовските институции и да се включат в общинските избори през ноември. Необходимо е Косово да възприеме конструктивен подход към регионалното сътрудничество, включително участие в регионалната търговия.

След донорската конференция през 2008 г. Косово получава значително по-голяма финансова помощ. В рамките на ИПП за периода 2007—2011 г. за Косово са заделени почти 500 милиона EUR. Косово бе умерено засегнато от икономическата криза. От съществено значение е властите в Косово да изпълнят своите ангажменти по отношение на фискалната дисциплина, управлението на публичните разходи и реформите на икономическата и социалната политика.

ЕС подкрепя икономическото и политическото развитие на Косово чрез ясна европейска перспектива в съответствие с европейската перспектива за региона. Подобряването на условията на живот е от решаващо значение за благосъстоянието на населението на Косово и стабилността в региона като цяло. На фона на това и в съответствие със стратегията за разширяване за 2008 г. и заключенията на Съвета от декември 2008 г. Комисията одобри паралелно с настоящия стратегически документ съобщение, озаглавено „Косово* — към осъществяване на своята европейска перспектива“. Това проучване посочва инструментите на Общността, които ЕС може да мобилизира за насърчаване на политическото и социално-икономическото развитие на Косово. В него се предлага структуриран подход за приближаване на гражданите на Косово към ЕС, включително чрез диалог относно визовия режим с перспектива за евентуалното му либерализиране. В допълнение Комисията предлага удължаване на автономните търговски мерки и, след като Косово удовлетвори съответните изисквания, своевременно ще представи насоки за преговори за търговско споразумение.

Турция

Турция продължи да изразява ангажимента си към процеса на присъединяване към ЕС. Бяха проведени свободни и честни местни избори. Положителни стъпки бяха предприети в областта на съдебната система с приемането на стратегията за съдебна реформа и план за действие, в областта на отношенията между гражданската и военната сфера и културните права. В частност парламентът измени законодателството с цел да се даде възможност за това граждански съдилища да съдят военнослужещи в мирно време. Правителството откри широк обществен дебат с цел справяне с кюрдския въпрос, а обществената телевизия пусна канал, който излъчва изцяло на кюрдски език.

---

* Съгласно Резолюция 1244/99 на Съвета за сигурност на ООН.

В преговорите за присъединяване бяха отворени допълнителни глави. Турция одобри Национална програма за приемане на достиженията на правото. Назначаването на главен преговарящ на пълно работно време следва да помогне за рационализиране на усилията на правителството в контекста на реформите, свързани с ЕС. Това е особено важно, тъй като преговорите за присъединяване достигат етап, на който за да е възможен по-нататъшен напредък в отварянето на главите, от Турция се изискват повече усилия за изпълнение на сравнителни показатели.

Турция бе сериозно засегната от икономическата криза, но влиянието на последната бе смекчено от гъвкавия банковия сектор и предприетите антикризисни мерки. Продължаването на структурните реформи в съчетание с разумна фискална политика е от съществено значение за по-нататъшното повишаване на нейната конкурентоспособност.

Разследването на предполагаемата престъпна мрежа „Ергенекон“ доведе до обвинения в сериозни престъпления, в които са замесени военни офицери и националистически кръгове. Този случай е възможност за Турция да засили доверието в правилното функциониране на демократичните институции и правовата държава. Важно е производството в този контекст да протича при пълно спазване на правото на справедлив процес, по-специално на правата на обвиняемите.

Необходимо е темпът на реформите да бъде значително засилен. Редица области все още будят безпокойство, включително свободата на изразяване, свободата на печата, свободата на вероизповедание, правата на синдикатите, гражданския контрол над военните и правата на жените и равенството между половете. Необходимо е да се направи много повече относно безнаказаността на тези, които са участвали в изтезания и малтретиране. Правителствената инициатива по кюрдския въпрос би трябвало да доведе до конкретни мерки за гарантиране на пълни права и свободи на турските граждани независимо от техния произход, както и до значително подобряване на ситуацията в югоизточната част. Подобряването на диалога между политическите партии ще бъде от полза за процеса на реформи, включително за работата по реформиране на конституцията.

Турция изрази подкрепа за текущите преговори под егидата на ООН между лидерите на кипърската гръцка общност и кипърската турска общност за постигане на цялостно разрешение на кипърския проблем. Няма обаче напредък към нормализиране на двустранните отношения с Република Кипър. Турция не е приложила изцяло допълнителния протокол към Споразумението за асоцииране и не е премахнала всички препятствия пред свободното движение на стоки, включително ограниченията върху директните транспортни връзки с Кипър. Турция трябва спешно да изпълни ангажимента си за цялостно и недискриминационно прилагане на допълнителния протокол и да отбележи напредък към нормализиране на двустранните отношения с Република Кипър. ЕС ще продължи да следи и да прави прегледи на напредъка по въпроси, включени в декларацията от 21 септември 2005 г. в съответствие със заключенията на Съвета от 11 декември 2006 г.

От страна на Гърция бяха направени значителен брой официални оплаквания относно продължаващи нарушения на нейното въздушно пространство от страна на Турция, включително полети над гръцки острови.

Добросъседските отношения продължават да бъдат от ключово значение.

Турция играе ключова роля за регионалната сигурност и за насърчаването на диалога между цивилизациите. Турция предприе инициативи, които допринасят за стабилизиране на Южен Кавказ, Близкия изток и други региони. Тя участва в редица мироопазващи мисии на ЕС. Бяха направени значителни дипломатически усилия за нормализиране на отношенията с Армения, които през октомври 2009 г. доведоха до историческо подписване на протоколи за нормализиране на отношенията. Важно е тези протоколи да бъдат бързо ратифицирани от двете страни.

През юли 2009 г. Турция подписа междуправителственото споразумение за газопровода „Набуко“. Този проект е важна стратегическа стъпка към по-тясно енергийно сътрудничество между ЕС, Турция и други държави в региона, както и към диверсификация на енергийните източници. Своевременното завършване на южния газов коридор по-специално чрез бързото изпълнение на междуправителствено споразумение за „Набуко“ остава един от най-важните приоритети на ЕС в областта на енергийната сигурност.

Процесът на присъединяване към ЕС дава на Турция силен стимул за продължаване на реформите, укрепване на демокрацията и правата на човека и по-нататъшно модернизиране на страната. Темпът на реформите в Турция продължава да бъде решаващо съображение при протичането на този процес.

4.2. Исландия

Исландия кандидатства за членство в ЕС на 16 юли 2009 г. На 27 юли Съветът прикани Комисията да изготви становище. Молбата на Исландия ще бъде оценена в съответствие с принципите, залегнали в Договора, критериите, определени от Европейския съвет в Копенхаген през 1993 г., както и заключенията на Европейския съвет от декември 2006 г. за подновения консенсус по разширяването, които предвиждат строги и справедливи условия въз основа на принципа на заслугите.

Исландия е доказала се демокрация. Тя бе силно засегната от глобалната икономическа и финансова криза. Посредством участието си в Европейското икономическо пространство тя до голяма степен е интегрирана във вътрешния пазар. Тя е член и на Шенгенското пространство. Исландия е важен партньор за ЕС в рамките на инициативата „северно измерение“ и в контекста на развитието на политика по отношение на Арктика. Комисията ще вземе предвид тези елементи в своето становище. Резултатите на Исландия при изпълнението на нейните задължения по Споразумението за ЕИП ще бъдат съществен елемент от оценката на Комисията. Комисията подготвя изменение на регламента за ИПА за включване на Исландия като страна бенефициер.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

Въз основа на гореизложения анализ Комисията прави следните **заключения** и дава следните **препоръки**:

1. Процесът на присъединяване дава силен импулс за осъществяване на политически и икономически реформи в страните, обхванати от процеса на разширяване и укрепва мира и стабилността в Европа. В интерес на ЕС е да поддържа темпото на процеса на разширяване въз основа на договорените принципи и условия и на подновения консенсус по разширяването.

2. Страните, обхванати от процеса на разширяване не останаха незасегнати от последиците от световната икономическа рецесия. ЕС е им помага да ограничат въздействието на кризата и да се подготвят за стабилно възстановяване. В основата на това е изпълнението на реформите, свързани с ЕС.
3. Правовата държава и по-специално борбата срещу корупцията и организираната престъпност, но едновременно с това и укрепването на административния капацитет, продължават да бъдат сериозно предизвикателство, с което страните, обхванати от процеса на разширяване, трябва да се справят. Комисията ще продължи да използва всички инструменти на процеса на разширяване, за да ги подкрепя в това начинание. Като спешен въпрос трябва да бъдат разглеждани проблемите, засягащи свободата на словото и медиите.
4. Двустранните въпроси не следва да пречат на преговорите за присъединяване. Страните, замесени в такива двустранни спорове, имат отговорността да намерят решения в духа на добросъседските отношения и като отчитат общите интереси на ЕС.
5. Регионалното сътрудничество в Югоизточна Европа се подобри, като съпричастността на страните от региона към този процес нарасна. Необходимо е обаче подобряване на ефективността на регионалните структури и инициативи. Разногласията относно Косово⁶ не трябва да спъват регионалното сътрудничество.
6. Установяването на безвизов режим за бившата югославска република Македония, Черна гора и Сърбия в началото на 2010 г., въз основа на предложението на Комисията, ще покаже, че реформите водят до осезаеми ползи за гражданите. До средата на 2010 г. Комисията ще представи предложения за Албания и Босна и Херцеговина, при условие че тези страни отговарят на условията. Свободно движение на хора и осъществяването на обмен, особено на млади граждани и студенти, са от съществено значение за подпомагане на Косово да изгради жизнеспособни икономически структури. На този фон облекчаването на визовия режим следва да продължи да бъде насърчавано и да бъде стартиран процес, насочен към евентуална либерализация на визовия режим с Косово, след като бъдат осъществени необходимите реформи и бъдат изпълнени условията.
7. Хърватия е постигнала добър напредък в изпълнението на сравнителните показатели, заложи в преговорите за присъединяване. Този напредък бе отбелязан на Конференцията за присъединяване през октомври 2009 г., след постигането през септември 2009 г. на политическо споразумение между Словения и Хърватия за разрешаване на граничния спор. Това бе значителна стъпка напред, която дава нов тласък на преговорите за присъединяване. Необходимо е Хърватия да продължи усилията си за реформи, в частност на съдебната система и публичната администрация, борбата срещу корупцията и организираната престъпност, правата на малцинствата, включително завръщането на бежанците, делата за военни престъпления. Необходимо е

---

⁶ Съгласно Резолюция 1244/99 на Съвета за сигурност на ООН.

Хърватия да разреши въпроса за достъпа на МНТБЮ до документи. Ако Хърватия удовлетвори всички засега неизпълнени условия, преговорите за присъединяване могат да приключат през следващата година.

8. Бившата югославска република Македония изпълни в значителна степен основните приоритети на партньорството за присъединяване. Въз основа на цялостния напредък в осъществяването на реформи Комисията счита, че страната отговаря в достатъчна степен на политическите критерии, определени от Европейския съвет в Копенхаген през 1993 г. и в Споразумението за стабилизиране и асоцииране. Страната се приближи до установяването на действаща пазарна икономика и постигна напредък в редица области, свързани със способността за поемане на задълженията на членството.

В светлината на горните съображения и като се вземат предвид заключенията на Европейския съвет от декември 2005 г. и декември 2006 г. Комисията препоръчва започване на преговори за присъединяване към Европейския съюз с бившата югославска република Македония.

От съществено значение е поддържането на добросъседските отношения, включително договарянето на взаимно приемливо решение в спора за името под егидата на ООН.

9. През декември 2008 г. Черна гора подаде молба за членство в ЕС, а през април 2009 г. Съветът прикани Комисията да представи становище. Парламентарните избори бяха в съответствие с почти всички международни стандарти, но някои слабости остават за разрешаване. Основни предизвикателства за Черна гора продължават да са укрепването на административния капацитет и на правовата държава.
10. Албания кандидатства за членство в ЕС през април 2009 г., като Комисията е готова да подготви становище, ако бъде поканена за това от Съвета. Парламентарните избори бяха в съответствие с повечето международни стандарти, но някои слабости остават за разрешаване при бъдещи избори. Основни предизвикателства продължават да са укрепването на правовата държава и гарантирането на правилното функциониране на държавните институции.
11. Необходимо е спешно ускоряване на ключовите реформи в Босна и Херцеговина. За постигането на напредък е нужно ръководство на страната да има споделена визия за нейното цялостно управление и политическа воля за удовлетворяване на изискванията, свързани с европейската интеграция. Босна и Херцеговина трябва да отговори и на условията, определени за закриването на СВП. Европейският съюз няма да е в състояние да разгледа молбата за членство на Босна и Херцеговина докато СВП не бъде закрыта. Преди Комисията да може да препоръча предоставянето на статут на страна кандидатка на Босна и Херцеговина, тя трябва да реформира своята конституционна рамка така, че институциите да функционират ефективно. Поспециално страната ще трябва да бъде в състояние да приеме, да изпълнява и да прилага законите и правилата на ЕС.

12. Сърбия доказва своята ангажираност за сближаване с ЕС чрез постигане на трайни резултати в прилагането на разпоредбите на Временното споразумение с ЕС и чрез предприемане на ключови политически реформи в съответствие с европейските стандарти. Предвид устойчивото сътрудничество с МНТБЮ и подновения ангажимент на Сърбия към процеса на европейска интеграция Комисията счита, че ЕС следва понастоящем да започне да прилага Временното споразумение. Укрепването на правовата държава и ускоряването на икономическите реформи остават важни. Необходимо е Сърбия да покаже по-конструктивно отношение към участието на Косово в регионалната търговия и сътрудничество. Сътрудничество с мисията в областта на върховенството на закона EULEX започна, но тези усилия трябва да се увеличат допълнително, особено по отношение на работата на EULEX в северната част на Косово.
13. В Косово стабилността бе запазена, но остава крехка. Мисията на ЕС в областта на върховенството на закона EULEX обхваща цяло Косово и е напълно действаща. Пред Косово остават големи предизвикателства, включително спазването на принципите на правовата държава, борбата срещу корупцията и организираната престъпност, укрепването на административния капацитет, защитата на сръбското и другите малцинства, както и подобряването на диалога и помирението между общностите. Необходимо е Косово да възприеме конструктивен подход към регионалното сътрудничество и да осигури устойчива подкрепа за работата EULEX. Комисията предлага начини за мобилизиране на инструментите на Общността в подкрепа на политическото и социално-икономическото развитие на Косово, особено в областта на визите и търговията, и напредъка на Косово в съответствие с европейската перспектива на региона към интеграция с ЕС в контекста на Споразумението за стабилизиране и асоцииране. В допълнение Комисията предлага удължаване на автономните търговски мерки и след като Косово удовлетвори съответните изисквания своевременно ще представи насоки за преговори за търговско споразумение.
14. Необходимо е Турция да се опре на започналите обновени усилия за политически реформи. Преговорите за присъединяване достигнаха етап, на който от Турция се изискват повече усилия за изпълнение на съответните условия. Процесът на присъединяване към ЕС дава на Турция силен стимул за укрепване на демокрацията и правата на човека, по-нататъшно модернизиране на страната и доближаването ѝ до ЕС. Турция играе ключова роля за регионалната сигурност и за насърчаването на диалога между цивилизациите. Бяха направени значителни дипломатическите усилия за нормализиране на отношенията с Армения, които през октомври 2009 г. доведоха до историческо подписване на протоколи за нормализиране на отношенията. Турция не е изпълнила ангажимента си за цялостно и недискриминационно прилагане на допълнителния протокол към Споразумението за асоцииране и не е отбелязала напредък към нормализиране на двустранните отношения с Република Кипър. ЕС ще продължи да следи и да прави прегледи на напредъка по въпроси, включени в декларацията от 21 септември 2005 г. в съответствие със заключенията на Съвета от 11 декември 2006 г. Добросъседските отношения продължават да бъдат от ключово значение.

15. Що се отнася до кипърския въпрос, лидерите на кипърската гръцка общност и кипърската турска общност навлизат в решителна фаза на преговори за постигане на цялостно разрешение под егидата на Организацията на обединените нации. Комисията подкрепя техните усилия и осигурява технически консултации по въпроси от компетентността на ЕС. Тя призовава двамата лидери да увеличат усилията си за постигане на успешен завършек на преговорите възможно най-скоро и приканва Турция да предприеме конкретни стъпки към намиране на такова цялостно решение на кипърския въпрос.
16. Исландия подаде молба за членство в ЕС и Комисията изготвя становище по нея по покана на Съвета. Молбата на Исландия ще бъде оценена в съответствие с принципите, залегнали в Договора, критериите, определени от Европейския съвет в Копенхаген през 1993 г., както и заключенията на Европейския съвет от декември 2006 г. за подновения консенсус по разширяването. Исландия е тясно обвързана с ЕС в няколко области посредством членството си в Европейското икономическо пространство и Шенген.
17. Обществената подкрепа за разширяването е от решаващо значение. Важно е властите в държавите-членки, страните-партньори и институциите на ЕС да работят за повишаване на запознатостта на обществеността с политиката на разширяване на ЕС.

ПРИЛОЖЕНИЕ

Заклучения относно Албания, Босна и Херцеговина, Хърватия, бивша югославска република Македония, Черна гора, Сърбия, Косово⁷, Турция

Албания

Споразумението за стабилизиране и асоцииране (ССА) влезе в сила през април и прилагането му протича гладко. Албания продължава да отбелязва напредък по отношение на **политическите критерии** съгласно Европейското партньорство. Парламентарните избори през юни бяха оценени от ОССЕ/СДИЧП като отговарящи на повечето международни стандарти, но е необходимо да се положат допълнителни усилия за отразяване на препоръките при следващи избори. Бе постигнат осезаем напредък при регистрацията на гласоподаватели, но бяха отбелязани и слабости при преброяването на гласовете. Избирателната реформа бе завършена и навреме за изборите бе приет нов избирателен кодекс. Въз основа на новия граждански регистър бяха изготвени усъвършенствани избирателни списъци, като по този начин бе постигнат в голяма степен този ключов приоритет от Европейското партньорство. Издаването на лични карти, чрез които граждани без паспорти да могат да гласуват, бе в голямата си част приключено. Културата на диалог между основните политически партии обаче се влоши през изборния период. Необходимо е нормализиране на политическия диалог, който представлява ключов приоритет на Европейското партньорство.

Бе отбелязан известен напредък по укрепването на **демокрацията и правовата държава**. С избирателната реформа бе отговорено в голяма степен на основните препоръки на ОССЕ/СДИЧП по отношение на предишни избори. *Парламентът* прие набор от важни закони, насочени към сближаване с достиженията на правото на ЕС. Културата на диалог обаче остана на заден план в партийно-политическите програми и бяха забавени ключови реформи. Албания постигна известен напредък по укрепването на *правителствените* структури, координиращи европейската интеграция. продължава обаче да съществува необходимостта от допълнително укрепване на капацитета и стратегическото планиране. В областта на *публичната администрация* продължиха назначаванията в разрез със Закона за държавния служител, главно чрез използването на временни договори. Липсата на прозрачност и отчетност при назначаванията остава приоритет по Европейското партньорство, които предстои да бъде постигнат. Необходими са значителни усилия за изграждане на независима, ефективна и основаваща се на заслугите държавна администрация, в която няма политическа намеса. От ключово значение за напредъка ще бъдат пълното прилагане на закона за държавната администрация, укрепването на институционалния капацитет в департамента по въпросите на публичната администрация и приемането на стратегия за реформа на публичната администрация.

Напредък при реформирането на *съдебната система* не бе съществен. Бе създадена система на частни съдебни изпълнители. Всеобхватна стратегия за реформа на съдебната система все още обаче не е приета. Законът за лустрацията бе приет без да са проведени пълни консултации и без да има консенсус, чрез обикновено мнозинство на гласовете в парламента. Впоследствие прилагането на закона за лустрацията бе

---

⁷ Съгласно Резолюция 1244 на Съвета за сигурност на ООН.

суспендирано от конституционния съд. Правната рамка за съдебната реформа не е завършена. Приемането на основни законодателни актове за работата на Върховния съд и административните съдилища е в застои. Проблемът с натрупването на дела продължава и съдебната инфраструктура остава неадекватна. Опитите на изпълнителната власт да ограничи независимостта на съдебната система продължават да бъдат сериозно безпокойство. Отлагането по процесуални съображения на дела срещу високопоставени лица като делото *Gërdec* повдига въпроси относно безпристрастността на съдебната власт. Като цяло съдебната система продължава да функционира незадоволително и предстои още много работа, за да се изпълни този ключов приоритет на Европейското партньорство чрез гарантиране нейната независимост, прозрачност и ефективност.

Правителството продължава да полага усилия за предотвратяване и борба с *корупцията*. Започна изпълнението на стратегията за борба с корупцията и плана за действие, който е ключов приоритет на Европейското партньорство. Бяха въведени законодателство, изискващо използването на онлайн електронни процедури за възлагане на обществени поръчки. Бяха положени усилия за повишаване на прозрачността в някои сектори като образованието. Това са стъпки в положителна насока. Въпреки това, корупцията продължава да доминира в много области представлява особено сериозен проблем. Необходима е по-голяма политическа воля, включително по отношение на случаи с високопоставени лица, за да се изкорени културата на безнаказаност, която продължава да доминира. Като цяло институционалните договорености и междуведомственото съгласуване в борбата срещу корупцията имат нужда от допълнително укрепване. Все още е необходима много работа по всички аспекти на този проблем, включително съдебната отчетност и прозрачността във финансирането на политическите партии.

Продължи постигането на известен напредък в областта на *човешките права и защитата на малцинствата*, като правната рамка като цяло е налице. Необходими са обаче още усилия за подобряване на прилагането на съществуващото законодателство в редица области.

В областта на *гражданските и политическите права* бяха предприети действия за справяне със случаите на *малтретиране* при предварителното задържане. Бяха построени нови *затвори* и центрове за предварително задържане на малолетни и психично болни лица. Пробационната система функционира. Лошите условия на задържане обаче, утежнени допълнително от пренаселеността, особено в по-старите затвори, продължава да буди сериозно безпокойство. Необходими са допълнителни усилия за защита на правата на човека и за прилагане на препоръките на омбудсмана (People's Advocate). Що се отнася до *достъпа до правосъдие*, безпокойство продължава да буди достъпът до правна помощ на уязвими групи и някои малцинства.

Правната рамка за защита на *свободата на словото* е налице. Въпреки това срещу някои медийни оператори имаше натиск, включително изгонване от помещения, които са собственост на правителството. Правната рамка в областта на медийната политика не е завършена, а съществуващото законодателство трябва да се приложи. Значителни усилия са необходими за довършване на правната рамка, за подобряване на прозрачността относно това чия собственост са медиите и за укрепване на независимостта на обществения радио- и телевизионен регулатор. Зачитането на свободата на събиране и вероизповедание остава задоволително. Правителството увеличи усилията си за осигуряване на подкрепа за *гражданското общество*. Бяха

положени усилия за включване на гражданското общество в изработването на ключовото законодателство. Необходимо е обаче допълнително укрепване на участието на организации на гражданското общество в политическия процес.

Напредъкът, постигнат в областта на *икономическите и социалните права* е ограничен. Постигнат бе известен напредък в утвърждаването на *правата на жените*. Избирателният кодекс предвижда 30 %-на квота за жени, като тази квота бе приложена от повечето политически партии на изборите през юни. Създаден бе национален съвет по равнопоставеност на половете. Същевременно обаче съществуващото законодателство за защита на жените срещу всички форми на насилие не се прилага напълно. Домашното насилие продължава да буди сериозно безпокойство. Има устойчив напредък при *правата на децата*. Случаите на прилагане на алтернативни санкции срещу непълнолетни нарушители се увеличиха. Необходими са обаче повече усилия за справяне с детския труд и процента на отпадналите от училище деца, особено тези от ромски произход. Механизмите за подкрепа на *социално уязвимите лица и лицата с увреждания* все още са ограничени. Необходима е по-добра координация между правителствените агенции. Необходими са допълнителни усилия за утвърждаване на *трудовете и синдикалните права*. Липсата на напредък по изменението на трудовото законодателство продължава да спъва развитието на социалния диалог. Освен това все още не е приет закон за борба с дискриминацията.

Налице е напредък в утвърждаването на *правата на собственост, което представлява ключов приоритет на Европейското партньорство*. Кадастралните карти, необходими за обезщетяване на бивши собственици, са завършени за цялата страна. Още много усилия са необходими обаче за справяне с всички аспекти на този проблем. Неразрешени въпроси в областта на собствеността продължават да възпрепятстват развитието на функциониращ пазар на земя, поддържат чуждестранните инвестиции на равнища под потенциала им и създават възможности за корупция. Приемането на цялостна стратегия за изясняване на правните и институционалните въпроси ще бъде от ключово значение в тази област.

Продължи напредъкът по отношение на *защитата на малцинствата*. Бяха положени усилия в полицията да бъдат наети лица от малцинствени групи. Въпреки това за прилагането на Рамковата конвенция на Съвета на Европа трябва да се работи по-усилено. Все още няма точни данни по отношение на малцинствата. Следващото преброяване на населението, извършено при спазване на международните стандарти за защита на данните, ще бъде от ключово значение за справяне с този проблем. Необходимо е доразработване и доизясняване на правната рамка за защита на малцинствата, която да даде възможност всички малцинства да се радват в пълна степен на своите културни права. Бяха направени известни стъпки за подобряване на положението на *ромите*, но прилагането на стратегията за ромите върви бавно. Ромското малцинство продължава да живее при много тежки условия и да е обект на дискриминация.

Що се отнася до *регионалните въпроси и международните задължения*, Албания продължи да играе конструктивна роля за поддържането на регионалната стабилност и за насърчаването на добри взаимоотношения с останалите страни от Западните Балкани и съседните на ЕС страни. Страната участва активно в регионалното сътрудничество, включително в Процеса за сътрудничество в Югоизточна Европа (ПСЮИЕ), Съвета за регионално сътрудничество (СРС) и в Централноевропейското споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА). Двустранните отношения с другите страни, обхванати от

политиката на разширяване, и със съседните държави-членки на ЕС бяха положителни. По отношение на Международния наказателен съд двустранното споразумение за имунитет със Съединените щати не е в съответствие с общите позиции и водещите принципи на ЕС в тази област. Необходимо е позицията на Албания да бъде в съответствие с тази на ЕС.

Макроикономическата стабилност на **икономиката** на Албания се запази на фона на международната финансова и икономическа криза. През 2008 г. икономическият растеж продължи да се ускорява, но през 2009 г. се забави в резултат от намаления износ и парични преводи от чужбина и ръста на кредитирането. Паричната политика остана стабилна и ценовата стабилност се запази. Въпреки това експанзивната фискална политика, която иначе включваше много необходимо благоустрояване на пътната мрежа, доведе до голям бюджетен дефицит. Пропуските в областта на правовата държава, недоразвитата инфраструктура и сивата икономика остават предизвикателства пред икономическото развитие и бизнес средата.

По отношение на **икономическите критерии** Албания отбеляза напредък към установяването на функционираща пазарна икономика. За да може да се справи в средносрочен план с конкурентния натиск и пазарните сили в рамките на Съюза, Албания трябва да извърши реформи, да укрепи правната система и да се справи със слабостите в областта на инфраструктурата и човешкия капитал.

Правителството реагира на международна криза като използва пълната гама монетарни и фискални инструменти, както и регулаторни мерки. Силният приток на капитали, дължащ се отчасти на ускорения процес на приватизация, бе повече от достатъчен за финансиране на дефицита по текущата сметка. Продължаващото изпълнение на реформата в данъчната администрация доведе до разширяване на данъчната база, по-добро спазване на данъчното законодателство и спомогна за намаляване на сивия сектор. По-ефективното събиране на данъците допринесе за излишък в първичното салдо на бюджета и доведе до подобряване на съчетаването на политики през 2008 г. Равнището на държавната собственост в икономиката бе намалено допълнително, по-специално в секторите на енергетиката и телекомуникациите. Навлизането на пазара бе улеснено допълнително и участниците на пазара получиха достъп до по-добри регистри за собственост и кредитни регистри. Банковият сектор остана с добро ниво на капитализация и ликвидност в условията на трудна международна среда. Масабно благоустройство доведе до подобряване на пътната мрежа.

Въпреки това експанзивна фискална политика по време на предизборния период доведе до висок бюджетен дефицит през 2008 г., като прогнозираният дефицит за 2009 г. също остава висок. Необходими са допълнителни усилия за консолидиране на публичните финанси. Все още не се използват процедури по несъстоятелност. Слабият административен капацитет подкопава авторитета на правната система и приемането ѝ от обществеността. Широко разпространени продължиха да бъдат неформалните методи за привеждане договорите в изпълнение и за заобикаляне на правната система. Нерешени проблеми за собственост продължават да възпрепятстват развитието на функциониращ пазар на земя и да не позволяват на инвестициите да достигнат потенциала си. Сивият сектор на икономиката остава значимо предизвикателство. Безработицата продължава да е висока. Образователната система се нуждае от сериозна реформа. Транспортна инфраструктура продължава да е недостатъчна, а сигурността на доставките на електроенергия все още не е напълно гарантирана поради липса на диверсификация на производството и слаб капацитет за взаимно свързване.

Албания постигна напредък при сближаването на своето законодателство и политики с **европейските стандарти**. Бе постигнат напредък в повечето области, макар той да е неравномерен. В области като свободното движение на стоки, електроенергията и политиката в областта на МСП напредъкът продължи. В други области като правата върху интелектуалната собственост, аудиовизуалната политика, селското стопанство и ветеринарния и фитосанитарния контрол напредъкът бе ограничен. Като цяло са необходими допълнителни усилия за подобряване на административния капацитет и за засилване на ефективното прилагане на законодателството.

Има напредък в някои области **вътрешния пазар**. В областта на *свободното движение на стоки* напредъкът продължи с приемането на европейските стандарти в сферата на акредитацията и метрологията. Въпреки това капацитетът за прилагане трябва да бъде засилен. Законодателната рамка относно движението на капитали се подобри с преразглеждането на наредбата за обмяната на чуждестранна валута. Регулаторната рамка за *защита на потребителите* бе подобрена със създаването на консултативни органи и органи за вземане на решения.

Напредъкът в областта на компютризацията на митниците и митническата инфраструктурата, но е необходимо по-нататъшно сближаване с европейските стандарти и укрепване на административния капацитет. Митническите служители нямат статут на държавни служители. Продължи напредъкът в областта на *данъчната политика*. *Работата на данъчната администрация се подобри, а компютризацията на данъчните служби е пред завършване*. Въпреки това събираемостта на данъците като цяло продължава да бъде ниска. Данъчното облагане на вноса на употребявани автомобили и печатни материали не е в съответствие с ангажиментите по Споразумението за стабилизиране и асоцииране.

В областта на *конкуренцията* напредъкът продължи *както по отношение на антиitrustовото законодателство, така и по отношение на държавните помощи*. Законодателната рамка е до голяма степен в съответствие с достиженията на правото, но са необходими допълнителни усилия за нейното прилагане.

Известен напредък може да бъде отчетен по отношение на *обществените поръчки*. При много договори за обществени поръчки бяха приложени електронни процедури. По-нататъшното сближаване на законодателството обаче зависи от процедури за концесии, комунални услуги и преразглеждане. Капацитетът на Агенцията за обществени поръчки се подобри, но е необходимо по-нататъшното ѝ укрепване. Постигнат бе известен напредък по отношение на *правата на интелектуална и индустриална собственост*. Увеличи се броят на случаите на нарушения, отнесени до съда. Въпреки това обаче все още са необходими значителни по-нататъшни усилия. Привеждането в изпълнение остава недостатъчно, а капацитетът на службата за патентите и на службата за авторското право, както и опитът и квалификацията на служителите в съдебната система продължават да бъдат слаби.

В областта на *социалната политика и заетостта* напредъкът не бе съществен. Бюджетът за социална защита бе увеличен, а стратегията за професионално здраве и безопасност бе одобрена. Въпреки това стандартите за здраве и безопасност на работното място остават незадоволителни, а капацитетът на инспекцията по труда все още е слаб. Сближаването на законодателството със стандартите на ЕС продължи в някои области на *общественото здраве*. Въпреки това административният капацитет

продължава да бъде слаб. Налице е известен напредък по отношение на европейските стандарти в областта на *образованието* и *научноизследователската политика*.

Напредък може да бъде отчетен и по някои **секторни политики**. В областта на *промишлеността* и *малките и средните предприятия* добър напредък е постигнат в прилагането на Европейската харта за малките предприятия. Постигнат бе известен напредък в областта на *селското стопанство* по отношение на законодателната и институционалната рамка, но все още има структурни слабости. Лабораторният капацитет в областта на *безопасността на храните* и *ветеринарната и фитосанитарна политика* се подобри, но спазването на стандартите на ЕС продължава да бъде незадоволително и ограничава капацитета на Албания за износ. Продължи напредъкът в областта на *рибарството* по отношение на хоризонталното законодателство, контрола и международното сътрудничество. Въпреки това контролът на улова и разтоварването продължава да бъде слаб.

В областта на *околната среда* има някои подобрения по отношение на управлението на отпадъците и опазването на природата. Необходимо е обаче допълнително укрепване на капацитет за формиране на политики, прилагането и приваждането в изпълнение. В областта на *транспорта* бе подобрена законодателната рамка за въздушния и морския транспорт. Въпреки това е необходимо значително цялостно усъвършенстване.

Напредък бе постигнат в *енергийния* сектор. Подразделението на електрическата компания, което се занимава с дистрибуцията, бе приватизирано. В ход са мерки за подобряване на производството на електроенергия и капацитета за междусистемно свързване. Въпреки това енергийният сектор продължава да бъде слаб. Сигурността на доставките на електроенергия все още е гарантирана. Необходимо е да продължат усилията за намаляване на загубите и за увеличаване на събираемостта.

В областта на *информационното общество* и *медиите* може да се отчете ограничен напредък. Либерализирането на пазара в областта на електронните съобщения продължи, но все още е спъвано от липсата на инструменти за защита на конкуренцията. Административният капацитет все още е слаб особено в рамките на съвета на регулаторната агенция. В областта на *аудиовизуалната политика* напредъкът бе несъществен. Необходими са допълнителни усилия за изпълнение на плана за действие за реформа в медиите. В областта на *финансовия контрол* напредъкът бе умерен, но е необходимо допълнително укрепване на правната рамка и капацитета за изпълнение. Продължи напредъкът в областта на *статистиката*.

В областта на **правосъдието, свободата и сигурността** в повечето области бе осъществен напредък, макар и неравномерен. В рамките на диалога за либерализиране на визовия режим бяха предприети стъпки за изпълнение на сравнителните показатели, заложи в пътната карта за либерализиране на визовия режим, а в областта на правосъдието, свободата и сигурността бяха въведени ключови реформи. Продължи напредъкът в областта на визовата политика. Бяха предприети стъпки за изпълнение на сравнителните показатели, заложи в пътната карта за либерализация на визовия режим. Законът за чужденците влезе в сила и бе прието законодателство за прилагането му. Започнаха да функционират надежден гражданския регистър и система за адресна регистрация; бяха издадени лични карти. Темпото на издаване на паспорти с биометрични данни се увеличи. Необходими са обаче допълнителни усилия за постигане на съответствие с европейските стандарти. Продължи изпълнението на споразумението за реадмисия между Европейската общност и Република Албания.

Известен напредък бе постигнат в областта на управлението на границите. Продължи изпълнението на стратегията за интегрирано управление на границите. Въпреки това са необходими допълнителни усилия за осъществяване на ефективно междуведомствено съгласуване и за осигуряване на подходящо обучение, човешки ресурси и оборудване на граничните пунктове. Ефективното прилагане на закона за държавния граничен контрол все още предстои. Трансгранично сътрудничество следва да бъде засилено. Добър напредък може да бъде отчетен в областта на *убежището*. Законът за убежището бе преразгледан. Необходимо е обаче да се приемат още редица от мерки за изпълнение, за да бъде завършена правната рамка. Продължи напредъкът в областта на *миграцията*. В ход е изпълнението на националната стратегия за миграцията. Необходими са допълнителни усилия за борба с незаконната миграция.

В борбата с *изпирането на пари* бе отбелязан умерен напредък. Правната рамка и административният капацитет се подобриха. Въпреки това е необходимо укрепване на ресурсите за разследване и капацитета за привеждане в действие на конфискуването на активи. Сътрудничество между полицията и съдебната система остава недостатъчно. Ограничен напредък може да бъде отчетен в борбата срещу *наркотиците*. Резултатите в тази област все още са недостатъчни, а междуведомственото сътрудничество по-специално следва да се засили. Трафикът на наркотици продължава да буди сериозно безпокойство.

С прилагането на новия закон за полицията продължи постигането на известен напредък в областта на полицейската дейност. Направени бяха някои подобрения във връзка с персонала. Необходими са обаче допълнителни усилия за увеличаване на капацитета за разследване, за засилване на сътрудничеството с прокуратурата и за подобряване на управлението на човешките ресурси. Необходимо е допълнително укрепване на управлението на полицията, персонала, обучението и структурите за вътрешен контрол. Повече усилия са необходими за разработване на надеждна статистика за престъпността.

Продължи постигането на ограничен напредък в борбата срещу *организираната престъпност*, която продължава да бъде повод за сериозно безпокойство. Бяха предприети мерки за подобряване на защитата на свидетелите, но те все още са недостатъчни. Сътрудничеството с Интерпол се подобри, като това позволи да бъдат изпълнени редица международни заповеди за арест. Усилията за борба с организираната престъпност обаче биват подкопавани от корупцията, незадоволителната защита на свидетелите и недостатъчно използване на криминално разузнаване. Трудностите в сътрудничеството между полицията и прокуратурата продължават да пречат на ефективността на разследванията.

Известен напредък може да бъде отчетен в областта на борбата с *трафика на хора*. Започна да функционира он-лайн базата данни за жертвите. Подобри се административният капацитет на координатора за борба с трафика на хора и на националния механизъм за препращане към определени институции. Въпреки това за изпълнението на стратегията за борба с трафика на хора, особено по отношение на защитата на жертвите, са необходими допълнителни ресурси и по-добро междуведомствено съгласуване. Албания продължава да бъде страна, източник на трафик на хора. Трафикът на жени и деца в страната се увеличава.

Продължи напредъкът по отношение на *защитата на личните данни*. Правната рамка е налице, като бе назначен и независим орган за надзор на данните. Независимо от това

на службата на комисаря по защита на данните следва да се осигурят адекватни ресурси, включително обучение, за да е в състояние да работи ефективно. Нужни са още усилия за гарантиране на правилното прилагане на съществуващото законодателство и за укрепване на административния капацитет.

Босна и Херцеговина

Босна и Херцеговина постигна много ограничен напредък при изпълнението на **политическите критерии**. Политическата обстановка в страната продължи да се влошава, продължиха и предизвикателствата пред правилното функциониране на институциите и пламенната реторика. Реформата се осъществява бавно, поради липса на консенсус и политическа воля, както и поради сложната институционална рамка. Постигането на споделена визия от политическите лидери относно посоката на страната и основните реформи, свързани с ЕС, продължава да бъде от решаващо значение за по-нататъшния напредък към Европейския съюз. Постигането на целите и условията, които бяха определени за закриването на Службата на върховния представител (СВП)⁸ е много важно. Европейският съюз няма да разгледа заявление за членство в ЕС, докато не бъде закрыта СВП. Реформата на конституционната рамка на Босна и Херцеговина е необходима, за да се позволи на институциите на страната да функционират ефективно преди Комисията да препоръча на Босна и Херцеговина да бъде предоставен статут на страна кандидатка. За целта, политическите ръководители на страната се ангажираха със съвместна инициатива, ръководена от ЕС/САЩ, чието начало бе поставено на 8/9 октомври в Сараево. Сега този ангажимент трябва да бъде трансформиран в конкретни резултати, които ще отблокират напредъка на Босна и Херцеговина към ЕС чрез конституционни промени и възобновен вътрешен консенсус.

Що се отнася до **демократията и правовата държава**, отбелязан бе малък напредък към създаването на функционални и ефикасни държавни структури и към *конституционна* реформа, която е основен приоритет от Европейското партньорство. Конституцията на Босна и Херцеговина бе изменена за пръв път, за да регламентира статута на област Бръчко (Brčko), което бе важно развитие и стъпка напред. Въпреки това, неотдавна върховният представител трябваше да използва своите изпълнителни правомощия, за да гарантира напредъка към прекратяване на международния контрол на областта.

Системата на управление на Босна и Херцеговина продължава да включва международно присъствие. Страната постигна известен напредък към изпълнението на изискванията за закриване на СВП и към преминаването към засилено присъствие на ЕС. Въпреки това, напредъкът бе затруднен от недостатъчния политически ангажимент. Сега са необходими спешни действия за постигане на неизпълнените цели, а именно разпределяне на собствеността между държавата и другите равнища на управление,

---

⁸ Това обхваща пет цели: 1) Приемливо и устойчиво разрешаване на въпроса с разпределянето на собствеността между държавата и други равнища на управление; 2) Приемливо и устойчиво разрешаване на въпроса за собствеността на отбранителните сили; 3) Произнасяне на окончателните решения за Brčko; 4) Фискална устойчивост (насырчена чрез споразумение за насырчена от споразумение за методика на постоянен коефициент ГТА и създаване на Национален фискален съвет); и 5) Укрепване на принципа на правовата държава (доказано чрез приемане на национална стратегия за военните престъпления, на закон за чужденците и предоставянето на убежище и на национална стратегия за реформа в сектора на правосъдието), както и две специални условия: 1) подписване на ССА и 2) стабилно политическо положение.

решаване на въпроса за собствеността на отбранителните сили и за осигуряването на стабилна и конструктивна политическа обстановка в страната.

Функционирането на изпълнителните и законодателните органи на държавно равнище не бе достатъчно добро. *Парламентът* на Босна и Херцеговина продължава да бъде възпрепятстван от неадекватни технически и човешки ресурси, и сътрудничеството със Съвета на министрите и с парламентите на автономните области продължи да бъде недостатъчно. Броят на приетите от парламента закони, свързани с европейската интеграция, бе малък. Вътрешнополитическото напрежение и фрагментарното и несъгласувано вземане на решения продължиха да оказват влияние на *държавните* институции на всички равнища. Често пъти органите не бяха в състояние да назначат бързо високопоставени длъжностни лица. Работата на дирекцията за европейска интеграция бе възпрепятствана от цялостния политически климат и от отсъствието на директор през по-голямата част на отчетния период. Бяха извършени подготвителни действия за преброяване на населението през 2011 г., но на държавно равнище не бе приет закон за преброяване на населението, който е от съществено значение за този процес.

Известен напредък бе постигнат в областта на *публичната администрация*, но е необходимо усилията да продължат. Стратегията за реформа на публичната администрация, която е основен приоритет от Европейското партньорство, се осъществява, макар и бавно. Фондът, създаден за подпомагане на реформата на публичната администрация, функционира и се осъществяват редица проекти. Независимо от това, координацията между различните администрации в страната трябва да бъде подобрена допълнително. Необходими са постоянни усилия за предотвратяване на политическото вмешателство, за ограничаване на ролята на етническата и политическата принадлежност при назначаванията, и за създаване на професионална, безпристрастна, подотчетна, прозрачна и ефикасна държавна служба, основана на качеството на работа и компетентност. Бяха назначени омбудсмани на държавно равнище, но те все още не функционират пълноценно, поради нежеланието на автономните области да закрийт съществуващите служби на своето равнище.

Босна и Херцеговина отбеляза ограничен напредък по отношение на *съдебната система*. Прието бе ново законодателство и бе осъществено действие за намаляване на натрупания обем дела. Постигнат бе напредък при оборудването на съдилищата с адекватна информационна технология. Въпреки това, изпълнението на националната стратегия за развитие на съдебния сектор и на стратегията за военните престъпления бе лошо и трябва да се ускори. Сложността на правната рамка, фрагментарността на съдебната система и липсата на единен бюджет продължават да са основните пречки пред реформата в тази сфера. Политическото вмешателство продължава да бъде често явление. Липсата на върховен съд с юрисдикция за цялата страна е сериозна пречка. Все още съществуват проблеми със съдебното преследване на организираната престъпност. Политическите органи на Босна и Херцеговина не успяха да изпълнят искането на съдебните органи за удължаване на мандата на международните съдии и прокурори. Съдебното преследване на военните престъпления продължи да бъде като цяло задоволително, но трябва да се подобри в автономните области и в кантоните. Необходимо е по-нататъшно подобряване на независимостта, отчетността и ефикасността на съдебната система. Органите на Република Сръбска все по-често поставяха под въпрос законността, юрисдикцията и компетентността на полицията на държавно равнище и на съдебните агенции относно функционирането им на тяхна територия. Това е сериозен повод за притеснение.

Босна и Херцеговина постигна малък напредък в *борбата срещу корупцията*, която продължава да бъде широко разпространена и представлява сериозен проблем. Приети бяха нова стратегия и нов план за действие за периода 2009—2014 г., но изпълнението на стратегическата рамка за периода 2006—2009 г. бе лошо. Малък напредък бе постигнат при осъществяването на препоръките, формулирани от групата „Държави срещу корупцията“ (GRECO). Съдебното преследване продължава да бъде недостатъчно добро, с много малък брой обвинителни присъди. Босна и Херцеговина трябва да се ангажира повече и да предприеме решителни действия срещу корупцията.

Ограничен напредък бе отбелязан по отношение на *правата на човека и защитата на малцинствата*. Босна и Херцеговина ратифицира най-важните международни конвенции за правата на човека, но са необходими постоянни усилия, за да се гарантира по-добро прилагане. Необходимо е да се подобри прилагането на вътрешните разпоредби, включително тези на Конституционния съд на Босна и Херцеговина. Несъответствията между конституционната рамка на Босна и Херцеговина и Европейската конвенция за правата на човека трябва да бъдат спешно преодолени, преди изборите през 2010 г. и влизането в сила на Споразумението за стабилизиране и асоцииране (ССА).

Като цяло *гражданските и политическите права* се спазват. Известен напредък бе постигнат по отношение на уеднаквяването на наказателните санкции между държавата и автономните области. Приет бе държавен закон за правната помощ и наказателното производство. Необходимо е обаче да се подобри *достъпът до правосъдие* при граждански и наказателни дела, както и да се гарантира равенство пред закона. *Малтретирането* на задържани продължава да бъде въпрос, който буди безпокойство. Планираното строителство на държавен *затвор* изпитва сериозни закъснения.

И в държавната конституция, и в конституциите на автономните области се предвижда *свобода на изразяване* и медии, *свобода на събиране* и сдружаване и *свобода на вероизповедание*. При все това е необходимо по-добро прилагане на съществуващото законодателство. Увеличиха се случаите на твърдения за тормоз над журналисти. Нараства етническата ориентация на медиите. Осъществяването на реформата на публичното радио- и телевизионно разпространение, която е основен приоритет от Европейското партньорство, се отлага поради недостатъчно хармонизиране и бавно прилагане на правната рамка, и по-специално във федерацията. Изпълнителната власт трябва да направи допълнителни усилия за подобряване на диалога с *гражданското общество*, както и за подкрепа на неговото развитие. Органите трябва да гарантират, че отпускането на финансови средства на неправителствените организации се осъществява с цел и по прозрачен начин.

Ограничен напредък бе постигнат в сферата на *икономическите и социалните права*. Правната рамка на Босна и Херцеговина включва разпоредби за защита на икономическите и социалните права, но като цяло прилагането ѝ продължава да бъде недостатъчно. Приет бе всеобхватен държавен закон за борба с дискриминацията, но приложното му поле е доста ограничено. Продължават да са необходими постоянни усилия за защита на *жените* срещу всички форми на насилие. Що се отнася до *децата*, продължават да съществуват проблеми в сферата на здравеопазването, социалната закрила, образованието и домашното насилие. Несъответствията в социално-осигурителните схеми оказват неблагоприятно въздействие върху условията на *уязвимите групи*, включително на страдащите от психични заболявания. Ратифицирането на преработената Европейска социална харта бе положително

развитие, но прилагането ѝ трябва да се подобри. Сложната система на управление и фрагментарното законодателство продължават да спъват социалния диалог в страната.

Известен ограничен напредък бе постигнат в сферата на *културните права и правата на малцинствата*. Мрежата от Съвети на националните малцинства бе допълнена със създаването на Съвет на федерацията, макар че той все още не функционира пълноценно. Стратегията и плановете за действие в подкрепа на ромското малцинство се изпълняват бавно. Необходимо е предприемането на по-нататъшни стъпки за подобряване на прилагането на закона за националните малцинства, както и изменение на държавната конституция, за да позволи на малцинствата достъп до всички политически функции. Разделянето на децата в училище на етнически признак продължава да бъде проблем. Независимо от увеличаването на финансовите ресурси за изпълнение на стратегията за ромите, това малцинство продължава да се сблъсква с много трудни условия на живот и с дискриминация. Липсата на гражданска регистрация продължава да възпрепятства техния достъп до основни социални и икономически права.

Що се отнася до *бежанците и вътрешно разселените лица*, обстановката на сигурност се запазва стабилна, но е постигнат малък допълнителен напредък в подобряването на социално-икономическата интеграция на завърналите се. Необходимо е да се приеме стратегия за страната, която да бъде насочена към подкрепа на процеса на завръщане и гарантиране на правилното прилагане на приложение VII към Споразумението за мир от Дейтън/Париж.

Що се отнася до *регионалните въпроси и международните задължения*, продължава прилагането на Споразумението за мир от Дейтън/Париж. Сътрудничеството с Международния наказателен трибунал за бивша Югославия (МНТБЮ) продължи да бъде задоволително. При все това, изказванията на политическото ръководство на Република Сръбска, с които се оспорва истинността на военновременните убийства, включващи цивилно население, са особено обезпокоителни.

Заедно със съседните си държави, Босна и Херцеговина трябва да преодолее регионалния пропуск за безнаказаността, включително чрез предприемането на стъпки за споразумения за екстрадиция, които обхващат случаите на военни престъпления.

Що се отнася до Международния наказателен съд, двустранното споразумение за имунитет със Съединените щати не е в съответствие с общата позиция и водещите принципи на ЕС по този въпрос. Страната трябва да се съобрази с позицията на ЕС.

Босна и Херцеговина продължи да участва активно в регионални инициативи, сред които Процеса на сътрудничество в Югоизточна Европа (ПСЮЕ), Съвета за регионално сътрудничество (СРС) и Централноевропейското споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА).

Отношенията на Босна и Херцеговина със съседните ѝ държави се запазиха стабилни, но не бе направено достатъчно за насърчаване на помирието и за разрешаване на неразрешените въпроси, които са основни приоритети от Европейското партньорство. По-специално, търговските и граничните въпроси остават неразрешени.

Темпът на **икономически растеж** на Босна и Херцеговина се забави значително през четвъртото тримесечие на 2008 г., когато световната криза започна да се отразява на реалната икономика. Тази тенденция продължи през 2009 г. тласкайки страната към

рецесия. Безработицата се запази на високо равнище. Качеството на публичните финанси продължи да се влошава, като основната характеристика бе драматично нарастване на текущите разходи. Страната отправи призив за програма на МВФ и бе договорено тригодишно стенд-бай споразумение. Въпреки известен напредък в съгласуването на икономическата политика на държавно равнище, ангажиментът за структурни реформи се запази неравномерен в рамките на страната.

По отношение на **икономическите критерии** Босна и Херцеговина отбеляза малък напредък към създаването на функционираща пазарна икономика. Необходима е решимост за полагането на допълнителни значителни усилия за реформа, за да се предостави на страната възможност за справяне с конкурентния натиск и пазарните сили в рамките на Съюза в дългосрочен план.

Финансовата и паричната стабилност бяха запазени, тъй като централната банка реагира по подходящ начин на последствията от международната финансова криза. Споразумението за валутния борд продължи да се ползва с висока степен на доверие. В съответствие с международното ценово развитие, инфлационният процент бе значително занижен. Външният дисбаланс намалня основно вследствие на бързо коригирания търговски баланс. Въпреки че разрастването на финансовото посредничество се забави, до момента банковият сектор понася добре въздействието на световната криза. Могат да се отбележат някои ограничени подобрения на бизнес средата, и по-специално в сферата на разрешенията за строеж, прехвърлянето на имущество, регистрирането на бизнес и напускането на пазара.

Качеството и устойчивостта на публичните финанси обаче продължиха да се влошават. Текущите разходи, по-специално за заплати и социални помощи, нараснаха драматично през 2008 г. и делът на държавните разходи в БВП се запази голям. Не бе отбелязан напредък при реструктурирането на държавните предприятия, либерализирането на мрежовите индустрии и приватизацията. Слабият производствен капацитет и липсата на структурна гъвкавост — високи ставки на вноските за социално осигуряване, изкривени механизми за определяне на заплатите, големи социални плащания, които не са достатъчно добре насочени, и малка мобилност на работната ръка — продължават да възпрепятстват създаването на работни места и функционирането на пазара на труда. Безработицата продължава да бъде на много високо равнище и делът на сивата икономика продължава да бъде важно предизвикателство. Бизнес средата продължава да се влияе от административната неефективност. По-малките преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) и по-малкото публично инвестиране забавиха осъвременяването на инфраструктурите.

Босна и Херцеговина постигна ограничен напредък при привеждането в съответствие на своето законодателство и политики с **европейските стандарти**. Известен напредък бе постигнат в области като транспорт, митници, данъчно облагане, образование и култура, и по редица въпроси, свързани с правосъдието, свободата и сигурността. Продължават да са необходими специални усилия що се отнася до движението на стоки, хора и услуги, социалната политика и политиката на заетост, държавните помощи, енергетиката и околната среда.

Като цяло изпълнението на Временното споразумение (ВС) бе задоволително. Независимо от това е необходимо ускоряване на подготовката за изпълнение на изискванията съгласно ВС и Споразумението за стабилизиране и асоцииране (ССА) — основен приоритет от Европейското партньорство. Необходимо е по-нататъшно

укрепване на административния капацитет на Босна и Херцеговина за постигането на значим резултат от изпълнението на ССА. Също така, страната трябва да положи допълнителни усилия за постигане на напълно функционално единно икономическо пространство в рамките на своята територия в съответствие с изискванията от Европейското партньорство.

Босна и Херцеговина постигна известен напредък в изпълнението на приоритетите от Европейското партньорство в сферите на *вътрешния пазар*. Що се отнася до *свободното движение на стоки*, ограничен напредък бе постигнат в сферата на стандартизацията, сертифицирането, метрологията и надзора на пазара.

Продължават да са необходими непрекъснати усилия за сближаване на правната рамка със законодателството на ЕС в тази област и за изграждане на необходимия административен капацитет. По отношение на *услугите, правото на установяване и дружественото право* бе постигнат ограничен напредък. Законодателството на автономните области в сферата на лизинга бе хармонизирано, но предстои създаването на единна надзорна агенция в сферата на банкирането на държавно равнище. Законодателните инициативи на автономните области в тази сфера продължават да бъдат недостатъчно съгласувани.

В сферата на *свободното движение на капитали* бе отбелязано известно развитие. В Република Сръбска бе прието законодателството за операциите с чуждестранна валута. Известен напредък бе отбелязан в сферата на *митниците*, но привездането на законодателството в съответствие и административният капацитет трябва да се подобрят. Все още предстои да бъдат определени митническите стратегии — по-специално за управлението на човешките ресурси, обучението и информационните технологии. В областта на *данъчното облагане* бе приет нов закон за акцизите, за да се подобри фискалната устойчивост.

Що се отнася до *конкуренцията*, Босна и Херцеговина продължи да бележи напредък в сферата на антиръстовия контрол. Не бе отбелязан осезаем напредък в сферата на държавните помощи. Все още трябва да бъде прието адекватно законодателство в сферата на държавните помощи, както и създаването на оперативно независим орган за държавните помощи. Допълнителни усилия са необходими, за да се гарантира правилното прилагане на процедурите за *обществени поръчки* в цялата страна. По отношение на упражняването на *права на интелектуална собственост* бе постигнат малък напредък, въпреки че бяха ратифицирани допълнителни международни конвенции. Законодателната рамка в тази сфера трябва да бъде завършена и капацитетът за правоприлагане да бъде допълнително подобрен.

В сферата на *социалната политика и политиката по заетостта*, а така също и в сферата на политиката на здравеопазване бе отбелязан малък напредък. Социалните политики и законодателство, политиките и законодателството в сферата на заетостта, както и законодателството в сферата на публичното здравеопазване продължават да бъдат фрагментарни. Липсата на сътрудничество между различните равнища на държавното управление продължава да бъде сериозна пречка пред развитието на необходимите съгласувани подходи.

Известен напредък по отношение на европейските стандарти бе отбелязан в сферата на *образованието и културата*. И по-специално, Босна и Херцеговина ратифицира Конвенцията на ЮНЕСКО от 2005 г. за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване. Конференцията на министрите на образованието

допринесе за осигуряването на основната координация между четиринайсетте компетентни министерства в страната. При все това хармонизирането на законодателството на равнището на автономните област и кантони не бе приключено и прилагането му в цялата страна бе неравномерно. Необходимо е да се укрепи административният капацитет на различните образователни агенции. Що се отнася до *научните изследвания*, Босна и Херцеговина стана асоциирана страна по Седмата рамкова програма на ЕО за научни изследвания и технологично развитие, но все още са необходими значителни усилия за подобряването на научноизследователския капацитет на национално равнище.

Преговорите за присъединяване към *СТО* продължиха, но процесът не е завършен.

Босна и Херцеговина отбеляза известен ограничен напредък при изпълнението на европейските стандарти в редица *секторни политики*.

В областта на *промишлеността* бе отбелязан малък напредък. Необходимо е да бъде разработена всеобхватна политика за промишлеността. За *малките и средните предприятия (МСП)* бе приета стратегическа рамка за страната. Сега тя трябва да бъде изпълнена.

Известен напредък бе отбелязан в сферата на *земеделието и рибарството*. Приета бе стратегическа рамка за хармонизиране на селското стопанство и за развитие на селските райони. Въпреки това прилагането на закона за селското стопанство, храните и развитието на селските райони на държавно равнище бе бавно. Не бе отбелязан напредък относно създаването на Министерство на селското стопанство на държавно равнище, и компетенциите в сферата на селското стопанство продължават да са на равнището на автономните области. В сферата на политиката за безопасност на храните и във ветеринарната и фитосанитарната политика бе отбелязан ограничен напредък. Продължават да са налице проблеми поради неадекватните човешки и финансови ресурси и слабата координация между държавните служби и службите на автономните области.

Подготовката на Босна и Херцеговина в сферата на *околната среда* продължава да бъде на ранен етап. Не бе постигнат значителен напредък през отчетния период. Все още не е приет държавен закон за околната среда, за да се създаде рамка за хармонизирано опазване на околната среда на територията на страната, както и не бе създадена държавна агенция по околната среда.

Босна и Херцеговина постигна известен напредък в *транспортния сектор*. Имаше известно развитие по отношение на трансевропейските транспортни мрежи и транзитния трафик, но напредъкът в секторите на автомобилния, железопътния и вътрешноводния превоз бе по-скоро ограничен. Босна и Херцеговина стана пълноправен член на Обединените авиационни органи на Европа (JAA). Необходими са постоянни усилия за последователно прилагане на Споразумението за обща европейска въздухоплавателна зона (ЕСАА). Необходимо е допълнително действие, за да се завърши реорганизацията на институционната уредба и да се гарантират адекватни условия за отваряне на пазара за всички видове транспорт.

Не бе отбелязан напредък в сферата на *енергетиката*. Като страна по Договора за създаване на енергийна общност, Босна и Херцеговина трябва да прилага съответното енергийно законодателство на ЕС, но тя изостава значително в редица сфери, свързани

с енергетиката. В газовия сектор е налице значително закъснение на реформите. Развитието на сектора на електроенергията продължава да бъде спъвано от различни фактори. Функционирането на националната преносна компания (TRANSCO) бе сериозно затруднено поради политическото вмешателство и лошото управление. Не бе разработена всеобхватна енергийна стратегия. Енергийните резерви, налични за случай на извънредна ситуация, са много ограничени.

Напредъкът в сферите на *информационното общество и медиите* бе недостатъчен. Не бе постигнато цялостно хармонизиране на правната рамка за публично радио- и телевизионно разпространение в Босна и Херцеговина и реформата на системата за публично радио- и телевизионно разпространение бе отложена. Независимостта на Регулаторния орган по съобщенията (РОС) продължава да бъде сериозно ограничена от липсата на подходящо назначен генерален директор и съвет. Предизвикателствата пред независимостта на РОС остават.

В сферата на *финансовия контрол* бе постигнат ограничен напредък. Изготвени бяха политическите документи на държавно равнище и тези на автономните области, но те трябва да бъдат приети. Необходими са по-големи усилия за подобряване на държавния вътрешен финансов контрол и последващите одиторски доклади.

В сферата на *статистиката* бе отбелязан известен технически напредък. Въпреки това, сътрудничеството между статистическите институции в страната на държавно равнище и тези на равнището на автономните области продължава да бъде недостатъчно. Изготвянето на статистически данни и тяхното качество трябва да се подобри, по-специално внимание трябва да се отдели на националните сметки и статистиката в основни сектори, включително в търговията, бизнеса и селското стопанство. Преброяването на населението през 2011 г. продължава да е от изключително значение.

Допълнителен напредък бе постигнат в сферата на *правосъдието, свободата и сигурността*. В рамките на диалога за либерализиране на визите бяха предприети стъпки за изпълнение на всички критерии, определени в пътната карта за либерализиране на визите, и бяха извършени основни реформи в сферата на правосъдието, свободата и сигурността. В сферата на визовата политика напредъкът продължава. Приети бяха вътрешни правилници за определяне на процедурите за издаване на визите, предвидени в достиженията на правото от Шенген. Започна фазата на изпитвания с цел издаване на нови биометрични паспорти. Създадена бе нова, специализирана агенция, за да се гарантира сигурното и ефективно управление на системата на документи за самоличност. При все това са необходими по-нататъшни усилия за привеждане в съответствие с европейските стандарти. Изпълнението на споразумението за реадмисия с ЕО продължи да се осъществява безпроблемно.

В сферите на *управление на границите, убежище и миграция* също бяха предприети някои конкретни действия. Приета бе национална стратегия за убежището и миграцията и бе определен миграционният профил на Босна и Херцеговина. Изпълнява се нова стратегия за интегрирано управление на границите (ИУГ), предприети бяха инициативи за сътрудничество със съседните страни. Независимо от това е необходима по-голяма яснота относно разделянето на отговорностите на гранично-пропускателните пунктове и управлението на граничните постове.

Известен допълнителен напредък бе постигнат при предотвратяването на *изпирането на пари*. Приет бе нов закон за борба с изпирането на пари и сътрудничеството на международно равнище продължи. Приети бяха национална стратегия и план за действие за борба с и предотвратяване на изпирането на пари. Необходимо е да се хармонизира вътрешното законодателство, както в рамките на страната, така и с международните конвенции. Законодателството за конфискация на активи не е в съответствие с международните стандарти и не е хармонизирано в рамките на страната.

Известни положителни стъпки бяха предприети в борбата с *наркотиците*. Приета бе национална стратегия за незаконните наркотични вещества, както и съответен план за действие. Започна да функционира Комисията по наркотични вещества. Независимо от това трафикът на наркотици продължава да бъде сериозен проблем, който изисква постоянни усилия.

Малък напредък бе постигнат по отношение на работата на полицията и осъществяването на реформа на полицията, което е основен приоритет на европейското партньорство. Прилагането на приетото през 2008 г. законодателството е бавно и все още не функционират всички агенции на държавно равнище, предвидени в това законодателство. Фрагментарността на полицейските сили на Босна и Херцеговина продължава да подкопава ефикасността и постигането на резултати.

С подкрепата на полицейската мисия на ЕС (EUPM), Босна и Херцеговина предприе някои инициативи за *борба с организираната престъпност*, която въпреки това продължава да бъде въпрос, бъдещ сериозно безпокойство, като оказва влияние на правовата държава и бизнес средата. Приета бе нова стратегия и правна рамка за борба с организираната престъпност, но ефективното съдебно преследване на престъпните организации трябва да се подобри. Босна и Херцеговина изпълнява националния плана за действие срещу *трафика на хора* за периода 2008—2012 г. Въпреки това са необходими по-добри резултати при съдебното преследване и издаването на присъди. В това отношение приемането и прилагането на адекватен закон за закрила на свидетелите е от съществено значение. Що се отнася до *защитата на данните*, държавната агенция за защита на данните започна да функционира, но продължава да бъде в непълен състав и работата ѝ трябва да се подобри.

Хърватия

Хърватия продължава да изпълнява **политическите критерии**. В повечето сфери бе постигнат напредък и усилията се съсредоточиха в областта на правовата държава. Реформата обаче трябва да продължи, и по-специално в сфери като съдебната и административната реформа, борбата срещу корупцията, правата на малцинствата и завръщането на бежанците. Приоритетите от документа „Партньорство за присъединяване“ бяха в голяма степен постигнати.

Демокрацията и правовата държава бяха допълнително укрепени. Като цяло и *правителството* и *парламентът* функционират добре. При все това, осъществяването на значителни подобрения в съдебната система, в публичната администрация и в борбата срещу корупцията е от основно значение, не на последно място с цел създаване на солидна база за изпълнение на *достиженията на общностното право*. Полицейската реформа, включително деполитизирането на основни постове и подобряването на професионализма трябва да продължат.

По отношение на реформата на *публичната администрация* бе постигнат известен напредък. Приет бе нов Закон за основните административни процедури (ЗОАП). Създаден бе нов министерски или управленски пост Подобрен бе капацитетът на новосъздаденото Министерство на администрацията (бившата Централна държавна служба за администрация) и мерките за обучение продължиха. Въпреки това, продължават да са налице важни слабости в административните процедури и все още не е започнало прилагането на новия ЗОАП. Държавната служба продължава да страда от много недостатъци, като политизиране, ниски заплати и лошо управление на човешките ресурси. Освен това, назначенията бяха прекратени и заплатите в държавната служба бяха намалени, за да се смекчат последиците от финансовата криза. В публичната администрация трябва да се въведат антикорупционни мерки и етични принципи, както и да се подобри сътрудничеството между различните публични заинтересовани страни. Също така, продължава да съществува необходимост от създаване на професионална, основана на качества, подотчетна и прозрачна държавна служба.

Продължи осъществяването на стратегията за *съдебна реформа* и бе приет голям обем ново законодателство. Подсилена бе дирекцията за стратегическо развитие в рамките на Министерството на правосъдието. Въведена бе нова процедура за подбор на стажанти в съдебната система. Намален бе броят на висящите дела. Предприети бяха стъпки за рационализиране на съдебната мрежа. Програмите за професионално обучение бяха допълнително разширени. Случаите на етническа основа при делата за военни престъпления намаляват. Частично бе разрешен въпросът със *задочните* присъди от 90-те години.

Въпреки това, процедурата за подбор на съдии и прокурори продължава да има слабости. Общият брой на висящите дела продължава да бъде *голям* и продължителността на съдебните процедури е прекомерна. Продължават проблемите с изпълнението на съдебните решения. Рационализирането на съда е на много ранен етап. Мониторинга на мерките за реформа продължава да е неадекватен. Необходими са и допълнителни подобрения в управлението на делата и отчетността, независимостта, професионализма и компетентността на съдебната система. Безнаказаността за военни престъпления продължава да бъде проблем, и по-специално в случаите, когато жертвите са били етнически сърби. За много престъпления няма възбудено съдебно преследване. Все още няма резултати от изпълнението на новите разпоредби за преразглеждане на *задочните* дела. Като цяло реформите в съдебната система продължават, но конкретните резултати настъпват бавно.

Известен напредък бе отбелязан в *борбата с корупцията*. Правната рамка за борба с корупцията бе допълнително подобрена, включително по отношение на конфискацията на активи. Започна да функционира национална полицейска служба за борба с корупцията и организираната престъпност. В четири основни съдилища бяха създадени специални отдели за борба с корупцията. Службата за борба с корупцията и организираната престъпност продължава да бъде активна и за някои важни дела издаде обвинителни актове и гарантирани присъди — именно по делото за Хърватския приватизационен фонд (Maestro). Тя също така започна да разследва евентуална корупция на високо равнище, включваща бившия министър-председател. Въпреки това, корупцията е широко разпространена в много сфери. Осъвременените наскоро правни и административни структури продължават да бъдат тествани на практика. Докато общият брой на разследваните до момента случаи на корупция се е увеличил, действителният брой на съдебните преследвания и обвинителните присъди продължава

да бъде малък. Разследването на корупцията на високо равнище бе в ограничен мащаб. Липсва култура на политическа отчетност. Административният капацитет на държавните структури за борба с корупцията продължава да се нуждае от по-нататъшно подобряване. Малък напредък бе постигнат в сферата на предотвратяването на конфликт на интереси.

Известен напредък бе отбелязан в сферата на **човешките права и защитата на малцинствата**. Защитата на правата на човека е в голяма степен гарантирана, но по отношение на нейното прилагане продължават да са налице някои съществени предизвикателства. Необходими са постоянни усилия по отношение на правата на малцинствата и завръщането на бежанците.

Започна прилагането на закона за правната помощ. Въпреки това, *достъпът до правосъдие* е затруднен от много трудности по прилагането, включително сложността на самата процедура за прилагане. Предприети бяха допълнителни стъпки за разрешаването на проблеми, свързани с *условията в затворите*. Въпреки това, продължава да е налице недостиг на персонал и капацитет на затворите. Що се отнася до *малтретирането*, омбудсманът продължи да получава редица жалби във връзка с прекомерното използване на сила от полицията.

Свободата на изразяване, включително свободата и плурализма на медиите, е предвидена в хърватския закон и като цяло се зачита. Въпреки това, се увеличиха заплахите срещу журналисти, работещи по случаи на корупция и организирана престъпност. Издатели и журналисти продължават да сигнализират за неправомерен политически натиск.

Що се отнася до *правата на жените и децата*, подходът за разрешаването на случаите на домашно насилие се подобри. Омбудсманът продължи да играе важна роля. Въпреки това, положението на жените на пазара на труда продължава да бъде трудно; продължава да липсва разбивка на данните по пол, с което се затруднява мониторинга на законодателството за равенство на половете. Необходимо е да се ускори въвеждането на мерки за закрила на правата на децата. Новата Служба на омбудсмана за лица с увреждания бе успешна с това, че успя да заеме видима роля. Публичните структури и частните предприятия последваха препоръките на службата. Въпреки това са необходими постоянни усилия що се отнася до *социалната уязвимост и лицата с увреждания*. В сферата на деинституционализирането е необходим по-голям напредък, включително в случаите на психично здраве и на деца с увреждания. Новият *Закон срещу дискриминацията* е в ранна фаза на прилагане. Омбудсманът започна да упражнява своите нови задължения. Въпреки това правилното прилагане на новия закон се възпрепятства от неотдавнашното съкращаване на бюджета. Дискриминацията на малцинствата продължава да бъде конкретен проблем (вж. по-долу). На практика, равнището на закрила срещу дискриминацията и нейното съдебно преследване все още не са в съответствие със стандартите на ЕС. Известен напредък бе постигнат по отношение на малцинствата. Продължи да е налице високо равнище на загриженост на обществеността относно правата на малцинствата. Продължи да се отделя внимание на ромското малцинство, като подобренията бяха най-вече в сферата на предучилищното образование. Въпреки това продължават да са налице много проблеми при малцинствата. Малцинствата продължават да срещат конкретни трудности в сферата на заетостта, както по отношение на недостатъчното им представяне в държавната администрация, съдебната система и полицията, така и в публичния сектор. Правните разпоредби и програмите трябва да се прилагат с по-голяма решителност и е

необходимо да се осигури адекватен мониторинг. Хърватия трябва да насърчава дух на толерантност към сръбското малцинство и да предприема подходящи мерки за защита на тези, които все още могат да бъдат предмет на заплахи или актове на дискриминация, враждебност или насилие. *Ромското* малцинство продължава да е изправено пред трудни условия на живот и продължават да са налице предизвикателства в много сфери.

Известен напредък бе постигнат по въпросите със *завръщането на бежанците*. Постигнат бе напредък към изпълнението на целите на правителството за осигуряване на жилища за предишните лица с права на владение и ползване, като бяха предоставени голям брой апартаменти. Добър напредък бе отбелязан към постигането на целта за 2008 г. за осигуряване на 1 400 жилищни единици, макар и да не бе изцяло осъществена. Работата за постигане на целта за 2009 г. обаче продължава да е на ранен етап. Все още трябва да бъдат осигурени няколко хиляди жилищни единици за завръщащите се бежанци. Освен това, продължава да има около 8 000 жалби за реконструкция на жилища, по които трябва да бъде взето решение. Прилагането на решението за валидиране на правата на пенсия бе неравномерно. Необходимо е да се ускорят усилията за създаване на икономически и социални условия, които да спомогнат за трайното завръщане на бежанците. Хърватия трябва да гарантира, че съкращаването на бюджета, необходимо в контекста на икономическата криза, не влияе отрицателно на въпросите за завръщането на бежанците. Що се отнася до *регионалните въпроси и международните задължения*, сътрудничеството с Международния наказателен трибунал за бивша Югославия (МНТБЮ) продължи. Проблемите с достъпа на МНТБЮ до важни документи в Хърватия обаче все още не са разрешени. Хърватия трябва да гарантира, че са предприети всички необходими стъпки за уреждането на този въпрос.

Хърватия продължи да участва активно в регионални инициативи, сред които Процеса на сътрудничество в Югоизточна Европа (ПСЮЕ), Съвета за регионално сътрудничество (СРС) и Централноевропейското споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА). Отбелязан бе напредък към разрешаването на двустранния граничен проблем между Хърватия и Черна гора. Двете страни сътрудничиха при подготовката на техните писмени изложения за Международния съд, за определяне на границата при Превлака. Необходим е обаче по-голям напредък за намирането на окончателни решения на различните двустранни въпроси, които остават неразрешени, особено за границите. Необходими са усилия за по-нататъшно развитие на сътрудничеството и отношенията на добросъседство. Заедно със съседните си държави Хърватия трябва да преодолее регионалния пропуск за безнаказаността, включително посредством предприемането на стъпки за споразумения за екстрадиция, които обхващат случаите на военни престъпления. Отношенията със Словения бяха повлияни от неразрешения въпрос за границата. Въпросът за границата между двете страни забави преговорите за присъединяване, поради което значителен брой преговорни глави не можаха да бъдат отворени или затворени до октомври 2009 г., въпреки че технически бяха финализирани по-рано. Комисията предостави своите услуги за улесняване разрешаването на този спор. Интензивните усилия от страна на Комисията, положени в продължение на шест месеца и подкрепени от председателската тройка, проправиха пътя за политическо споразумение между двете страни, което бе постигнато през септември 2009 г. Комисията приветства неотдавнашния напредък, който доведе до отварянето или временното затваряне на значителен брой преговорни глави по време на конференцията за присъединяване през октомври. Глобалната криза се отразява все по-осезаемо на **икономиката** на Хърватия. През първата половина на 2009 г. страната

навлезе в рецесия и безработицата нарастна. Макроикономическата стабилност бе запазена чрез провеждането на предпазлива парична политика. Направени бяха някои усилия за балансиране на бюджета, но фискалният дефицит нарасна значително. Банковият сектор се запази стабилен и устоя на кризата. Основните слабости на икономиката са високото равнище на външна задлъжнялост и големите задължения по краткосрочните плащания. Процесът на икономическо реструктуриране и приватизация се запази бавен и направените подобрения на бизнес средата бяха ограничени. Що се отнася до **икономическите критерии**, Хърватия е функционираща пазарна икономика. Тя би трябвало да е в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза, при условие че продължи да прилага решително цялостната си програма за реформи, за да намали структурните слабости. Като цяло отговорът от страна на макроикономическите политики бе подходящ за възпиране на разпространението на кризата. По-специално, паричната политика способства успешно за запазването на финансовата стабилност главно посредством намаляване на ограниченията за ликвидността в чуждестранна валута с помощта на регулаторни промени. В отговор на нарастващия фискален натиск и в контекста на успешното преразглеждане на бюджета бяха приети някои корекции на разходната част на бюджета, както и мерки за компенсиране на намаляващата приходна част. Правното основание за стратегическото и многогодишното планиране и отчитане на бюджета се подобри. Приета бе здравна реформа за подобряване на финансовото положение в сектора на здравеопазването. Външният дисбаланс намаля, стабилността на обменния курс бе запазена и инфлационният натиск отмина. Банковият сектор устоя на ударите и ръстът на кредитиране намаля. Икономиката на Хърватия е добре интегрирана с ЕС.

В икономическата политика на правителството обаче понякога липсва ясна средносрочна ориентация. Съгласуването на политиката в рамките на правителството и между правителството и централната банка понякога е слабо. Като цяло структурните реформи напреднаха бавно, и по-специално по отношение на реструктурирането на губещите предприятия. Пазарът на труда страда от ниски равнища на трудова заетост и участие, които се влошиха с кризата. Ограничен напредък бе постигнат при реформите, насочени към преодоляване на сковаността на пазара на труда. В контекста на кризата се материализираха значителните рискове от по-големи разходи и по-нататъшно намаляване на приходите. Имаше значително нарастване на фискалния дефицит. Късният отговор по отношение на политиката разкри слабости в процеса на планиране на бюджета. Освен това, напредъкът постигнат при повишаването на ефективността на публичните разходи бе малък. Социалните трансфери се запазиха на високо равнище и не добре насочени, и голям брой публични и държавни предприятия продължиха да получават държавна подкрепа посредством субсидии и гаранции. Поради това разработването на надеждна фискална стратегия, насочена към повишаване на бюджетната гъвкавост и по-голяма ефикасност на публичните разходи, продължава да бъде основно предизвикателство. По-нататъшен напредък бе постигнат при улесняването на процедурите за регистрация на бизнес, но инвестиционният климат продължи да страда от голяма регулаторна тежест и множество парафискални такси.

Хърватия подобри **способността си да поема ангажименти за членството**. Подготовката за изпълнение на изискванията на ЕС продължи да напредва добре и в повечето сектори е налице голяма степен на привеждане в съответствие с правилата на ЕС. В повечето сфери бе постигнат добър напредък, основно по отношение на привеждането в съответствие на законодателството, но също така и що се отнася до изграждането на административен капацитет. Необходими са обаче по-нататъшни усилия, и по-специално за допълнително укрепване на административните структури и

на необходимия капацитет за правилно прилагане на достиженията на общностното право. Също така се изисква бдителност, за да се гарантира, че необходимото съкращаване на бюджета в контекста на икономическия срив не влияе диспропорционално на подготовката за присъединяване към ЕС.

Добър напредък бе постигнат в сферата на *свободното движение на стоки*. Привеждането в съответствие напредва добре, но все още липсват някои елементи, а именно по отношение на оценката на съответствието, метрологията и наблюдението на пазара. Необходими са постоянни усилия за завършване на привеждането в съответствие с достиженията на общностното право и за изграждане на необходимия капацитет за прилагане. Добър напредък бе постигнат в сферата на *свободното движение на работници*. Постигнато бе задоволително ниво на привеждане на законодателството в съответствие. Необходими са обаче постоянни усилия за развитие на нужния административен капацитет, и по-специално за съгласуване на социално-осигурителните системи.

Известен напредък бе постигнат относно *правото на установяване и свободното предоставяне на услуги*. Като цяло е налице разумно ниво на привеждане в съответствие с достиженията на общностното право. Необходими са обаче допълнителни усилия за по-натъшно привеждане в съответствие. Необходимо е да се укрепят и административният капацитет.

Постигнат бе известен напредък относно свободното движение на капитали, основно при либерализирането на пазара на недвижимо имущество и при законодателните изменения в сферата на борбата срещу изпирането на пари. Като цяло бе постигнато разумно ниво на привеждане в съответствие. Допълнителни усилия ще са необходими по-специално за въвеждането и прилагането на законодателството за борба срещу изпирането на пари, както и за завършването на либерализирането на движението на капитали и за привеждането в съответствие с достиженията на общностното право в сферата на разплащателните услуги.

Добър напредък бе постигнат в сферата на *обществените поръчки*, и по-специално по отношение на завършването на необходимото институционално изграждане. Като цяло подготовката е в напреднал етап. Привеждането на законодателството в съответствие обаче трябва да бъде завършено и административният капацитет трябва да бъде допълнително укрепен на всички равнища на системата за обществени поръчки, и по-специално с оглед на ефективната борба срещу корупцията и справянето с нередностите и потенциалната политическа намеса.

Известен напредък бе постигнат в сферата на *дружественото право*. Привеждането в съответствие с достиженията на общностното право напредва добре. Повече остава да се направи в сферата на одитирането що се отнася до прилагането на новите законодателни разпоредби и укрепването на административния капацитет. Може да бъде отчетен напредък в сферата на *закона за интелектуалната собственост*, както по отношение на привеждането на законодателството в съответствие, така и по отношение на правоприлагането. Привеждането в съответствие с достиженията на общностното право е на много високо равнище. Необходимо е да се повиши цялостната осведоменост на обществото за правата на интелектуална собственост и да се обърне внимание на нарастващото участие на групи от организираната престъпност в заплахите, свързани с правата на интелектуална собственост.

Значителен напредък бе постигнат при *политиката за конкуренция*, и по-специално относно приемането на закона за конкуренция и публикуването на търговете за корабостроителниците в затруднено положение с оглед на тяхното преструктуриране чрез приватизация. Като цяло бе постигнато разумно ниво на привеждане в съответствие. Необходими са обаче постоянни усилия, за да се завърши преструктурирането на корабостроителниците. Необходима е допълнителна работа, за да се подобрят резултатите от борбата с картелите вследствие на функционирането на Агенцията по конкуренция с цел привеждане на хърватския закон за радиоразпръскването в съответствие, както и допълнителна работа в сектора на стоманата.

Значителен напредък може да бъде отчетен при *финансовите услуги*. Привеждането на законодателството в съответствие е много напреднало, но са необходими допълнителни усилия за прилагането му. Необходими са усилия за по-нататъшно укрепване на капацитета на надзорните органи, за да изпълняват надзорните си функции и да подобряват консултативното взаимодействие с финансовия сектор.

Добър напредък бе постигнат в сферата на *информационното общество и медиите*. Постигнато бе добро ниво на привеждане в съответствие. Необходими са усилия за укрепване на капацитета на националните регулатори за правилно прилагане на правната рамка, както и за поддържане на либерализирането на пазара на електронните комуникации.

Напредък бе отбелязан в сферата на *селското стопанство и развитието на селските райони*, и по-специално при събирането и обработката на селскостопански данни. Като цяло подготовката бележи умерен напредък. При все това са необходими постоянни усилия за създаването на разплащателна агенция и Интегрирана система за управление и контрол/Системата за идентификация на поземлените парцели. По-нататъшното привеждане на схемите за подпомагане в съответствие с Общата селскостопанска политика (ОСП) е от съществено значение за подготовката на плавен преход към ОСП. Що се отнася до развитието на селските райони е необходимо да се подобри капацитетът на усвояване на предприсъединителните фондове на ЕС.

Добър напредък бе отбелязан при *безопасността на храните, ветеринарната и фитосанитарната политика*, и по-специално при прилагането на новото законодателство. Като цяло подготовката напредва. Необходими са постоянни усилия за финализиране на процеса на транспониране и прилагане на достиженията на общностното право, и по-специално за изпълнението на националната програма за осъвременяване на правилата за произхода на животните и за осигуряване на необходимия административен капацитет и капацитет за упражняване на контрол.

Хърватия постигна добър напредък в сферата на *рибарството*. Като цяло подготовката напредва добре. Хърватия ще трябва да увеличи усилията си за запълване на останалите празноти в сферата на управление, проверка и контрол на флота, както и в сферата на структурните действия и държавните помощи.

Известен напредък бе отбелязан в сферата на *транспорта*. Като цяло е налице разумно ниво на привеждане в съответствие. Необходимо е по-нататъшно подобряване на административния капацитет в сектора на морския транспорт, на капацитета на Агенцията по гражданска авиация, и по специално с оглед на авиационната безопасност, и на регулаторния орган за железопътния транспорт. По-нататъшно

привеждане на законодателството в съответствие е необходимо в частност в секторите на въздушния и морския каботаж. Добър напредък бе отбелязан по отношение на глава „Енергетика“. Привеждането в съответствие с достиженията на общностното право напредва добре. Все още са необходими усилия за подобряване на административния капацитет, за подобряване на функционирането на пазарите на електроенергия и газ и за изпълнение на целите за възобновяема енергия.

Добър напредък бе постигнат при *данъчното облагане*, и по-специално при привеждането на законодателството в съответствие. Дискриминационните акцизни ставки върху цигарите бяха премахнати и продължи привеждането на законодателството в съответствие с достиженията на общностното право в сферата на прякото данъчно облагане, акцизните мита и ДДС. Независимо от това, все още са необходими усилия за по-нататъшно привеждане на хърватското законодателство в съответствие, и най-вече в сферата на ДДС. Трябва да продължат усилията за укрепване на административния капацитет, включително за взаимното свързване на информационните технологии.

Значителен напредък бе постигнат в сферата на *икономическата и паричната политика*. Като цяло, привеждането в съответствие с достиженията на общностното право в тази сфера е много напреднало. Необходимо е да се завърши работата по окончателното установяване на независимостта на централната банка в рамките на хърватското законодателство. Необходими са допълнителни усилия за съгласуването на политиките.

Значителен напредък бе постигнат в сферата на *статистиката*. Постигнато бе добро ниво на привеждане на законодателството в съответствие. Необходимо е обаче да продължат усилията за по-нататъшно привеждане на хърватската статистика в съответствие с изискванията на ЕС.

Добър напредък бе постигнат при *социалната политика и политиката за заетост*. Постигнато бе добро ниво на привеждане на законодателството в съответствие, въпреки че продължават да са налице някои пропуски, и по-специално по отношение на трудовото законодателство. Необходими са допълнителни усилия за навременно укрепване на административния капацитет преди присъединяването, за да се гарантира правилно изпълнение и правоприлагане.

Известен напредък бе постигнат при политиката за *предприятията и индустриалната политика*. Като цяло привеждането в съответствие с достиженията на общностното право по тази глава е много напреднало. Необходими са обаче допълнителни усилия за прилагане на оценката на регулаторното въздействие на новото законодателство и за подобряване на средата за МСП.

Добър напредък бе отбелязан при развитието на транспортната и енергийната мрежа в съответствие с проекта и целите на *Трансевропейските мрежи* — транспортната мрежа и енергийната мрежа. Като цяло привеждането в съответствие с достиженията на общностното право напредва добре.

Известен напредък бе отбелязан в сферата на *регионалната политика*, и по-специално при подготовката на изпълнението на онези компоненти на ИПП, които предшестват структурните фондове. Като цяло Хърватия е на етап частично привеждане в съответствие с достиженията на общностното право. Необходими са допълнителни

усилия за изпълнение на регулаторните и оперативните изисквания на кохезионната политика на Общността. В допълнение към укрепването на административния капацитет и подготовката на проекти, Хърватия трябва да подобри способността си за финансово управление и контрол.

Хърватия постигна известен напредък в сферата на *съдебната система и основните права*. Реформите на съдебната система продължиха, но все още има значителни предизвикателства, и по-специално по отношение на съдебната независимост и ефикасност. Антикорупционните усилия доведоха до начални резултати, но корупцията продължава да бъде широко разпространена в много сфери и средствата за борба с нея не се прилагат достатъчно енергично, особено що се отнася до политическата корупция. Правните разпоредби за основните права са като цяло адекватни, но въпреки отбелязания известен напредък, все още са налице редица важни предизвикателства относно тяхното прилагане, и по-специално по отношение на малцинствата. Особена бдителност е необходима по отношение на свободата на изразяване и заплахите срещу журналисти.

Хърватия отбеляза известен напредък по главата „Правосъдие, свобода и сигурност“, и по-специално по отношение на борбата с наркотиците, решаването на проблема с трафика на хора и управлението на външните граници. Хърватия обаче трябва да увеличи усилията си, за да гарантира, че в момента на присъединяване изискванията на ЕС са изпълнени, и по-специално като развива административния капацитет, бори се с организираната престъпност и развива инфраструктурата, оборудването и ресурсите за ефективно управление на външните граници.

Добър напредък бе отбелязан в сферата на *науката и изследванията* и подготовката напредва добре. Необходими са обаче допълнителни усилия, за да се гарантира асоциирането и пълноправното участие на Хърватия в Европейското научноизследователско пространство.

Добър напредък бе отбелязан в сферата на *образованието и културата*. Постигнато бе добро ниво на привеждане на законодателството в съответствие. Хърватия трябва да продължи усилията си, за да се подготви за управлението на програмата „Обучение през целия живот“ и на програмата „Младежта в действие“. Също така е необходимо да се обърне дължимото внимание на обучението на възрастни.

Добър напредък бе постигнат в сферата на *околната среда*, и по-специално относно качеството на въздуха, контрола на промишленото замърсяване и управлението на риска, както и относно изменението на климата. Като цяло подготовката на Хърватия напредва добре. Все още са необходими обаче значителни усилия за привеждане в съответствие с достиженията на общностното право в сектора на водите и опазването на природата. Необходимо е да се подобри прилагането на хоризонталните достижения на общностното право, не на последно място стратегическата оценка на околната среда и достъпът до правосъдие по въпросите на околната среда. Необходимо е по-нататъшно укрепване на административния капацитет, както на национално, така и на местно равнище.

Добър напредък бе отбелязан в сферата на *потребителите и здравеопазването*. Постигнато бе добро ниво на привеждане на законодателството в съответствие. Необходими са обаче постоянни усилия за по-нататъшно укрепване на административния капацитет.

Хърватия постигна добър напредък в сферата на *митническият съюз*, в която законодателство ѝ е добре приведено в съответствие с достиженията на общностното право. Хърватия подобри административния си капацитет и взаимното свързване на информационните технологии, и започна да прилага съгласувана антикорупционна политика в сферата на митниците. Трябва да продължат усилията в останалите сфери за привеждане на законодателството в съответствие, като се изпълнява антикорупционната стратегия и се осъществява взаимно свързване на информационните технологии.

Хърватия постигна известен напредък в сферата на *външните отношения*. Подготовката за общата търговска политика на ЕС напредва добре. Хърватия обаче трябва да изпълнява международните си ангажменти, когато прибегва към мерки за защита на търговията. Все още са необходими усилия относно политиката за развитие и хуманитарната помощ.

Хърватия постигна добър напредък и отбеляза като цяло добро ниво на привеждане в съответствие в сферата на *външната политика и политиката на сигурност и отбрана*. Хърватия продължи да участва в няколко мисии по ЕПСО на ЕС. Сега Хърватия трябва да подобри въвеждането и прилагането на контрола на оръжия, включително да направи свързаната с оръжия информация по-прозрачна, както и да подобри способността си за цялостно прилагане на ОВППС—ЕПСО.

Отбелязан бе напредък при финансовия контрол. Необходимо е продължаване на усилията, за да се гарантира устойчиво развитие на цялата система за публичен вътрешен финансов контрол (ПФВК) както на централно, така и на местно равнище в държавата. Оперативната и финансова независимост на държавната служба за одит трябва да бъде вписана в конституцията.

Добър напредък бе отбелязан в сферата на *финансовите и бюджетните разпоредби*, с подобрения в институционалния капацитет. Като цяло Хърватия постигна добро ниво на привеждане в съответствие, с изключение на налозите върху захарта. Подготовката за прилагане на правилата за собствените ресурси трябва да продължи.

Бивша югославска република Македония

Президентските и местните избори през 2009 г. протекоха в съответствие с повечето международни стандарти и по-голямата част от препоръките на Службата за демократични институции и права на човека на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ) във връзка с предишните избори бяха изпълнени. Политическият диалог се подобри: управляващата коалиция е стабилна, политическият климат е по-благоприятен за сътрудничество и парламентът е по-ефективен. Основните приоритети, произтичащи от Партньорството за присъединяване, относно реформата на полицията, съдебната система, публичната администрация и корупцията бяха застъпени в голяма степен. Въз основа на това и с оглед на цялостния напредък на реформите, Комисията счита, че страната изпълнява в достатъчна степен **политическите критерии**.

Изпълнението на Охридското рамково споразумение продължава да бъде основен елемент за *демократията и върховенството на правото* в страната. Отбелязан бе напредък при прилагането на закона за езиците, за децентрализацията и равностойното

представителство. Въз основа на това са необходими допълнителни усилия в конструктивен дух за изпълнение на целите на споразумението.

Провеждането на президентски и местни избори през 2009 г. бе в съответствие с международните стандарти. Изборните дни протекоха без напрежение, политическият климат бе спокоен и провеждането на гласуването показва значително подобрене спрямо парламентарните избори през 2008 г. Необходимо е да се преодолеят недостатъците, посочени от Службата за демократични институции и права на човека на ОССЕ. Политическият диалог, който е основен приоритет от Партньорство за присъединяване, се подобри. Коалиционното *правителство* бе стабилно. Националният съвет за европейска интеграция се председателства от основната опозиционна партия. Подобри се функционирането на *парламента*, а именно чрез въвеждането на процедурен правилник, както и чрез приемането на закон за парламента. Необходимо е продължаване на усилията, и по-специално за укрепване на ролята на парламента.

Известен напредък бе постигнат при реформата на *публичната администрация*, включително реформата на държавната служба, която е основен приоритет от Партньорство за присъединяване. Измененията на закона за държавната служба, приети през септември, затвърдиха разпоредбите, насочени към гарантиране на това, че назначението и повишението на държавните служители ще става въз основа на качествата им. Необходими са допълнителни усилия за гарантиране на прозрачността, професионализма и независимостта на публичната администрация. Спазването на разпоредбите и придържането към закона трябва да се гарантират на практика. По-нататъшен напредък бе отбелязан при реформата на полицията, която е основен приоритет от Партньорство за присъединяване. Новата система за ръководители на местно и регионално равнище функционира пълноценно, управлението се подобри и законът за вътрешните работи въведе система за кариерно израстване в полицейската служба. На полицейските служители бе забранено да членуват в политически партии.

Постигнат бе по-нататъшен напредък по отношение на *съдебната реформа*, която е основен приоритет от Партньорство за присъединяване. Назначени са първите дипломирали се от Академията за съдии и прокурори, новите съдилища и съдебните органи попълват своя състав и започват да осъществяват дейностите си, а бюджетът бе значително увеличен. Необходимо е продължаване на усилията за гарантиране на независимостта и безпристрастността на съдебната система, и по-специално чрез прилагането на разпоредбите за назначенията и повишенията.

Добър напредък бе отбелязан при укрепването и прилагането на *антикорупционната* рамка, която е основен приоритет от Партньорство за присъединяване. Изборният кодекс и законът за финансирането на политическите партии бяха изменени с цел по-голяма прозрачност, имаше нови обвинения и присъди при делата на високо равнище и сътрудничеството между правоприлагащите агенции се подобри. Независимо от това корупцията продължава да бъде широко разпространена и представлява сериозен проблем в много сфери. Необходимо е продължаване на усилията, и по-специално по отношение на прилагането на правната рамка.

Правната и институционалната рамка за *права на човека и закрила на малцинствата* е в общи линии въведена. Независимо от това са необходими допълнителни усилия за подобряване на нейното прилагане в редица сфери.

Броят на твърденията за *малтретиране* от страна на полицията намаля значително след разгръщането на специални полицейски части, провеждането на задълбочени разследвания и предприемането на дисциплинарни мерки. Все още не е въведен обаче независим външен механизъм за наблюдение на случаите на полицейско нарушение в съответствие със съдебната практика на Европейския съд за правата на човека. Приет бе план за действие за ремонт на инфраструктурата на затворите, но все още не са предприети важни краткосрочни мерки за премахването на нечовешките и унижителни условия в тях. Необходимо е да се въведе професионално управление на затворите.

Що се отнася до *свободата на изразяване*, като цяло положението е задоволително. Въпреки това е налице загриженост относно политическата намеса в работата на медиите.

Що се отнася до *правата на жените*, започна изпълнението на стратегията срещу домашното насилие. Необходими са обаче допълнителни усилия за разработването на административен капацитет за равенство на половете. Що се отнася до *правата на децата*, посещаването на училище се увеличи; почти всички ученици от основните училища продължават нагоре и посещават средно училище. През юни влезе в сила законът за правораздаването по отношение на непълнолетни.

Що се отнася до *културните права и правата на малцинствата*, известен по-нататъшен напредък бе постигнат при изпълнението на стратегията за равностойно представителство в съответствие с Охридското рамково споразумение относно броя на държавните служители от непреобладаващите етнически общности, който до септември 2009 г. нарасна на 26 % на централно равнище. Законът за езиците, в който се предвижда по-голямо използване на албански, започна да се прилага в парламента. Създадена бе специализирана агенция за защита на правата на по-малките общности, но тя все още не функционира.

В началото на учебната 2009—2010 г. висшите училища в община Струга възобновиха отчасти етнически смесеното образование. Органите обаче трябва да положат допълнителни усилия за насърчаване на интегрирането на етническите общности в страната, и по-специално в сферата на образованието. Продължава да не се обръща достатъчно внимание на проблемите на малките етнически общности.

По отношение на *ромите* може да се отчете малък напредък. Четирите плана за действие в рамките на Десетилетието на приобщаване на ромите 2005—2015 г. продължиха да се изпълняват бавно, въпреки че за изпълнението им бяха заделени държавни средства. Административният капацитет на службата на ромския министър без портфолио и на отдела за изпълнението на стратегията за ромите трябва да бъде значително подобрен. Ромите продължават да живеят при много трудни условия, както и да срещат дискриминация.

Що се отнася до *регионалните въпроси и международните задължения*, бившата югославска република Македония продължи да оказва пълно съдействие на Международния наказателен трибунал за бивша Югославия (МНТБЮ). Националната правна система работи по четирите дела, които МНТБЮ изпрати обратно на националните органи.

Що се отнася до Международния наказателен съд, двустранното споразумение за имунитет със Съединените щати не е в съответствие с общата позиция и водещите принципи на ЕС по този въпрос. Страната трябва да се съобрази с позицията на ЕС.

Страната продължи да участва активно в регионалните инициативи за сътрудничество, сред които Процеса на сътрудничество в Югоизточна Европа (ПСЮЕ), Съвета за регионално сътрудничество (СРС) и Централноевропейското споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА).

Бившата югославска република Македония поддържа като цяло добри отношения със страните от региона. Отношенията ѝ с Гърция обаче продължиха да се влияят от неразрешения въпрос за името. Страната е ангажирана с разговори под егидата на ООН за неговото разрешаване. Действията и изявленията, които биха повлияли отрицателно на добросъседските отношения, следва да се избягват. Поддържането на добросъседски отношения, включително на договорено и взаимно приемливо решение на въпроса за името под егидата на ООН, продължава да бъде от решаващо значение.

Икономиката на бившата югославска република Македония отбеляза спад и леко се сви през 2009 г. вследствие на влошаването на международната икономическа среда. Инфлацията отбеляза значителен спад, главно поради по-ниските международни цени на енергията и стоките. Известен напредък бе постигнат при преодоляването на структурната безработица и намаляването на пречките пред създаването на работни места. Въпреки това, все още твърде високият процент на безработица, и по-специално сред младите и зле образованите, продължава да бъде основна причина за притеснение. Слабостите в управлението и правовата държава продължават да се отразяват негативно на бизнес климата.

Що се отнася до **икономическите критерии**, бившата югославска република Македония отбеляза добър напредък. Тя продължи да се приближава към превръщането си във функционираща пазарна икономика. Страната би трябвало да е в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в краткосрочен план, при условие че продължи да прилага решително програмата си за реформи, за да намали значителните структурни слабости.

Бившата югославска република Македония успя да поддържа широк консенсус по основните елементи на икономическите политики. Приватизацията е осъществена в голяма степен. Ценовата и търговската либерализация бяха завършени в общи линии. Влизането на пазара и регистрацията продължиха да се подобряват и регулаторната рамка бе допълнително опростена. Процедурите по обявяване в несъстоятелност бяха допълнително съкратени и регистрирането на собственост напредва добре. Органите увеличиха усилията си за преодоляване на структурната безработица и предприеха мерки за намаляване на данъчното бреме върху трудовите доходи. Подобрена бе финансовата независимост на надзорните и регулаторните агенции. Финансовото посредничество отбеляза лек спад, но като цяло до момента секторът понася добре международната финансова криза. Предприети бяха допълнителни мерки за подобряване на качеството на човешкия капитал.

В контекста на изборния период и глобалната икономическа криза обаче, цялата съвкупност от политики се влоши. Качеството на публичните финанси се влоши, с голямо нарастване на публичните разходи, и по-специално на трансфера на приходи и на субсидиите и пенсиите, които нарастнаха много над равнището на инфлацията. Това

доведе до рязко увеличаване на външния дисбаланс, докато нуждите от финансиране на публичния сектор „избутваха“ средствата за частни инвестиции. Дългът на публичния сектор се увеличи, но все още е относително малък. Притокът на чуждестранни преки инвестиции се забави значително, най-вече вследствие на влошената международна среда. Средствата за преодоляване на структурната безработица продължиха да бъдат ограничени, докато безработицата се запази на много високо равнище. За създаването на възможност за гладко функциониране на пазарната икономика е необходимо намаляване на институционалните слабости и укрепване на правовата държава. Необходими са допълнителни усилия за укрепване на публичната администрация и съдебната система, за да се повиши правната сигурност и да се подобри бизнес средата. Понякога на регулаторните и надзорните агенции все още липсват достатъчно независимост и ресурси за ефективното изпълнение на техните функции. Въпреки усилията за намаляване на нерегистрираната стопанска дейност, проблемът продължава да бъде важно предизвикателство.

Бившата югославска република Македония отбеляза добър напредък при подобряването на своята **способност за изпълнение на задълженията си за членство**, и по-специално по отношение на транспорта, митниците, данъчното облагане и правосъдието, свободата и сигурността. По-малък напредък бе постигнат в някои други сфери, като енергетика, околна среда, заетост и социална политика. Като цяло бе отбелязан по-нататъшен напредък при изпълнението на приоритетите от Партньорство за присъединяване. Необходими са обаче постоянни усилия за укрепване на административния капацитет с цел въвеждане и прилагане на законодателството. В съответствие с основните приоритети от Партньорство за присъединяване, ангажиментите, поети съгласно Споразумението за стабилизиране и асоцииране, бяха изпълнени.

Известен напредък бе постигнат в сферата на *свободното движение на стоки*. Все още трябва да се транспонира значителна част от хоризонталните и секторните достижения на общностното право. Известен напредък бе отбелязан в сферата на *свободното движение на работници*, в която привеждането в съответствие с достиженията на общностното право продължава да бъде на ранен етап. Напредъкът относно *правото на установяване и свободното предоставяне на услуги* бе неравномерен. Липсва координация между различните органи, отговорни за издаването на разрешения за трансгранични услуги. Напредъкът в сферата на *свободното движение на капитали* бе ограничен основно до борбата срещу изпирането на пари. Задълженията, произтичащи от първата фаза на ССА, бяха изпълнени през 2008 г.

Добър напредък бе отбелязан в сферата на *обществените поръчки*, в която бяха предприети значителни стъпки за привеждане на законодателството в съответствие с достиженията на общностното право. Необходима е допълнителна работа за укрепване на административния капацитет на всички равнища. Добър напредък бе постигнат и в сферата на *дружественото право*, въпреки че се изостава с привеждането в съответствие на правната рамка за счетоводство и одит. В сферата на *закона за интелектуалната собственост* бе отбелязан известен напредък към укрепването на правната рамка и подобряването на административния капацитет и институционалното сътрудничество. Правоприлагането, макар и да се подобрява, продължава да бъде незадоволително.

Известен напредък бе отбелязан в сферата на *конкуренцията*. Постигнати бяха надеждни резултати, и по-специално в сферата на концентрациите, въпреки че борбата

срещу картелите трябва да се засили. Увеличи се броят на предварителните решения за държавна помощ. Човешките и финансовите ресурси на органа по конкуренция продължават да са неадекватни.

Известен напредък бе постигнат в сферата на *финансовите услуги*, най-вече при законодателното развитие в банковия сектор, пазарите на ценни книжа, инвестиционните услуги и пенсиите. Застрахователният пазар обаче продължава да е неправилно регулиран и без подходящ надзор.

Постигнат бе напредък в сферата на електронните съобщения и услугите на информационното общество. Конкуренцията на пазарите за електронни съобщения нарастна вследствие на процеса на либерализиране в полза на потребителите. В сферата на аудиовизиулната политика, Съветът за радио и телевизия и общественият радио и телевизионен оператор продължават да бъдат обект на политическа намеса. Като цяло, подготовката в сферата на *информационното общество и медиите* е напреднала.

Постигнат бе напредък в сферата на *селското стопанство и развитието на селските райони*. Административният капацитет на разплащателната агенция и оперативните структури, отговарящи за предприсъединителните фондове на ЕС, бе подобрен, въпреки че в други сфери административният капацитет продължава да бъде малък. Привеждането в съответствие с достиженията на общностното право изисква допълнителни и постоянни усилия, и по-специално във връзка със задълбоченото прилагане на приетото законодателство. Известен напредък бе постигнат в сферата на *политиката за безопасност на храните и във ветеринарната и фитосанитарната политика*, най-вече при законодателната подготовка. Въпреки това административният капацитет както по отношение на броя, така и по отношение на уменията на персонала, продължава да е недостатъчен за гарантирането на прилагането на достиженията на общностното право.

Добър напредък бе постигнат в сферата на *транспортната политика*, и по-специално при транспорта, включително при таксите за пътищата. Като цяло, привеждането на законодателството в съответствие напредва във всички сектори. Административният капацитет във всеки един от секторите на транспорта обаче е недостатъчен както като брой, така и като квалификации. Необходимо е да се създадат регулаторни органи и органи за безопасност за въздушния и железопътния транспорт.

Известен напредък бе постигнат в *енергийния сектор*. Необходими са обаче изменения на Закона за енергетиката, както и правилно прилагане на законодателството, за да бъдат изпълнени задълженията по Договора за енергийна общност. Все още трябва да се създаде ефективно функциониращ пазар на електроенергия. Степента на независимост на енергийния регулатор и на регулатора за радиационна защита трябва допълнително да се подобри.

Добър напредък бе постигнат при *данъчното облагане*. Степента на привеждане на законодателството в съответствие в сферата на непрякото облагане напредва добре. Допълнителни усилия са необходими по отношение на прякото данъчно облагане. Оперативният капацитет на Държавната служба по приходите бе укрепен и събираемостта на данъците се подобри.

Известен напредък бе постигнат по отношение на привеждането на законодателството в съответствие и по отношение на административния капацитет в сферата на

икономическата и паричната политика. Като цяло подготовката в тази сфера напредва добре. Добър напредък бе постигнат при подобряването на сектора на *статистиката* и привеждането на класификациите в съответствие с достиженията на общностното право. Статистическата инфраструктура бе подобрена, но положението с ресурсите продължава да е лошо.

Ограничен напредък бе постигнат в сферата на *социалната политика и заетостта.* Все още липсва ефективен и представителен социален диалог. Бавно се укрепва административният капацитет, но той продължава да бъде недостатъчен за правилното прилагане на приетото законодателство и политики. Добър, но неравномерен напредък бе постигнат в сферата на *политиката за предприятията и промишлената политика.* Финансовите ресурси и административният капацитет на публичните органи за прилагането на инструментите на политиката за предприятията и промишлената политика са скромни. Привеждането в съответствие с достиженията на общностното право по тази глава бележи умерен напредък.

Постигнат бе напредък и в сферата на транс-европейските мрежи. Подготовката в тази сфера напредва. Известен напредък може да бъде отчетен в сферата на *регионалната политика и координацията на структурните инструменти,* а именно под формата на по-големи усилия и подготовка за изпълнението на компонентите на Инструмента за предприєдинителна помощ, които проправят пътя към Структурните фондове. Като цяло, привеждането в съответствие с достиженията на общностното право в тази сфера бележи напредък.

Колкото до *съдебната система и основните права,* добър напредък бе постигнат относно борбата срещу корупцията, а известен напредък относно реформата на съдебната система и защитата на основните права. Новосъздадените институции и по-големите бюджетни ресурси подобриха цялостната ефикасност на съдебната система, но са необходими постоянни усилия за гарантиране на независимост. Колкото до борбата срещу корупцията, по-нататъшен напредък може да бъде отчетен относно съдебното преследване при делата на високо равнище и относно укрепването на институционалната рамка и сътрудничеството между правоприлагащите агенции. Избирателният кодекс и законът за финансирането на политическите партии бяха изменени с цел по-голяма прозрачност. Независимо от това, корупцията продължава да бъде широко разпространена и представлява сериозен проблем в много сфери. Усилията трябва да продължат. Повечето законодателни и политически мерки, свързани с основните права, са приети, но осъществяването им е неравномерно и са необходими допълнителни усилия.

В сферата на *правосъдието, свободата и сигурността,* страната продължи да преодолява най-важните предизвикателства. Що се отнася до либерализирането на визовия режим, страната постигна важен напредък в обхванатите от пътната карта сфери и изпълни критериите. Въз основа на постигнатия напредък, през юли 2009 г. Комисията предложи отмяна на изискването за визи за гражданите на бившата югославска република Македония⁹. Добър напредък може да бъде отчетен относно предоставянето на убежище, борбата срещу организираната престъпност и наркотиците, както и относно външните граници и Шенген. Подобри се административният капацитет за провеждането на реформа на полицията, но все още

---

⁹ COM(2009) 366.

има затруднения поради липсата на цялостно развито управление на човешките ресурси. Що се отнася до борбата с организираната престъпност, използването на специални разузнавателни техники, защитата на свидетелите и полицейската дейност, осъществявана на базата на разузнавателни данни, се подобриха. Необходими са допълнителни усилия, и по-специално за създаването на интегрирана разузнавателна система. Страната постигна по-голяма степен на привеждане в съответствие с достиженията на общностното право по отношение на своя законодателен и административен капацитет. Като цяло подготовката в тази сфера бележи добър напредък.

Известен напредък бе отбелязан в сферата на *науката и научните изследвания*. Не е достатъчно разработен административният капацитет за подкрепа на участието в рамковите програми. Като цяло подготовката в тази сфера напредва добре. Известен напредък бе постигнат в сферите на образованието, обучението, младежта и културата, и по-специално при участието в програмите на Общността. Бюджетът за образование обаче продължава да бъде недостатъчен за изпълнението на националната стратегия за реформа. Като цяло, подготовката в сферата на *образованието и културата* бележи напредък.

Постигнат бе напредък към по-нататъшно транспониране на достиженията на правото на ЕС в сферата на *околната среда*, и по-специално в случаите на хоризонталното законодателство и управлението на отпадъците. Прилагането на законодателството продължава да бъде значително предизвикателство. Административният капацитет е малък, както на национално, така и на местно равнище. Продължават да са необходими значителни допълнителни усилия за по-нататъшно привеждане на този сектор в съответствие с достиженията на правото на ЕС, за да се гарантират и необходимите инвестиции. Като цяло при подготовката в сферата на околната среда бе постигнат умерен напредък.

Известен напредък бе отбелязан в сферата на *потребителите и здравеопазването*. Що се отнася до политиката за защита на потребителите, все още няма ефективна и прозрачна система за наблюдение на пазара. В сферата на здравеопазването, наличните човешки и финансови ресурси продължават да бъдат недостатъчни с оглед на гарантирането на правилно прилагане на законодателството, стратегиите и плановете за действие.

Напредъкът в сферата на *митническия съюз* бе значителен, и по-специално що се отнася до административния и оперативния капацитет. Митническото законодателство е в достатъчна степен приведено в съответствие с достиженията на общностното право, освен в случаите на транзитни дейности. Административният капацитет на митническата администрация за прилагането на законодателството и справянето с трансграничната престъпност продължава да се подобрява. Подготовката в тази сфера напредва.

Известен напредък бе постигнат при привеждането в съответствие с политиката за *външни отношения* на ЕС. Като цяло подготовката в тази сфера напредва. Известен напредък бе постигнат в сферата на *външната политика и политиката на сигурност и отбрана*, и по-специално по отношение на укрепването на административния капацитет. Страната се присъедини към повечето декларации и общи позиции на ЕС и засвидетелства постоянен ангажимент за участие в дейностите по Европейската политика за сигурност и отбрана.

Известен напредък бе постигнат в посока на привеждането в съответствие и прилагането на законодателството в сферата на *финансовия контрол*. Административният капацитет на отговорните институции бе допълнително укрепен. Постигнат известен напредък по отношение на финансовите и бюджетните разпоредби. Подобен бе оперативният капацитет на митническите органи и на Държавната служба по приходите, и по-специално относно борбата с митническите измами и измамите с ДДС.

Черна гора

Черна гора продължи да отбелязва напредък по отношение на **политическите критерии**. В съответствие с Европейското партньорство страната продължи да работи по завършването на правната си рамка и увеличи административния и институционалния си капацитет. Като цяло прилагането на конституцията е ефективно. Съдебната реформа продължи и първите резултати вече са налице. Политическото влияние върху съдебната власт и прокуратурата обаче продължава. Борбата с корупцията и организираната престъпност трябва да продължи да се води решително. Укрепването на административния капацитет продължава да бъде голямо предизвикателство. Широкият политически консенсус по въпросите, свързани с ЕС, се запази. Капацитетът на парламента за подробно разглеждане на законодателството и за мониторинг на осъществяването на реформите трябва да се увеличи.

Укрепването на демокрацията и правовата държава продължи. Като цяло конституцията се прилага добре. Все още обаче предстои привеждането на някои основни закони в съответствие с нея. Функционирането на държавните институции се подобри, по-специално в областите, свързани с европейската интеграция. Все още е необходима по-голяма политическа воля в борбата с корупцията, особено по-високите етажи.

Известен напредък бе отбелязан във функционирането на *парламента*. Законодателната дейност продължи да бъде интензивна, а административният му капацитет бе увеличен. Необходимо е обаче парламентът да стане значително по-ефикасен като законодателен орган, както и да увеличи капацитета си за упражняване на контрол. На парламентарните избори, проведени през март 2009 г., бяха изпълнени почти всички ангажименти, поети пред ОССЕ и Съвета на Европа. Въпреки това ОССЕ-СДИЧП констатира редица предизвикателства и недостатъци, по които предстои да се работи. Законодателството за изборите трябва да бъде приведено в съответствие с конституцията.

Правителството продължи да създава нови административни структури вследствие на независимостта на страната. Рамката за координиране на европейската интеграция се подобри и продължава да функционира безпроблемно. Известен напредък бе постигнат в реформата на *публичната администрация*, където бе прието важно законодателство, административният капацитет бе модернизирал, а управлението на човешките ресурси — подобро. Липсата на човешки ресурси и финансови средства обаче, както и структурните слабости и корупцията продължават да възпрепятстват общата ефективност на публичната администрация. Административният капацитет все още е ограничен. Необходими са значителни усилия за изграждането на професионална, отчетна и основана на качеството на работата държавна администрация, в която няма политическа намеса. По повечето от становищата и препоръките, дадени от службата на омбудсмана, бяха предприети съответни действия. Все още обаче предстои Законът

за омбудсмана да бъде приведен изцяло в съответствие с конституцията, а капацитетът на службата трябва да бъде увеличен.

Нужно е да се положат по-големи усилия за създаването и оправомощаването на независими надзорни и регулаторни структури, които да работят ефективно.

Черна гора отбеляза умерен напредък в *реформата на съдебната власт*. Правната рамка бе допълнително укрепена посредством приемането на нов Наказателно-процесуален кодекс. Необходими са обаче допълнителни усилия, за да се гарантира независимостта на съдебната власт и автономията на прокуратурата. Капацитетът на прокуратурата за изпълнение на новите задачи съгласно Наказателно-процесуалния кодекс трябва да бъде увеличен. Необходимо е отчетността, неприкосновеността и ефикасността в съдебната система да се консолидират в още по-голяма степен.

Добър напредък бе постигнат в изграждането на правната и административната рамка за *борба с корупцията*. Напредък бе отбелязан и при по-нататъшното укрепване на органите за предотвратяване и разследване на корупцията. Въпреки това корупцията продължава да бъде широко разпространена в много сфери и представлява особено сериозен проблем. Налице е безпокойство относно всеобхватността и ефективното прилагане на законодателството в тази област. Въпреки че се наблюдава положителна тенденция, капацитетът за водене на разследвания на правоприлагащите агенции и координирането между тях са слаби, вследствие на което присъдите са малко на брой. Контролът върху финансирането на политическите партии и конфликта на интереси е недостатъчен.

По-нататъшен напредък бе постигнат при *човешките права и защитата на малцинствата*, като действията на Черна гора в тази сфера са до голяма степен в съответствие с европейските стандарти.

Като цяло, известен напредък бе постигнат в областта на *гражданските и политическите права*. Необходимо е обаче да се положат допълнителни усилия, за да се подобри прилагането на законите за *изтезанията и малтретирането*, за *системата на затворите* и *достъпа до правосъдие*.

Свободата на изразяване продължава да бъде област, будеща безпокойство. Напредък бе постигнат при разследванията на случаи на насилие над журналисти. Въпреки това бе съобщено за нови инциденти. Заплашителните изказвания на държавни служители относно ролята на медиите и неправителствените организации са причина за безпокойство. Необходимо е правителството да води конструктивен диалог с представителите на гражданското общество. Спазването на *свободата на събиране и вероизповедание* продължава да бъде като цяло задоволително. Все още обаче не е решен въпросът с реституцията на собственост на църквата, като държавните органи следва да бъдат безпристрастни във връзка със споровете между сръбската и черногорската източноправославна църква в Черна гора.

Нужно е да се полагат постоянни усилия в сферата на *правата на жените*, особено във връзка с недостатъчната закрила на жените срещу всички форми на насилие, тъй като домашното насилие продължава да бъде широко разпространено. Все още не е прието основно законодателство като закон за защита от насилие в семейството и закон за борба с дискриминацията. Необходими са решителни усилия за прилагане на законодателството и изпълнение на стратегиите за подобряване на *правата на децата*

и социално уязвимите групи от населението. През 2008 г. бяха регистрирани по-малко жалби, отнасящи се до *правата на собственост*. Все още обаче е налице безпокойство във връзка с прилагането на законодателството за реституцията.

Черна гора отбеляза известен напредък в прилагането на правната рамка за *защита на малцинствата*. Започнаха да функционират съвети на малцинствата, на които бе отпуснато финансиране. Предприети бяха някои действия за подобряване на положението на *ромската общност*, ашкалите и египетската общност. Междуетническите отношения продължават да са добри. Социалното и икономическото положение на разселените лица и на ромската общност, ашкалите и египетската общност обаче продължава да буди сериозно безпокойство. Те продължават да живеят при много тежки условия и да бъдат обект на дискриминация. Трябва да има по-голяма решимост при прилагането на законодателството и изпълнението на стратегиите. Също така са необходими повече финансови средства. Законът за правата и свободите на малцинствата все още не е хармонизиран с Конституцията в частта си относно представителството на малцинствата.

По отношение на *разселените лица* от Босна и Херцеговина и Хърватия бе създадена правна рамка, уреждаща въпроса с техния статут, но все още предстои да се гарантира, че тя ще бъде ефективно прилагана. Черна гора трябва да реши въпроса със статута на разселените лица от Косово и да работи за подобряване на достъпа им до икономически и социални права, който все още е ограничен. Положението на разселените лица от Косово продължава да бъде причина за безпокойство.

Що се отнася до *регионалните въпроси и международните задължения*, сътрудничеството с Международния наказателен трибунал за бивша Югославия (МНТБЮ) е задоволително. Разследването и съдебното производство по ограничен брой национални дела за военни престъпления в Черна гора напредват. Сътрудничеството със съседните държави в тази област се подобри. Делото за оцелелите и семействата на депортирани босненски цивилни през 1992 г. бе решено с извънсъдебно споразумение.

Що се отнася до Международния наказателен съд, двустранното споразумение за имунитет със Съединените щати не е в съответствие с общата позиция и водещите принципи на ЕС по този въпрос. Необходимо е позицията на страната да бъде приведена в съответствие с тази на ЕС.

Черна гора продължи да участва активно в регионални инициативи за сътрудничество, сред които Процеса на сътрудничество в Югоизточна Европа (ПСЮЕ), Съвета за регионално сътрудничество (СРС) и Централноевропейското споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА). Черна гора е председател на ЦЕФТА през 2009 г. Регионалното училище по публична администрация в Даниловград близо до Подгорица започна да функционира.

Отношенията с другите държави, включени в процеса на разширяване, и съседните държави-членки продължиха да се подобряват, а двустранното сътрудничество в конкретни области стана по-активно. По-специално, бе отбелязан напредък в уреждането на двустранни въпроси относно границата между Черна гора и Хърватия, които работят в сътрудничество при подготвянето на досието за определяне на границата при Превлака, което ще бъде внесено в Международния съд.

Икономиката на Черна гора подчертано забави темпото си на растеж през 2009 г. В резултат на това публичните финанси бяха подложени на силен натиск, а публичният дълг нарасна още повече. Икономиката обаче не изпадна в дълбока рецесия и рисковете за външното финансиране не се реализираха напълно. Въпреки икономическата криза правителството напредна в осъществяването на поредица структурни реформи. Укрепването на правовата държава и модернизирането на инфраструктурите продължават да бъдат основни предизвикателства пред икономическото развитие.

По отношение на **икономическите критерии** страната отбеляза по-нататъшен напредък към създаването на функционираща пазарна икономика. Тя трябва да продължи да осъществява всеобхватни реформи за намаляване на структурните слабости, за да бъде в състояние да се справи в средносрочен план с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза.

Външният дисбаланс и инфлацията намаляха вследствие на спада на икономическата дейност. Показателите относно пазара на труда продължиха да се подобряват въпреки забавянето на растежа. Чуждестранните банки майки продължиха да финансират местните си филиали, като по този начин подкрепиха стабилността на финансовата система при отсъствието на кредитор от последна инстанция. Бюджетният дефицит бе намален посредством съкращаване на разходите и приходи от приватизацията на големи мрежови системи. Публичният дълг нарасна, но се запази на умерено равнище. Прието бе законодателство за укрепване на сигурността в сферата на правата на собственост. Отбелязан бе напредък при опростяването на законодателството с цел премахване на пречките пред бизнеса, а броят на натрупаните дела за фалит, които все още не са разгледани, намаля. В отговор на разрастващата се криза ролята на държавата в икономиката нарасна, но остана ограничена до отпускането на заеми и до предоставянето на гаранции за заеми за важни сектори на икономиката.

Условията за развитие на производствения сектор в Черна гора обаче силно се влошиха вследствие на свиващото се външно търсене и падащите международни цени на стоманата и алуминия. Преструктурирането на заводите за алуминий и стомана продължава да бъде сериозно предизвикателство. В края на 2008 и в началото на 2009 г. финансовата система бе изправена пред сериозна криза по отношение на ликвидността вследствие на голямото теглене на депозити. Лихвените проценти се запазиха високи въпреки извършените финансови инжекции за повишаване на ликвидността в банковата система. Публичните финанси бяха подложени на силен натиск, като същевременно се увеличиха държавните гаранции по заемите. На капиталовите пазари бе извършено съществено коригиране, вследствие на което тези пазари претърпяха значителни загуби. Продължава да е налице несъответствие между предлагането и търсенето на работна ръка, което принуждава работодателите да наемат чуждестранни работници въпреки високата безработица. Сивата икономика продължава да бъде сериозно предизвикателство.

Черна гора отбеляза допълнителен напредък при привеждането в съответствие с **европейските стандарти**. Продължава безпроблемното прилагане на временното споразумение, а понастоящем се прави обобщение на резултатите от изпълнението на задълженията на страната съгласно Споразумението за стабилизиране и асоцииране. Добър напредък бе постигнат в сферата на защитата на потребителите и научните изследвания, както и в някои области на вътрешния пазар и правосъдието, свободата и сигурността. Известен напредък бе отбелязан при свободното движение на капитали, митниците и данъчното облагане, трудовата заетост, селското стопанство и развитието

на селските райони, енергетиката, статистиката и в останалите области на правосъдието, свободата и сигурността. Необходимо е да се полагат допълнителни постоянни усилия в тези области. Нужни са специални усилия за подобряване на капацитета за прилагане. Напредъкът в околната среда, транспорта, информационното общество и медиите бе неравномерен. Ограничен напредък бе отчетен при акредитирането и оценката на съответствието, метрологията, надзора на пазара и индустриалната политика.

Що се отнася до *вътрешния пазар*, Черна гора отбеляза известен напредък в изпълнението на приоритетите на Европейското партньорство. Подготовката в сферата на *свободното движение на стоки* продължи. Добър напредък бе постигнат в областта на защитата на потребителите. Необходимо е надзорът на пазара да бъде доразвит. Също така е нужно да се подобрят институционалният и административният капацитет, сътрудничеството между институциите и транспонирането на достиженията на правото на ЕС за конкретни продукти.

В областите на *свободното движение на хора и услуги и правото на установяване* Черна гора изпълнява приоритетите за привеждане в съответствие отчасти. Приет бе Законът за трудовата заетост и работата на чужденците, който предвижда издаването на разрешения за работа и въвеждането на квоти за работната ръка и трансграничните услуги. Либерализирането на пазара на услугите напредна. Институционалната рамка за надзора на банковия и небанковия финансов сектор продължи да се подобрява, но е необходимо да се доукрепи. Приета бе стратегия за сектора на пощенските услуги. Счетоводната дейност стана по-прозрачна, а одитът — по-ефективен благодарение на новите правила за отчитане на стопанската дейност и новите изисквания за надзор. Необходимо е обаче да се положат допълнителни усилия за укрепване на напредъка в тези области.

С приемането на Закона за имуществените отношения и Закона за държавната собственост бе постигнат напредък в сферата на *свободното движение на капитали*. Все още няма равнопоставено отношение към чужденците при закупуването на земеделска земя, за която новият закон предвижда възможност за дългосрочно наемане.

Привеждането на *митническото и данъчното законодателство* в съответствие с достиженията на правото на ЕС е в ход. Нужно е обаче по-голямо привеждане в съответствие в сферите на произхода, транзитното преминаване и опростените процедури, митническото остойностяване и митническите такси. Борбата с корупцията и сивата икономика продължава да бъде сериозно предизвикателство.

Привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС в областта на *конкуренцията* продължава. Необходимо е да се доукрепи рамката за конкуренцията и да се модернизира административният капацитет, особено при контрола върху държавните помощи.

В областта на *обществените поръчки* Черна гора продължи да привежда законодателството си в съответствие с достиженията на правото на ЕС. Бяха проведени обучения и дейности за повишаване на осведомеността. Необходимо е обаче по-нататъшно привеждане в съответствие на законодателството и укрепване на административния капацитет.

Известен напредък може да бъде отчетен в областта на *правата на интелектуална собственост*. Законодателната рамка бе укрепена посредством новия Закон за

патентите. Процедурата за признаване на права на национално равнище бе подобрена. Въпреки това подготовката все още е на ранен етап, а институционалният капацитет и капацитетът за прилагане, както и информираността на обществеността трябва да се повишат.

Черна гора продължи да отбелязва напредък в сферата на *социалната политика и трудовата заетост*. Все още обаче е необходимо законодателството да бъде приведено в още по-голяма степен в съответствие с европейските стандарти, а административният капацитет в сферата на социалната политика и трудовата заетост, по-специално с оглед на ефективното прилагане на новото законодателство — да бъде увеличен. Нужно е също така да се положат допълнителни усилия, за да се укрепят административният и институционалният капацитет в сферата на *политиката на общественото здравеопазване*.

Допълнителен напредък бе отбелязан в сферата на *образованието и културата*. Добър напредък бе отчетен в *научните изследвания*, особено при укрепването на институционалната рамка и посредством участие в Седмата рамкова програма за научни изследвания и технологично развитие.

Черна гора прие необходимото законодателство с оглед на присъединяването на страната към Световната търговска организация.

Що се отнася до *секторните политики*, в сферата на *индустриалната политика* Черна гора започна да работи по приоритетите, свързани с привечдането в съответствие, като същевременно частично изпълнява тези приоритети по отношение на *политиката за малките и средните предприятия*. Необходимо е да се положат допълнителни усилия, за да се премахнат съществуващите пречки пред бизнеса, да се ускори издаването на лицензи и разрешения и пълноценно да се приложат мерки като кредитните гаранции за малките и средните предприятия, инкубаторите и клъстерите.

Известен напредък може да бъде отчетен в областите на *селското стопанство и развитието на селските райони и рибарството*, в които бе извършена реформа на законодателството и бяха приети национални програми и стратегии. Прилагането обаче трябва да се засили. По отношение на *безопасността на храните и ветеринарната и фитосанитарната политика* бе постигнат известен напредък, основно при укрепването на законодателната рамка, но все още предстои да бъде създадена интегрирана система за безопасността на храните. Напредъкът в укрепването на административния капацитет на Министерството на земеделието, горите и управлението на водите все още е ограничен, като този капацитет трябва да бъде осъвременен и с оглед на подготовката на министерството за прилагането на инструмента IPARD.

Напредъкът в областта на *околната среда* продължава да бъде неравномерен. Напредък може да бъде отчетен в приемането на хоризонталното законодателство, но изпълнението и прилагането трябва да бъдат подобрени. Агенцията за опазване на околната среда трябва да разполага с необходимите ресурси, за да изпълнява функциите си. Недостатъчното опазване на околната среда, особено в крайбрежните райони и националните паркове, продължава да буди безпокойство.

По отношение на *транспортната политика* подготовката е умерено напреднала в автомобилния и железопътния транспорт, но все още е на ранен етап във въздушния и

морския транспорт. Напредъкът при безопасността на всички видове транспорт е ограничен. Черна гора следва да разработи последователна стратегия за развитието на транспортния сектор. Трябва да се положат значителни усилия за изграждането на подходящия административен капацитет.

Известен напредък може да бъде отчетен в някои сектори на *енергетиката*. Предприети бяха действия за изпълнение на изискванията съгласно Договора за създаване на енергийна общност, но са необходими още усилия. Насърчаването на енергийната ефективност и енергията от възобновяеми източници трябва да се превърне в приоритет.

Известен напредък бе отбелязан в сферата на *информационното общество и медиите* — започна да функционира Агенцията за електронни комуникации и пощенски услуги. Продължава обаче да е налице безпокойство във връзка с независимостта на Агенцията за електронни комуникации и закъсненията в прилагането на Закона за електронните комуникации. Съответните черногорски органи трябва незабавно да се заемат с решаването на въпроса за правомощията и процедурата за предоставяне на честоти за радио- и телевизионно разпространение. Необходимо е законодателството и практиката да бъдат приведени в съответствие с европейските стандарти в тази сфера.

Подготовката на Черна гора в сферата на *публичния вътрешен финансов контрол и външния одит* е на ранен етап. Прието бе основното законодателство за публичния вътрешен финансов контрол. Нараства броят на квалифицираните държавни одитори и одити, а държавната институция за одит е в процес на изграждане на административния си капацитет.

Съгласно правителствената стратегия за *статистиката* за периода 2009—2012 г. статистическата служба на Черна гора изпълнява ролята на координатор при привеждането на системата за статистически данни в съответствие с Кодекса на добрите практики в европейската статистика. Постигнат бе напредък в секторната и макроикономическата статистика, но по отношение на класификациите и регистрите този напредък бе ограничен. Законодателната рамка и административният капацитет се нуждаят от допълнително подобряване.

В сферата на *правосъдието, свободата и сигурността* Черна гора продължи да работи за преодоляването на основните предизвикателства. Необходими са обаче постоянни усилия за осъществяване на реформите. Що се отнася до либерализирането на визовия режим, Черна гора положи значителни усилия във всички сфери, включени в пътната карта. Въз основа на постигнатия напредък Комисията предложи през юли 2009 г. да бъде премахнато задължението за притежаване на виза за гражданите на Черна гора, при условие че страната изпълни оставащите показатели, посочени в пътната карта, преди Съветът да вземе решението си.

Известен напредък бе отбелязан в сферата на *визовата политика*. Прилагането на споразуменията за облекчаване на визовия режим и реадмисия продължи. В сила влязоха нов Закон за чужденците и нова наредба за визите, които са изготвени въз основа на шенгенските правила. Въпреки това Черна гора трябва да положи допълнителни усилия, за да усъвършенства визовия си режим и да го приведе в съответствие с европейските стандарти. Административният и техническият капацитет на страната за издаване на визи трябва да бъдат значително увеличени.

Що се отнася до *управлението на границите*, Черна гора постигна добър напредък в сферата на граничния контрол. Страната продължи да изпълнява своята стратегия за интегрирано управление на границите. Известно подобрене бе отчетено в оборудването на гранично-пропускателните пунктове. Все още обаче предстои да бъде прието ново законодателство за контрола по държавните граници, в което да бъде включено и наблюдението на границите. Свързването на всички гранично-пропускателни пунктове в интернет мрежа с достъп до националната база данни и базата данни на Интерпол трябва да се постави като приоритет.

Известен напредък може да бъде отчетен в областта на *убежището и миграцията*. Законодателната и институционална рамка в сферата на *убежището* е почти завършена. Трябва обаче да се гарантира правилното прилагане на законодателството. В сферата на *миграцията* бе прието законодателство от основно значение. Все още предстои да бъде изграден център за задържане на незаконни мигранти. Необходимо е да се положат допълнителни усилия за прилагане на законодателството. Административният капацитет и сътрудничеството между институциите трябва да се засилят. Трябва да бъде решен въпросът за статута на разселените лица.

Черна гора продължи да отбелязва известен напредък в сферата на *изпирането на пари*, но намаляването на разследванията и сведенията за подозрителни операции будят безпокойство. Нужни са решителни усилия за увеличаване на правомощията и капацитета за разследване на компетентните органи, и по-конкретно на отдела за финансово разузнаване. Изпирането на пари продължава да бъде сериозна причина за безпокойство и е необходимо да се положат допълнителни усилия за неговото предотвратяване и борбата с него.

Черна гора постигна известен напредък в *политиката за борба с наркотиците*. Националната стратегия по отношение на наркотиците и свързаният с нея план за действие са в процес на изпълнение. Институционалната рамка за борба с престъпленията, свързани с наркотици, бе укрепена, а количеството конфискувани наркотици се увеличи. Въпреки това трафикът на наркотици от групи на организираната престъпност продължава да предизвиква сериозно безпокойство. Черна гора трябва да положи повече усилия в политиката за борба с наркотиците.

В сферата на полицията може да се отбележи известен напредък, който бе постигнат посредством продължаващата реформа на *полицейските сили* и създаването на отчетност във вътрешния контрол. Професионалният капацитет, оборудването и инфраструктурата обаче трябва да бъдат доусъвършенствани.

Институционалният, правният и административният капацитет за *борба с организираната престъпност* бяха укрепени. Въпреки това организираната престъпност продължава да бъде въпрос, бъдещ сериозно безпокойство, като засяга правовата държава и бизнес климата. Капацитетът за разследване и съдебно преследване продължава да е недостатъчен, вследствие на което окончателните присъди по дела, свързани с организираната престъпност, са рядкост. Увеличаването на човешките ресурси и укрепването на междуведомственото сътрудничество трябва да бъдат поставени като приоритет. Добър напредък бе постигнат в борбата с *трафика на хора*. Черна гора продължава да бъде най-вече страна за транзитно преминаване. Проведено бе разследване по случаи, свързани с трафик на хора, и бяха произнесени присъди. Необходимо е да се вземат допълнителни мерки, за да се увеличи капацитетът на компетентните органи за идентифициране на потенциалните жертви.

Известен напредък бе отбелязан в *защитата на личните данни* посредством приемането на правната рамка. Законът обаче не е изцяло в съответствие с достиженията на правото на ЕС и все още не е създаден надзорен орган.

Сърбия

Сърбия отбеляза напредък в изпълнението на **политическите критерии** и на основни приоритети на Европейското партньорство. Правителството демонстрира поетия от него ангажимент за сближаване на страната с Европейския съюз, като предприе редица инициативи, включително прилагане на разпоредбите на Временното споразумение. Сътрудничеството с Международния наказателен трибунал за бивша Югославия (МНТБЮ) се подобри, въпреки че обвинените от него Ратко Младич и Горан Хаджич продължават да са на свобода.

Предприети бяха редица инициативи за укрепване на **демокрацията и правовата държава**. Необходими са обаче повече реформи, за да се гарантира, че новата конституционна рамка се прилага в съответствие с европейските стандарти, особено в съдебната власт.

Парламентът преработи процедурния си правилник, което подобри работата му и законодателния процес. Освен това с приемането на нов Закон за политическите партии бяха установени по-ясни и по-строги правила за регистриране на партиите. Законодателството за изборите обаче все още не е преразгледано, за да бъде изцяло в съответствие с европейските стандарти. Парламентът не използва достатъчно правомощията си за контрол върху изпълнителната власт и капацитетът на парламентарните комисии продължава да бъде слаб.

Правителството показва висока степен на ангажираност с европейската интеграция и работи активно за изготвянето на законодателство в редица области и за изпълнението на национална програма за европейска интеграция. Вниманието, което се отделя на ефективното прилагане на съществуващите закони и оценката на въздействието, обаче е недостатъчно. Трябва да се подобри планирането на работата на правителството и да има по-голяма координация между министерствата.

Публичната администрация разполага с добър общ капацитет. Сръбската служба за европейска интеграция функционира добре, но административният капацитет за европейска интеграция в отрасловите министерства трябва да бъде увеличен. Цялостната реформа протича бавно. Прозрачността, безпристрастността, професионализмът и отчетността трябва да се подобрят и да се даде по-голям приоритет на борбата с корупцията, а работата на независимите структури трябва да се подкрепи. Независимите и регулаторните структури функционират относително добре, но срещат пречки заради ограничените ресурси.

Известен напредък бе отбелязан при *гражданския контрол върху силите за сигурност*, като бе засилено участието на парламентарната комисия за сигурност и отбрана. Все още обаче предстои законодателната реформа да бъде приключена.

По отношение на *съдебната система* бе приет пакет от закони, чрез които бяха извършени мащабна реформа в съдебната власт и реструктуриране на системата на съдилищата. Създадени бяха две нови структури — Висшият съвет на правосъдието и Държавният съвет на прокуратурата. Въпреки това продължава да е налице безпокойство за начина, по който се провежда процедурата за повторно назначаване за

всички съдии, и за риска липсата на прозрачност да доведе до дългосрочно политизиране на съдебната система. Натрупаният обем дела за разглеждане не намаля и все още е налице необходимост съдебните процедури да бъдат рационализирани и да се въведе ефикасна система за управление на съдилищата.

Сърбия постигна напредък в борбата с *корупцията*. Правоприлагащите органи демонстрираха по-голяма ангажираност в борбата с корупцията, вследствие на което бяха арестувани няколко заподозрени, и бяха заведени редица знакови дела. Парламентът избра изпълнителен съвет на новата Агенция за борба с корупцията, която ще започне да функционира през 2010 г. Корупцията обаче продължава да бъде широко разпространена в много сфери и представлява сериозен проблем. Възлагането на обществени поръчки и приватизацията са особено уязвими сектори. Произнасянето на окончателни присъди по дела за корупция е рядкост. В Закона за Агенцията за борба с корупцията съществуват слабости, а контролът върху финансирането на политическите партии и върху евентуални конфликти на интереси е недостатъчен.

Налице е правната и институционална рамка за *човешките права и защитата на малцинствата*, а *гражданските и политическите права* като цяло се спазват. Въпреки това съществуващите конституционни и правни гаранции трябва да бъдат пълноценно прилагани.

Известно подобрение бе постигнато при *предотвратянето на изтезанията и малтретирането*. Държавният омбудсман отчете намаляване на случаите на малтретиране. Въпреки това някои обвинения срещу полицията все още не се разследват подробно. Що се отнася до *достъпа до правосъдие*, няма напредък в приемането на законодателство и създаването на цялостна система за безплатна правна помощ. По отношение на реформата на *системата на затворите* бяха предприети начални стъпки за въвеждането на система от алтернативни санкции, но практическият ефект от тези мерки е ограничен. Пренаселеността, насилието и злоупотребата с наркотици продължават да будят безпокойство.

Свободата на изразяване по принцип е защитена съгласно Конституцията, а подбуждането към омраза е забранено. На практика обаче имаше инциденти, свързани с подбуждане към омраза, заплахи и физически атаки срещу журналисти, защитници на човешките права и представители на хомосексуалното, бисексуалното и транссексуалното общество, чиито извършители не бяха изправени пред съда. В сферата на *медиите* бе изменен Законът за публичната информация, като бе въведено допълнително регулиране на медиите. Професионални асоциации и международни организации обаче изразиха безпокойство от липсата на прозрачност и публични консултации преди приемането на измененията. Освен това е налице безпокойство и от това, че някои от новите разпоредбите, например за строгостта на наказанията при нарушаване на професионалните норми, могат да доведат до ограничаване на свободата на медиите. Правото на *свободно събиране и сдружаване* е предвидено в Конституцията и бе допълнително укрепено от новия Закон за сдружаванията. Тези свободи по принцип са защитени, но през септември 2009 г. планираният в Белград гей парад трябваше да бъде отменен в последната минута заради заплахи за насилие, отправени от екстремистки групи срещу организаторите и участниците.

Гражданското общество продължава да играе активна роля в социалния, икономическия и политическия живот на Сърбия. Новият Закон за сдружаванията изясни правния статут на неправителствените организации. В сръбската администрация

бяха положени известни усилия за подобряване на сътрудничеството с гражданското общество, но тази тенденция трябва да бъде доразвита.

Налице са конституционни гаранции, позволяващи *свободата на вероизповедание*, а дискриминацията по религиозни причини е забранена. Въпреки това прилагането на приетия през 2006 г. Закон за църквите и религиозните общности доведе до дискриминация при регистрирането на т.нар. „нетрадиционни общности“.

Правните разпоредби относно защитата на *икономическите и социалните права* са до голяма степен налице. Понастоящем е необходимо да им се обърне по-голямо внимание, за да се постигне по-ефективно прилагане на законодателството. Приета бе национална стратегия за подобряване на положението на *жените* и насърчаване на равенството на половете и бе забранена дискриминацията по пол. Все още обаче не е приет специален закон за равенството на половете, а защитата на жените срещу насилие трябва да се подобри значително. В сферата на *правата на децата* бе приета национална стратегия за защита на децата от насилие. Полаганите усилия трябва да бъдат по-съгласувани, за да се повиши информираността за положението на *социално уязвимите групи и хората с увреждания* и да се гарантира, че правата им са защитени. Приет бе Закон за забрана на *дискриминацията*, който доразвива правната рамка за защита срещу дискриминация. На практика обаче продължава да съществува дискриминация, особено срещу уязвими групи от населението като ромите, хората с увреждания и представителите на хомосексуалното, бисексуалното и транссексуалното общество.

В сферата на *правата на собственост* липсата на ясно правно основание за реституцията на собственост продължава да възпрепятства нормалното стартиране на този процес.

Правната рамка, предвиждаща *права за малцинствата и културни права*, е налице. Също така бе приет новият Закон за националните съвети за малцинствата. Министерството на човешките права и правата на малцинствата, както и държавният и местният омбудсман изиграха съществена роля за повишаване на осведомеността и насърчаване на правата на малцинствата. В допълнение към Конституцията новото законодателство за борба с дискриминацията изрично забранява дискриминацията срещу етническите малцинства.

Що се отнася до *Войводина*, не бе постигнато споразумение на национално равнище за приемането на нов статут. Постигнато бе споразумение за реструктуриране на правителствената координационна структура за *Южна Сърбия*. През юли 2009 г. обаче обстановката в Южна Сърбия се влоши вследствие на редица атаки срещу сръбската жандармерия. Ситуацията в *Санджак* е нестабилна — разделенията в рамките на мюсюлманската общност продължиха и имаше няколко случая на насилие.

Броят на *бежанците и вътрешно разселените лица* в Сърбия продължава да бъде висок. Положението на вътрешно разселените лица продължава да бъде много трудно и те срещат множество препятствия при упражняването на социалните си права.

По време на сръбското председателство на инициативата „Десетилетие на ромското включване“ Сърбия прие национална стратегия за подобряване на статута на ромите. За пълноценното ѝ провеждане обаче са необходими допълнителни усилия. Ромското

население продължава да живее при много тежки условия и често е обект на дискриминация.

По отношение на *регионалните въпроси и международните задължения* Сърбия постигна по-нататъшен напредък в сътрудничеството си с МНТБЮ. В обръщението си към Съвета за сигурност на ООН през юни 2009 г. главният прокурор на МНТБЮ заяви, че сръбските власти са отговорили по задоволителен начин и своевременно на специфичните искания за помощ и че сътрудничеството трябва да продължи и да доведе до още конкретни и положителни резултати. Проведени бяха редица операции по издирване, но обвинените от МНТБЮ Ратко Младич и Горан Хаджич продължават да са на свобода. Пълноценното сътрудничество с МНТБЮ продължава да бъде международно задължение и основен приоритет на Европейското партньорство.

Заедно със съседните държави Сърбия трябва да преодолее регионалните различия по отношение на безнаказаността, включително чрез предприемането на стъпки за сключване на споразумения за екстрадиция, които обхващат случаите на военни престъпления.

Сърбия продължи да участва активно в регионални инициативи, сред които Процеса на сътрудничество в Югоизточна Европа (ПСЮЕ), Съвета за регионално сътрудничество (СРС) и Централноевропейското споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА). Двустранните отношения с останалите държави, включени в процеса на разширяване, и със съседните държави-членки на ЕС се подобриха. Необходимо е обаче да се постигне по-голям напредък за намирането на окончателни решения на различните двустранни въпроси, които продължават да бъдат неуредени, особено въпросите относно границите. Отношението на Сърбия към участието на Косово в регионалните форуми се отрази на сътрудничеството в региона.

Сърбия оспорва обявената от Косово¹⁰ независимост и предприе правни и дипломатически действия по този въпрос, включително посредством Международния съд. Сръбското правителство не поддържа официални контакти с косовските власти и настоява да работи единствено с UNMIK и EULEX. Правителството запази паралелни структури в Косово и проведе допълнителни местни избори, като същевременно убеждаваше косовските сърби да не участват в организираните от косовските власти общински избори. Що се отнася до търговията, сръбското правителство не признава митническите печати на Косово, за които Европейската комисия бе уведомена и които, според UNMIK, са в съответствие с разпоредбите на Резолюция 1244 на Съвета за сигурност на ООН. Отказът на Сърбия да признае митническите печати на Косово буди сериозно безпокойство. Сърбия и Косово трябва да намерят прагматични решения, които ще дадат възможност на основните регионални форуми да продължат да изпълняват ролята си за постигане на напредък в регионалното сътрудничество и развитие.

Сръбското правителство предприе първи стъпки за установяване на сътрудничество с мисията на ЕС в областта на върховенството на закона в Косово (EULEX), но тези усилия трябва да се увеличат. През септември 2009 г. EULEX и Сърбия подписаха протокол за полицейско сътрудничество.

---

¹⁰ Съгласно Резолюция 1244/99 на Съвета за сигурност на ООН.

Настоящата световна икономическа криза засегна тежко **икономиката** на Сърбия. Към края на 2008 г. растежът се забави и през 2009 г. икономиката влезе в рецесия. В резултат на това макроикономическата стабилност се влоши. Освен това експанзионистичните политики, провеждани по-рано, и липсата на дисциплина доведоха до значително влошаване на фискалната ситуация.

По отношение на **икономическите критерии** Сърбия отбеляза едва ограничен напредък към създаването на функционираща пазарна икономика. Необходимо е да се положат повече усилия, за да може Сърбия да се справи в средносрочен план с конкурентния натиск и пазарните сили в ЕС. Структурните реформи трябва да се ускорят.

Ликвидността на сръбската банкова система се запази, сръбските банки са добре капитализирани и отчитат печалби. Във външноикономически аспект сръбската икономика е в процес на бързо външно адаптиране. Отражение на това е значителното намаляване на дефицита по текущата сметка. Резервите от чуждестранна валута се запазиха стабилни. Продължава да е налице консенсус за принципите на една пазарна икономика, но правителството няма средносрочна стратегия за извършване на структурни реформи.

Вследствие на задълбочаващата се икономическа криза Сърбия поиска помощ от МВФ и ЕС и се съгласи да въведе редица фискални мерки за намаляване на общите разходи. Кризата обаче се задълбочи и програмата на МВФ бе преработена. Липсват мерки за подобряване на устойчивостта на публичните финанси в средносрочен план. Прилагането на рамката на паричната политика за определяне на цели по отношение на инфлацията продължи да бъде трудно и има опасност тази рамка да подкопае доверието в централната банка. Инфлацията се задържа на относително високо равнище. Известен напредък бе отчетен при приватизацията на дружества, които са публична собственост, но не и при приватизацията на държавни предприятия, което се отрази на динамизма в частния сектор. Безработицата се запазва на постоянното си високо равнище. Прекомерните административни изисквания продължават да пречат на влизането на пазара и излизането от него. Законовата рамка трябва да стане по-предвидима, особено по отношение на ефективното прилагане на правата на собственост. Сивата икономика продължава да бъде сериозно предизвикателство.

Сърбия постигна напредък в провеждането на своето законодателство и политики в съответствие с **европейските стандарти** и започна да прилага временното споразумение съгласно посочените в него разпоредби и графици. Митата бяха намалени считано от 30 януари 2009 г. и бяха предприети съответни мерки в областта на конкуренцията, държавната помощ и транзитния трафик. Освен това Сърбия прие важно законодателство в редица области като селското стопанство, околната среда, трудовата заетост, конкуренцията, обществените поръчки и правосъдието, свободата и сигурността. Подобен бе административният капацитет в сфери, които са важни за прилагането на Споразумението за стабилизиране и асоцииране. Сърбия обаче трябва да положи още усилия, за да постигне ефективно изпълнение и прилагане на свързаното с ЕС законодателство.

Що се отнася до **вътрешния пазар**, Сърбия постигна известен напредък при провеждането в съответствие на своето законодателство и при укрепването на институционалния капацитет. Добър напредък бе постигнат в сферата на *свободното движение на стоки*. Приемането на ново законодателство относно стандартизирането и

оценяването на съответствието положи основите за по-нататъшно привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС. Институционалният капацитет на Института за стандартизация и на акредитиращия орган бяха подобрени и Сърбия увеличи броя на приетите европейски стандарти. Известен напредък бе отчетен в сферата на защитата на потребителите с приемането на законодателство за безопасността на продуктите и електронната търговия. Административният капацитет обаче трябва да бъде подобрен в още по-голяма степен. Все още не е прието законодателство за акредитацията и метрологията. Сърбия трябва да увеличи усилията си за създаване на система за надзор на пазара. Все още предстои да бъде прието ново законодателство за защита на потребителите.

Сърбия отбеляза ускорен напредък при *движението на хора и услуги и правото на установяване*. Известен напредък бе постигнат в привеждането в съответствие на законодателството в сферата на пощенските услуги. По отношение на финансовите услуги бе изготвена пътна карта, чиято цел е да бъдат приложени новите банкови разпоредби. Редица закони обаче липсват или не са в съответствие с европейските стандарти, по-конкретно в сферата на банковото регулиране. В областта на *свободното движение на капитали* е необходимо Сърбия да продължи усилията си за цялостно либерализиране на трансакциите по текущата сметка и да премахне ограниченията във връзка с краткосрочните кредитни и портфейлни инвестиции.

Сърбия постигна добър напредък в сферата на *митниците*. Капацитетът на митническата администрация на страната бе увеличен и бяха приети няколко правни акта с цел изпълнение на Временното споразумение. Необходимо е обаче да се извърши по-нататъшно привеждане в съответствие с Митническия кодекс на ЕС, по-специално по отношение на разпоредбите за транзитно преминаване и анализ на риска. Сърбия предприе действия за доразвиване на законодателната си рамка в областта на *данъчното облагане*. Процедурите за събиране на данъци и капацитетът за правоприлагане на данъчната администрация се подобриха. Сърбия трябва да подобри събирането на регистрираните задължения и да продължи привеждането в съответствие в сферата на акцизите и ДДС.

Сърбия отбеляза добър напредък в областта на *конкуренцията и държавната помощ*, като прие ново законодателство. Комисията за защита на конкуренцията трябва да укрепи капацитета си за извършване на икономически анализ. Също така все още предстои да бъде създаден независим орган за държавните помощи.

Сърбия отбеляза добър напредък в областта на *обществените поръчки*, като прие ново законодателство. Все още обаче предстои да бъдат назначени членовете на новата Комисия за защита на правата на участниците в търгове. Сърбия продължи да отчита напредък в прилагането на *правата на интелектуална собственост*. Административният капацитет на Службата за интелектуална собственост бе подобрен. Трябва обаче да се решат въпросите за финансовата независимост и проблемът с недостига на компетентни съдии, за да може прилагането на правата на интелектуална собственост да бъде ефективно.

В сферата на *политиката за трудова заетост* бе постигнат добър напредък, като бяха приети няколко важни закона и Националната стратегия за заетостта за 2009 г. Предприетите мерки и политики за трудова заетост се подобриха, но координирането им с други политики трябва да бъде по-голямо. Известен напредък може да бъде отчетен и в сферата на *социалните политики*, въпреки че законодателната рамка трябва

да бъде доразвита, а съществуващото законодателство да се прилага правилно. Известен напредък бе отбелязан в *политиката на общественото здравеопазване*, особено в реформата на основните здравни услуги и предотвратяването на болести. Трябва да се положат по-нататъшни усилия за привеждане в съответствие с европейските стандарти.

Напредък бе отбелязан и в сферата на *образованието и културата*. В областта на *науката, научните изследвания* и иновациите Сърбия положи значителни усилия за насърчаване на сътрудничеството в научните изследвания и за участие в проекти по Седмата рамкова програма на ЕО за научни изследвания и технологично развитие. Въпреки това е необходимо Сърбия да положи значителни усилия за укрепване на националния си капацитет за научни изследвания и за продължаване на интеграцията в Европейското изследователско пространство.

Подготовката на Сърбия за присъединяване към *СТО* е в напреднала фаза и са приети редица закони, които са в съответствие с организацията.

Що се отнася до *секторните политики*, институционалната рамка в областта на *индустрията и малките и средните предприятия* се подобри и Сърбия започна да изпълнява целите на стратегията си за малките и средните предприятия. Все още обаче не е приета съвременна стратегия за индустриалната политика, която да е в съответствие с подхода на ЕС.

Напредък бе постигнат при привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС в областта на *селското стопанство и развитието на селските райони*, където бяха приети важни рамкови закони. Същото може да се каже и по отношение на безопасността на храните, въпреки че напредъкът при модернизирането на хранителните предприятия и предприятията за вторични хранителни продукти е малък. Известен напредък бе отбелязан във *ветеринарната и фитосанитарната политика* и едва ограничен напредък в модернизирането на *лабораториите* за контрол на безопасността по хранителната верига.

Сърбия постигна добър напредък в сферата на *околната среда*, по-конкретно като прие голям пакет от закони и ратифицира международни конвенции. Институционалният капацитет обаче продължава да бъде слаб, а техническите и човешките ресурси — недостатъчни, особено на местно равнище. Необходимо е да се положат повече усилия за приемането на законодателство за водата и за изграждането на цялостен капацитет в сферата на околната среда.

В областта на *транспорта* бе приет нов Закон за безопасността по пътищата, а пътните такси за местни и чуждестранни превозни средства бяха хармонизирани. Споразумението за обща европейска въздухоплавателна зона (ЕСАА), Конвенцията от Монреал и Хоризонталното споразумение относно някои аспекти на въздухоплавателните услуги бяха ратифицирани. Възникнаха обаче проблеми във връзка със спазването от страна на Сърбия на задълженията за достъп до пазара съгласно ЕСАА. В по-общ план са нужни допълнителни усилия за осъществяване на първата преходна фаза на ЕСАА и подобряване на координацията между Министерството на инфраструктурата и Дирекцията за гражданска авиация. Железопътният транспорт продължава да се нуждае от сериозно реструктуриране.

Сърбия постигна известен напредък в *енергийния* сектор. Необходимо е да се положат повече усилия за изпълнение на изискванията съгласно Договора за създаване на

енергийна общност и за намиране на решение на неуредени въпроси, свързани с околната среда, в енергийния сектор и в сферата на ядрената безопасност. Що се отнася до сигурността на енергийните доставки, известен напредък бе отбелязан при увеличаването на запасите от газ, но свързването на системите за природен газ между Сърбия и други страни от региона продължава да бъде ограничено.

В сферата на *информационното общество и медиите* бе постигнат напредък посредством приемането на няколко законодателни акта. Също така Сърбия ратифицира Европейската конвенция за трансгранична телевизия. Институционалният и регулаторен капацитет продължава да бъде ограничен, а напредъкът при прилагането на законодателството — несигурен.

Напредък бе отбелязан и в сферата на *финансовия контрол*. Правителството прие подобрен документ за политиката на публичния вътрешен финансов контрол. Влезе в сила законът за бюджетната система, който съдържа и правното основание за публичния вътрешен финансов контрол. Подготовката за въвеждането на съвременна и ефективна система за публичен *финансов контрол* обаче все още е на ранен етап. Създадената наскоро държавна сметна палата все още не функционира пълноценно.

В сферата на *статистиката* бе приета нова стратегия за развитие. Напредък бе отчетен и в секторната статистика, където бяха подготвени и проведени проучвания и преброявания. Все още обаче е необходимо Сърбия да положи допълнителни усилия за създаването на пълноценно функциониращ регистър на предприятията и за понататъшното укрепване на административния си капацитет.

Напредък бе постигнат в сферата на *правосъдието, свободата и сигурността*. Споразуменията за облекчаване на визовия режим и реадмисия между Сърбия и Европейската общност продължиха да се прилагат. Сърбия положи значителни усилия във всички области от пътната карта за либерализиране на визовия режим, по-специално във връзка с въвеждането на нови биометрични паспорти. Въз основа на постигнатия от Сърбия напредък Комисията предложи през юли 2009 г. да бъде премахнато задължението за притежаване на виза за сръбските граждани, при условие че Сърбия изпълни оставащите критерии, преди Съветът да вземе решението си¹¹.

Започна прилагането на новия Закон за *граничния контрол*, но са нужни допълнителни усилия за подобряване на техническите стандарти и оборудването на някои гранично-пропускателни пунктове, както и на контрола по границата с Косово.

Сърбия постигна малък напредък в сферата на *убежището*. Въпреки известни слабости процедурите за предоставяне на убежище са общо взето задоволителни. Планирането във връзка с евентуалното увеличаване на молбите за убежище обаче е слабо и няма координираща структура, която да отговаря за интегрирането на кандидатите за убежище. Добър напредък бе отбелязан в областта на *миграцията* с приемането на стратегията за управление на миграцията и прилагането на Закона за чужденците. Нужно е обаче да се положат още усилия за изпълнение на новоприетите стратегии и подобряване на мониторинга на миграционните потоци.

---

¹¹ COM (2009) 366.

Изпирането на пари продължава да буди безпокойство. Приет бе Законът за предотвратяване и борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма. Информацията за подозрителни трансакции обаче е ограничена предимно до банковия сектор, а броят на разследванията и издадените присъди по дела за изпиране на пари продължава да бъде нисък.

Сърбия е основна страна за транзитно преминаване на контрабандни *наркотици* за Европа. Приета бе стратегия за борба с наркотиците, както и съответен план за действие. Правоприлагащите органи иззеха голямо количество наркотици. Въпреки това трафикът на наркотици през Сърбия продължава да буди сериозно безпокойство.

Известен напредък бе отчетен в реформата на *полицията*. Изграждането на капацитет и провеждането на обучения, както и международното и регионалното сътрудничество нараснаха. Стратегическото планиране и вътрешният контрол обаче трябва да се подобрят. Приета бе национална стратегия за борба с *организираната престъпност*. Предприети бяха първи стъпки за подобряване на институционалната и правната рамка за финансовите разследвания и конфискуването на имущество. Приемането и влизането в сила на преработения нов Наказателно-процесуален кодекс обаче отново бе отложено. Капацитетът за водене на разследвания продължава да бъде слаб, в резултат на което окончателните присъди в тази област са малко. Необходимо е да се полагат продължителни усилия в борбата с организираната престъпност, която продължава да буди сериозно безпокойство.

Сърбия отбеляза известен напредък в борбата с *трафика на хора*. Страната ратифицира Конвенцията на Съвета на Европа за борба с трафика на хора и прие план за действие. Сътрудничеството в борбата с трафика между различни участници, сред които и неправителствени организации, се подобри. Окончателните присъди в тази област обаче продължават да са малко на брой, а процентът на непълнолетните жертви нараства.

Известен напредък бе постигнат в установяването на правната и институционалната рамка за *защита на личните данни*. Нужни са обаче допълнителни усилия за цялостното привеждане на съществуващото законодателство в съответствие с европейските стандарти и за правилното прилагане на съответните разпоредби.

Косово

Косово отбеляза известен напредък при изпълнението на основните приоритети от Европейското партньорство, и по-специално посредством укрепването на своята правна рамка за **политическите критерии**. Сега приоритет трябва да бъде прилагането. През втората година от обявяването на независимостта, институциите на Косово са налице и изпълняват своите отговорности в сътрудничество със съответните международни организации. Необходимо е обаче да се обърне специално внимание на укрепването на капацитета на публичната администрация и на парламента. Необходимо е продължаване на усилията за провеждане на съдебната реформа и засилване на борбата с корупцията, организираната престъпност и изпирането на пари. Практическото сътрудничество с мисията на ЕС за укрепване на върховенството на закона в Косово (EULEX) не съответства на политическите ангажименти и трябва да се подобри в редица сфери в рамките на нейния мандат.

Положението на сигурност в Косово е стабилно, но несигурно. Имаше редица инциденти, включително вандализиране на собствеността на EULEX. Като цяло общественият ред се поддържа. Органите на Косово не упражняват пълен контрол върху цялата територия на Косово, и по-специално в северната част. Продължават да действат паралелни структури и неотдавна бяха проведени паралелни общински избори. Правителството на Косово трябва да интегрира по-добре всички общности, и по-специално косовските сърби, както и да консолидира правовата държава с подкрепата на EULEX. Общността на косовските сърби трябва да се ангажира по-конструктивно с институциите на Косово за извличането на по-големи ползи от подкрепата на ЕС и от европейската перспектива. В този контекст особено значение ще имат предстоящите общински избори и по-голямото децентрализиране. В това отношение се очаква помощ от Белград. Допълнителни усилия за помиряване биха допринесли за повишаването на стабилността в региона и за социално-икономическото развитие.

Що се отнася до *демократията и правовата държава*, в работата си органите на Косово се придържиха в голяма степен към съответните конституционни разпоредби. Постигнатият напредък при консолидирането на правовата държава в Косово обаче бе ограничен.

Приет бе годишният работен план на *народното събрание* за 2009 г. и той е в съответствие със законодателната стратегия на правителството. Капацитетът на народното събрание обаче, относно прегледа на проектите за законодателство и мониторинга на неговото прилагане след приемането му, е малък. Парламентарният надзор над изпълнителната власт е ограничен. По-специално, необходимо е да се подобри капацитетът на Комитета по европейска интеграция за осъществяването на надзор за приемането на законодателство, което е съвместимо със стандартите на ЕС.

Основните структури на *правителството* са налице и политическата стабилност в Косово се поддържа. Известен напредък може да бъде отбелязан при реформата на местната държавна администрация. През август бе приет преработен и подобрен План за действие за европейско партньорство. Сега Косово трябва да насочи вниманието си към неговото изпълнение и по-нататъшно приоритизиране. Междуведомствената координация, която трябва да насочва европейската програма за реформа на Косово, продължава да бъде слаба. Ефективните административни структури в тази сфера са от голямо значение за осъществяването на европейската перспектива за Косово. Агенцията за координация на развитието и европейска интеграция укрепи своя капацитет за координация, но ѝ липсва политическа подкрепа на високо равнище, която да направлява действителния процес на европейска интеграция.

Известен напредък бе отбелязан при *реформата на публичната администрация*. Прегледът на задачите и отговорностите в рамките на публичната администрация завърши и по-голямата част от препоръките бяха осъществени. Все още трябва да бъдат приети обаче някои основни правни актове. Политическата намеса при държавната служба и процеса на назначения на държавно равнище продължава да буди безпокойство. Необходими са постоянни усилия за укрепването на капацитета на цялата държавна администрация на Косово и за установяването на рамка за професионална, подотчетна и независима държавна служба, която се основава на качеството на работа, и която е способна на ефективно изпълнение на държавните политики. Необходимо е по-нататъшно укрепване на службата на омбудсмана. Държавната администрация в Косово продължава да бъде слаба.

Ограничен напредък бе постигнат по отношение на съдебната система. Процесът на реформа е все още на ранен етап. Създаден бе конституционният съд и членовете му бяха определени. Новата информационна система за управление на съдилищата функционира в повечето съдилища. С подкрепата на EULEX съдът в Митровица бе отворен отново за наказателни дела. Назначен бе Съдебен съвет на Косово. Постигнат бе известен напредък при произнасянето на решения по делата за военни престъпления.

Необходими са обаче големи усилия за укрепването на независимостта и професионализма на съдебната система в Косово. Налице е значително натрупване на неразрешени дела, касаещи както гражданското, така и наказателното правосъдие. Няма ефективен механизъм за дисциплинарно производство срещу съдиите. Необходими са конструктивни усилия от страна на правителството и общността на косовските сърби за гарантирането на интеграцията на косовските сърби в съдебната система. Съдебната система на Косово продължава да бъде слаба и неефективна. Правовата държава не функционира ефективно на цялата територия на Косово, и по-специално в северната част.

Агенцията за борба с корупцията функционира и укрепи своя капацитет, но правомощията ѝ са ограничени. Въпреки че бяха предприети някои мерки, корупцията продължава да бъде широко разпространена в някои райони и буди сериозно безпокойство. Законодателната рамка в тази сфера продължава да бъде частична. Няма закон за финансирането на политическите партии. Все още предстои да бъдат приети стратегия и план за действие за борба с корупцията. Необходимо е значително подобряване на сътрудничеството на участниците в борбата с корупцията. Необходимо е да се гарантира независимостта на агенцията за борба с корупцията. Косово трябва да натрупа опит в разследванията, предявяването на обвинения, даването под съд и осъждането при антикорупционните дела.

Конституцията гарантира **правата на човека и закрилата на малцинствата** и изброява основните международни договорености и инструменти, които са директно приложими в Косово. Необходими са обаче допълнителни усилия за гарантирането на това, че тези права са защитени на практика, включително решителни стъпки за интегрирането на всички общности на Косово.

Нежеланието на общността на косовските сърби, и по-специално в северната част на страната, да участва в институциите на Косово представлява основна пречка. За разрешаването на този въпрос са необходими постоянни усилия както от страна на правителството, така и от страна на общността на косовските сърби. Необходим е също така и по-конструктивен подход от Сърбия.

Ограничен напредък бе постигнат при *гражданските и политическите права*. Що се отнася до *достъпа до правосъдие*, системата за правна помощ функционира, но е необходимо да бъде допълнително укрепена. Известен напредък бе постигнат по отношение на *затворите и другите изправителни институции*. Налице са обаче редица предизвикателства, и по-специално относно условията за задържане на душевно болни и непълнолетни закононарушители, както и тяхното реинтегриране след освобождаването им. Ограничен напредък бе постигнат за предотвратяването на мъченията, малтретирането и борбата с безнаказаността.

На практика *свободата на изразяване* не е напълно гарантирана. Имаше случаи на политическа намеса в работата на медиите. Правната рамка относно свободата на сдружаване и събиране бе доразвита.

Гражданското общество трябва да бъде по-добре интегрирано в процеса на формулиране на политиките и тяхното изпълнение. Известен напредък бе постигнат при *свободата на религия*, и по-специално по отношение на реконструкцията на религиозни обекти. Необходимо да се направи повече за насърчаване на помиряването на различните религиозни общности. Няма закон за *изчезналите лица*. Необходимо да се намери решение на въпроса за компенсациите на семействата на изчезнали лица.

Икономическите и социалните права не са напълно гарантирани. Закрилата на *жените* срещу всички форми на насилие трябва да бъде значително подобрена. Трафикът на деца и детският труд продължават да будят безпокойство. Необходими са допълнителни усилия за гарантирането на правата на *децата*. Правителството прие план за действие за хората с увреждания. Въпреки това, интеграцията и закрилата на социално уязвимите групи и на хората с увреждания не е напълно гарантирана. *Дискриминацията* продължава да бъде въпрос, който буди безпокойство, и за който са необходими повече правителствени кампании за предоставяне на информация. Законите и стратегиите са налице, но тяхното изпълнение е лошо. Институционалната и правната рамка в сферата на *правата на собственост* бяха укрепени. Неспособността на органите да изпълняват своите решения на територията на цяло Косово продължава да бъде основна пречка пред защитата на правата на собственост. Като цяло сигурността на религиозната собственост е гарантирана.

Що се отнася до *правата на малцинствата, културните права и закрилата на малцинствата*, действащото законодателство осигурява среда с висока степен на закрила за малцинствата и културните права. Те обаче не са адекватно гарантирани на практика. Що се отнася до помиряването на общностите, постигнатият напредък е малък. Това е основно предизвикателство за органите в Косово. Броят на доброволно завърналите се *бежанци и вътрешно разселените лица* продължава да бъде малък. Споровете за земите между някои общини и сръбската ортодоксална църква все още са неразрешени.

Ромската общност, общността на ашкалите и египетската общност продължават да живеят при много тежки условия и често са обект на дискриминация. Необходими са спешни мерки за преместване на ромските семейства, които живеят при опасни за здравето и неприемливи условия в заразените с олово райони в северната част на Косово. Органите на Косово трябва да положат допълнителни усилия, за да достигнат до всички малцинствени групи и да гарантират тяхната закрила и интеграция.

По отношение на *регионалните въпроси и международните задължения*, през отчетния период Косово продължи да сътрудничи на Международния наказателен трибунал за бивша Югославия (МНТБЮ). ЕС продължава да изтъква факта, че регионалното сътрудничество трябва да бъде всеобхватно, за да е успешно, и изказва съжаление, че разногласията относно начина на участие на Косово в регионални форуми е довел до отсъствието на Косово от важни регионални събития. Косово въведе нови митнически печати, за които специалният представител на генералния секретар на ООН към Европейската комисия и партньорите от Централноевропейското споразумение за свободна търговия (СЕФТА) уведомиха, че са в съответствие с Резолюция 1244/99 на Съвета за сигурност на ООН. Сърбия не призна валидността на

тези печати, като постави под въпрос тяхното съответствие с Резолюция 1244/99 на Съвета за сигурност на ООН. Косово и Сърбия трябва да постигнат прагматични решения, които ще дадат възможност на основните регионални форуми да продължат да изпълняват ролята си за постигане на напредък в регионалното сътрудничество и развитие.

Към момента **икономиката** на Косово бе само умерено засегната от кризата. БВП продължи да расте, макар и от много ниска база, но равнището на безработица се запази много високо. Голямата инфлация се превърна в дефлация вследствие на спада на цените на вносните стоки. Икономическото развитие продължи да бъде сериозно възпрепятствано от слабата правова държава, много ограничения и недостатъчно диверсифициран производствен капацитет, както и от лошата транспортна и енергийна инфраструктура. Фискалните политики са насочвани от временно търсене и липса на систематична връзка със средносрочната политическа рамка. Стабилността на енергийните доставки се подобри за сметка на по-големи субсидии от бюджета.

По отношение на **икономическите критерии**, Косово отбеляза много малък напредък към създаването на функционираща пазарна икономика. Значителните реформи и инвестициите трябва да продължат, за да се предостави на страната възможност за справяне в дългосрочен план с конкурентния натиск и пазарните сили в рамките на Съюза.

Широкият консенсус по политиките за свободния пазар се запази. Използването на еврото, липсата на значителни задължения по външния дълг и много ниското равнище на износа предпазиха икономиката на страната от негативните последици на глобалната рецесия. Банковият сектор се запази стабилен, печеливш и добре капитализиран. Икономическият растеж се осъществяваше под въздействието на непрекъснато увеличаващ се кредит и по-голяма чуждестранна помощ. След значителен излишък през предходната година, бюджетът за 2008 г. предвиждаше малък дефицит. Налице бе слабо увеличаване на фискалните приходи. През юни Косово се присъедини към Международния валутен фонд и Световната банка.

Въпреки това, вече съществуващият голям търговски дефицит продължи да нараства, и по-специално поради значителния внос на машинно и транспортно оборудване за важна програма за пътно строителство. Фискалните и външните сметки станаха още по-неустойчиви, най-вече вследствие на лошото планиране и изпълнение на политиките. В резултат на икономическата криза износът през 2009 г. отбеляза рязък спад, тръгвайки от вече съществуваща много ниска база. Икономическата статистика продължи да бъде неадекватна. Разходите по финансиране се запазиха на високо равнище, тъй като банките продължиха да слагат премия за висок риск на бизнес заемите. Бюджетните субсидии и трансфери се увеличиха. Слабата правова държава, корупцията — широко разпространена в много райони, и несигурността относно правото на собственост продължиха да бъдат основни пречки пред икономическото развитие. Безработицата продължи да бъде много голяма. Постигнатият напредък към по-голяма интеграция на младото население на Косово в пазара на труда бе малък. Сивата икономика продължава да бъде сериозно предизвикателство.

Напредъкът при привеждането на законодателството и политиките на Косово в съответствие с **европейските стандарти** не е еднозначен. Правната рамка в сферата на митниците, облагането, образованието и политиките бе доразвита. Сближаването е на ранен етап що се отнася до околната среда, конкуренцията, интелектуалната

собственост, енергетиката и свободното движение на стоки, хора, услуги и капитали. Изпълнението на европейските стандарти продължава да е ограничено в сферите на финансовия контрол и статистиката, защитата на данни, борбата с изпирането на пари и организираната престъпност.

В сферата на **вътрешния пазар** на ЕС бе постигнат известен напредък при *свободното движение на стоки*. Транспонирането и прилагането на европейските практики и законодателство обаче е на ранен етап. Административният капацитет все още е слаб. Привеждането в съответствие е недостатъчно в сферите на *свободното движение на хора и услуги и правото на установяване*. Необходими са постоянни усилия за напредък при *свободното движение на капитали*, и по-специално за укрепване на регулирането на финансовия сектор.

Митническите приходи нарастнаха вследствие на подобрената ефективност на митническата администрация. Приети бяха митническият кодекс и кодекса за акцизите. Правните разпоредби за митниците са съвместими с европейските стандарти. Въпреки това административният капацитет трябва да бъде постоянно укрепван и борбата с корупцията в сферата на митниците трябва да се засили. Митническите задължения все още не са събрани в северната част на Косово. Митнически служители от мисията EULEX осъществяват мониторинг при двата пропускателни пункта в северната част на Косово, което доведе до намаляване на контрабандната дейност там. Правната рамка в сферата на *данъчното облагане* бе доразвита и бяха въведени по-ниски данъчни ставки. Необходими са допълнителни усилия за повишаване на административния капацитет в тази сфера и за намаляване на размера на сивата икономика.

Прилагането на законодателството за *обществените поръчки* бе завършено в голяма степен и бе създаден орган за преглед на обществените поръчки. Прилагането на законодателството на практика обаче буди сериозно безпокойство. Органите трябва да проучат ефективно случаите на предполагаема корупция. Мониторинга на изпълнението на договорите за обществени поръчки трябва значително да се подобри. Занимаващите се с обществени поръчки служители продължават да са уязвими откъм намеса и сплашване.

Все още няма стратегия за правата на *интелектуална собственост*. Механизмите за прилагане на индустриалните права, авторските права и свързаните с тях права са слаби. Създадена бе Комисия по *конкуренция*, която разследва случаите на предполагаеми нарушения на правилата за конкуренция. Законодателството на Косово в сферата на конкуренцията не изцяло преведено в съответствие с европейските стандарти.

Органите трябва да подобрят различните стратегии, свързани със *заетостта*, и да гарантират тяхното изпълнение. Законодателството в сферата на здравеопазването и безопасността на работа, а така също и в сферата на социалните услуги и институционалната грижа трябва да се подобри. В *сектора на общественото здравеопазване*, административният и институционалният капацитет трябва да се укрепи, за да се подобри качеството на услугите за здравеопазване. Малък напредък може да бъде отчетен в сферата на социалния диалог. Що се отнася до *образованието*, привеждането в съответствие с европейските стандарти продължава. Институционалната реформа в тази сфера обаче все още не завършена и препоръките за политиката трябва да бъдат по-добре приложени на практика. В сферата на научните изследвания органите предприеха инициативи за улесняване на сътрудничеството с ЕС,

като назначаване на координатор за Косово за 7-та Рамкова програма.

Що се отнася до **секторните политики**, институционалната и правната рамка в сферата на промишлеността и МСП продължава да е незавършена. Бяха положени усилия в сферата на селското стопанство, като е налице известен напредък при консолидирането на земята и диверсифицирането на земеделските стопанства. Капацитетът за прилагане на политиките обаче е недостатъчен. Редица рамкови закони бяха приети в сферата на околната среда. Необходими са големи усилия за прилагането им и за спазване на стандартите за околна среда на ЕС.

В сферата на транспорта, Косово предприе осъществяването на амбициозна програма за изграждане на пътища, която е в контраст с недостатъчните инвестиции в железопътния транспорт. Косово продължава да участва активно в Основната регионална транспортна мрежа в Югоизточна Европа и в Транспортната обсерватория за Югоизточна Европа. В сферата на авиацията обаче бе прието законодателство, което е несъвместимо с европейските стандарти. Трябва да се назначи управителен съвет на железопътния регулатор. Управителният съвет на авиационния регулатор бе назначен, но все още не функционира.

Трябва да бъдат приети няколко важни закона в енергийния сектор, който продължава да изпитва сериозни проблеми. Прекъсването на електроенергията е често явление. Продължаващите загуби и ниските равнища на събираемост на сметките, въпреки известно подобряване, ограничават финансовата жизненост на сектора. Правителството взе решение за изграждане на нова топлоцентраля, работеща с лигнитни въглища, която ще трябва да спазва европейските стандарти. Операторът на преносната мрежа на Косово продължава да среща трудности относно участието си като пълноправен партньор в регионалните търговски механизми.

В сферата на информационното общество и медиите са необходими повече усилия за прилагане на съществуващото законодателство и стратегии. Административният капацитет и финансовата и политическата независимост на регулаторните органи, като Регулаторната агенция по далекосъобщенията и Независимата медийна комисия, се нуждаят от по-нататъшно укрепване. Трябва да се назначи управителен съвет на общественения радио- и телевизионен оператор.

Ограничен напредък може да бъде отчетен при финансовия контрол и статистиката. Необходими са постоянни усилия за подобряване на капацитета за вътрешен и външен одит. Статистическата инфраструктура продължава да бъде слаба.

Ограничен напредък бе постигнат по отношение на **правосъдието, свободата и сигурността**. В сферата на *управлението на границите* бяха въведени механизми за координация между съответните агенции. Въпреки това границата продължава да бъде пропусклива и ресурсите и капацитетът на полицията за управление на границите трябва да се укрепят. Капацитетът на Косово за управление на заявленията за *убежище* продължава да бъде ограничен. Реинтегрирането на репатрираните лица е все така ограничено. Необходимо е да се разработи подходяща рамка за реадмисия.

Капацитетът на съдебните и правоприлагащите органи за предотвратяване на *изтирането на пари* е все още слаб. Изтирането на пари не е посочено като престъпление в съответното законодателство. Съществуващата законодателна рамка е неадекватна и не се прилага цялостно. Няма постоянна структура за координация на

борбата срещу изпирането на пари. Отчитането пред Центъра за финансово разузнаване е ограничено. Сътрудничеството между този център и данъчния орган продължава да е недостатъчно.

През отчетния период се забелязва увеличаване на количествата заловени наркотици, на броя започнати дела, както и на броя арестувани лица и лица срещу, които има заведено дело. Косово прие стратегия и план за действие за борба с *трафика на наркотици*. Сътрудничеството между правоприлагащите агенции в тази сфера обаче продължава да бъде слабо. Сигурното съхранение на заловените наркотици не е напълно гарантирано. Като цяло трафикът на наркотици продължава да буди сериозно безпокойство.

Що се отнася до *контрола*, основната законодателна рамка е налице. Функционирането на органите за осигуряване на обществения ред бе в голяма степен осигурено. Повечето полицейски служители от общността на косовските сърби, разположена на юг от река Ибар, които напуснаха службата след обявяването на независимостта, се завърнаха в своите полицейски управления. Въпреки това имаше редица актове на насилие, включително целенасочено увреждане на собствеността на EULEX. Липсата на мултиетническа полицейска част за осигуряване на обществения ред в района на Митровица намалява способността на полицията да предотвратява случаите на обществени безредици в северната част на страната. Длъжностните характеристики за високопоставените полицейски служители, един от които е косовски сърбин, закъсняха. Налице са сериозни слабости по отношение на капацитета за разследване и полицейската дейност, осъществявана на базата на разузнавателни данни. Няма стратегия за събирането на оръжия от цивилното население. Сигурността на полицейските доказателства не е напълно гарантирана. Необходим е по-нататъшен напредък за предоставяне на достъп на мисията EULEX до основни бази данни, за да се създаде възможност за ефективното провеждане на разследванията от мисията EULEX в рамките на нейния изпълнителен мандат.

Организираната престъпност продължава да буди сериозно безпокойство и оказва влияние върху правовата държава и бизнес средата. Бяха приети стратегия и план за действие, но законодателната рамка продължава да бъде частична. Липсата на закон за защита на свидетелите и ограничената способност за осигуряване на защита на свидетелите възпрепятства полицейските усилия в тази сфера. Косово продължава да бъде източник и място на транзит за дейностите на организираната престъпност. То също така продължава да бъде източник, дестинация и транзитен път за трафика на хора. Идентификацията на жертвите и разследването на престъпленията, свързани с трафика, посредством правоприлагане от страна на Косово, продължава да буди безпокойство. Организираната престъпност представлява особено предизвикателство в цяло Косово, и по-специално в северната част. Що се отнася до тероризма, Косово прие стратегия и план за действие, но все още липсва законодателната рамка.

Косово продължава да няма законодателство в сферата на *защита на данните*. Няма независим надзорен орган по защита на данните.

Турция

Турция продължава да изпълнява в достатъчна степен **политическите критерии**. В цялата страна се проведеха свободни и честни общински избори. Известен напредък бе постигнат в реформата на съдебната власт, отношенията между гражданите и военните

сили и културните права. Правителството започна широки консултации с политическите партии и гражданското общество за уреждане на кюрдския въпрос. Въпреки това в повечето области, свързани с политическите критерии, и по-специално основните права, както и по отношение на реформите на Конституцията е необходимо да се положат значителни допълнителни усилия.

Що се отнася до *демокрацията и правовата държава*, при разследването на предполагаемата престъпна мрежа Ергенекон бяха предявени сериозни обвинения в престъпна дейност, включително срещу военни офицери. Това дело е възможност за Турция да укрепи доверието в правилното функциониране на демократичните си институции и правовата държава. В този контекст обаче е важно съдебното производство да спазва изцяло надлежната правна процедура, и по-конкретно да се съблюдават правата на обвиняемите. Правителството потвърди ангажимента си за провеждане на реформи, свързани с ЕС, назначи главен преговарящ и одобри националната програма за приемане на достиженията на правото на ЕС. Липсата на диалог и желание за компромиси между политическите партии обаче е пагубна за продължаването на реформите. Все още е необходимо Турция да приведе законодателството си за политическите партии в съответствие с европейските стандарти.

По отношение на *реформата в публичната администрация* е необходимо да се положат значителни допълнителни усилия, по-специално за модернизиране на държавната служба. Намалването на бюрокрацията, опростяването на административните процедури и по-нататъшното изграждане на професионална, независима, отчетна и прозрачна държавна администрация, основана на качеството на работата, продължават да бъдат приоритет.

Що се отнася до *гражданския контрол върху силите за сигурност*, известен напредък бе отбелязан при ограничаването на юрисдикцията на военните съдилища. Висши представители на въоръжените сили обаче продължиха да правят изявления по въпроси извън своята компетентност и все още е необходимо да бъде установен пълен парламентарен контрол върху разходите за отбрана. Предполагаемото участие на военни служители в насочени срещу правителството дейности, което бе разкрито при разследването на Ергенекон, предизвиква сериозно безпокойство.

След консултации с всички заинтересовани лица правителството прие стратегията за съдебни реформи, което е положителна крачка в сферата на *съдебната власт*. Мерките за увеличаване на персонала и финансирането също са положително развитие. Тези усилия обаче трябва да продължат. Освен това все още съществува безпокойство за независимостта, безпристрастността и ефективността на съдебната власт, за състава на Висшия съвет на съдиите и прокурорите и за създаването на регионални апелативни съдилища.

Законодателната рамка за предотвратяване на корупцията бе усъвършенствана. Въпреки това корупцията продължава да бъде широко разпространена в много сфери. Турция трябва да финализира стратегията си за борба с корупцията и да постигне резултати в разследването, предявяването на обвинения, съдебното преследване и издаването на присъди.

Известен напредък бе постигнат по отношение на *човешките права и защитата на малцинствата*, но все още е необходимо да се положат значителни усилия в тези

области. Известен напредък бе отбелязан и при спазването на *международното законодателство за човешките права*. Ратифицирането на факултативния протокол към Конвенцията на ООН против изтезанията и изпълнението на някои решения на Европейския съд по правата на човека, за които е необходимо да се извършат законодателни изменения, обаче все още не са уредени. Институционалната рамка за насърчаването и спазването на човешките права трябва да бъде укрепена. Предстои да бъде създаден омбудсман.

Въпреки че правната рамка на Турция включва всеобхватен набор от предпазни мерки срещу *изтезанията и малтретирането*, усилията за прилагането на тази рамка, както и за пълноценното прилагане на политиката на правителството за нулева толерантност бяха ограничени. Твърденията за изтезания и малтретиране и безнаказаността на извършителите продължават да бъдат сериозно безпокойство. За изготвянето на точна оценка на напредъка в тази област би било полезно турските власти незабавно да разрешат да се публикува докладът на комитета за предотвратяване на изтезанията към Съвета на Европа.

Що се отнася до *затворите*, известен напредък бе постигнат в подобряването на инфраструктурата и обучението и набирането на допълнителен персонал. Все още обаче предстои да бъде решен проблемът с пренаселеността, както и с големия брой задържани в предварителния арест.

Член 301 от Турския наказателен кодекс вече не се използва системно за ограничаване на *свободата на изразяване*. Въпреки това обаче се водят съдебни преследвания и се издават присъди въз основа на други членове на Наказателния кодекс. Турското законодателство не гарантира в достатъчна степен свободата на изразяване в съответствие с Европейската конвенция за правата на човека и със съдебната практика на Европейския съд по правата на човека. Политическият натиск върху медиите и правната несигурност се отразяват на упражняването на свободата на пресата на практика.

Правната рамка относно *свободата на сдружаване* е до голяма степен в съответствие с европейските стандарти. Необходимо е обаче да се постигне значителен напредък в прилагането ѝ. Дейностите на сдруженията са обект на прекомерен контрол, който в някои случаи доведе до съдебни производства.

Що се отнася до *свободата на вероизповедание*, Законът за фондациите се прилага безпроблемно. Правителството започна диалог с алевите и немюсюлманските религиозни общности. Все още обаче предстои да бъдат решени техните конкретни проблеми. В Закона за фондациите не се разглежда въпросът с иззетата собственост, която е продадена на трети лица, нито въпросът със собствеността на фондациите, които са се слели преди приемането на новото законодателство. Продължават да се извършват атаки срещу религиите на малцинствата. Все още предстои да бъде създадена правна рамка, която е в съответствие с Европейската конвенция за правата на човека, за да могат всички немюсюлмански религиозни общности и алевитската общност да извършват своята дейност без неправомерни ограничения, включително що се отнася и до обучението на духовници. Необходимо е да се положат допълнителни усилия за създаването на среда, която благоприятства пълното зачитане на свободата на вероизповедание на практика.

Общата правна рамка, гарантираща *правата на жените* и равенството на половете, като цяло е приета. Необходимо е обаче да се положат значителни по-нататъшни усилия за превръщане на правната рамка в реалност и за намаляване на различията между мъжете и жените по отношение на участието в икономиката и икономическите възможности, участието в политическия живот и достъпа до образование. Домашното насилие, убийствата на честта и ранните и принудителни бракове продължават да бъдат сериозен проблем в някои райони на страната. Необходимо е да се организират повече образователни дейности и дейности за повишаване на осведомеността по въпросите на правата на жените и равенството на половете, като тези дейности трябва да са насочени както към мъжете, така и към жените.

Трябва да се положат повече усилия във всички области, свързани с *правата на децата*, включително по отношение на административния капацитет, здравеопазването, образованието, съдебната система, обхващаща непълнолетните, и детския труд. Делата, при които непълнолетни лица биват съдени като възрастни съгласно Закона за борба с тероризма и могат да получат прекалено големи присъди, будят сериозно безпокойство.

Все още е необходимо да се приеме законодателство, с което да се гарантира, че *синдикалните права* се спазват изцяло в съответствие със стандартите на ЕС и съответните конвенции на Международната организация на труда (МОТ), и по-специално правото на организиране, стачкуване и колективно договаряне.

Положението с *правата на малцинствата* не се е променило. Известен напредък бе отбелязан в областта на *културните права* със стартирането на национален телевизионен канал на кюрдски език. Въпреки това продължават да са налице ограничения, особено относно използването на езици, различни от турския, в частните телевизионни и радио предавания, политическия живот, образованието и контактите с публичните служби. Правната рамка относно използването на езици, различни от турския, дава възможност за ограничителни тълкувания, а прилагането ѝ е непоследователно. Няма напредък относно положението на *ромското население*, което често е обект на дискриминация. Разрушаването на ромски квартали, без да се предлагат алтернативи за настаняване, продължава.

Що се отнася до ситуацията в *източната и югоизточната част*, правителството стартира широкообхватен обществен дебат по кюрдския въпрос, в който се обсъждат културни, политически и икономически теми. От решаващо значение е този дебат да бъде последван от конкретни мерки. Друга положителна стъпка е приемането на Закон за разминирането на сирийската граница. Широкото тълкуване на законодателството за борба с тероризма обаче доведе до неправомерно ограничаване на упражняването на основни права. Системата за охрана на селата все още не е премахната.

Терористичните нападения, извършвани от ПКК, която е включена в списъка на ЕС на терористичните организации, продължиха и отнеха живота на много хора.

Обезщетяването на *вътрешно разселените лица* продължи. Правителството обаче не разполага с цялостна национална стратегия за уреждане на въпроса с вътрешно разселените лица и трябва да ускори усилията си за удовлетворяване на потребностите на тези лица.

Във връзка с *регионалните въпроси и международните задължения* Турция изрази публично подкрепата си за водените под егидата на ООН преговори за намиране на

цялостно решение на *кипърския проблем*. Въпреки това няма напредък към нормализиране на двустранните отношения с Република Кипър. Турция не е приложила изцяло допълнителния протокол към Споразумението за асоцииране и не е премахнала всички препятствия пред свободното движение на стоки, включително ограниченията върху директните транспортни връзки с Кипър.

Що се отнася до *отношенията с Гърция*, проведени бяха още предварителни разговори, но не бе постигнато споразумение относно спора за границите. Предприети бяха по-нататъшни стъпки за изграждане на доверие. Гърция направи значителен брой официални оплаквания относно продължаващите нарушения на нейното въздушно пространство от страна на Турция, включително полети над гръцки острови. Отношенията с *България* продължават да бъдат добри. Добрите съседски отношения продължават да бъдат от основно значение.

Турция продължава да играе положителна роля на *Западните Балкани*.

От юни 2009 г. страната е ротационен председател на Процеса на сътрудничество в Югоизточна Европа (ПСЮЕ).

Турската **икономика** се сви вследствие на намаляването на външното и вътрешното търсене, и по-специално на инвестициите. Отражението на кризата обаче е до голяма степен ограничено до реалната икономика, като причина за това са и предишни структурни реформи и антициклични мерки. Макроикономическата стабилност бе до голяма степен запазена. Инфлацията намаля значително основно вследствие на отслабването на натиска, упражняван от потреблението на енергия и процъфтяващата едно време търговска дейност. Безработицата нарасна значително. Предвид трудната икономическа обстановка процесът на структурни реформи забави темпото си особено през първата половина на 2009 г. Липсата на надеждни фискални планове и опорни точки направи инвестиционния климат несигурен.

Що се отнася до **икономическите критерии**, Турция е функционираща пазарна икономика. Тя би трябвало да е в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в средносрочен план, при условие че продължи да прилага цялостната си програма за реформи за овладяване на структурните слабости.

Консенсусът по основни въпроси на икономическата политика бе запазен при настоящите трудни обстоятелства. Турция взе под внимание исканията за експанзионистични политики, с които да се противодейства на подчертаното свиване на икономиката, и до голяма степен ги включи в по-широкообхватна стратегия за развитие, насочена към увеличаване на публичните инвестиции, създаване на работни места и провеждане на секторни реформи. Известен напредък бе отбелязан в модернизиранието на човешкия и физическия капитал на страната, въпреки че икономическата криза представлява предизвикателство пред този процес. Продължава да е налице достъп до външно финансиране, а официалните резерви намаляха в много малка степен от предишните високи равнища. Външният дисбаланс намаля значително и инфлационният натиск отслабна. Приватизацията продължи, като бяха извършени няколко големи сделки, особено в енергийния сектор. Въпреки периодите на финансова нестабилност в световен мащаб финансовият сектор в Турция демонстрира забележителна издръжливост. Турция диверсифицира търговията си към нови пазари, с което отчасти намали ефекта от кризата.

Фискалните мерки за борба с кризата ограничиха до известна степен икономическия спад, но ако не бъдат отменени навреме, могат да изложат на риск ползите от предходните години на фискална консолидация и политиките на средносрочен устойчив растеж. Прилагането на мерките за увеличаване на фискалната прозрачност бе временно преустановено, а в някои случаи дори окончателно прекратено. Условието на пазара на труда станаха по-трудни, а безработицата рязко се увеличи. Несъответствието на умения между търсенето и предлагането на работна ръка, относително високите вноски за социално осигуряване и липсата на гъвкави практики в сферата на трудовата заетост продължиха да възпрепятстват създаването на работни места. Въпреки разнообразните нови инициативи на турското правителство икономическата криза усложнява достъпа на малките и средните предприятия до финансиране и забавя трансформирането на секторите на турската икономика. При отпускането на държавни помощи все още липсва прозрачност. Прието бе ново законодателство, което улеснява влизането на пазара, но все още съществуват препятствия при излизането от пазара. Правната среда и по-специално съдебните процедури поставят практически предизвикателства и създават пречки пред подобряването на бизнес климата. Турция прие всеобхватен план за действие за намаляване на сивата икономика, която продължава да бъде сериозно предизвикателство.

Турция продължи да подобрява **способността си да поеме задълженията, свързани с членството**. В повечето сфери бе отчетен напредък, който понякога е неравномерен. Привеждането в съответствие в някои области като свободното движение на стоки, правата на интелектуална собственост, антитръстовата политика, енергетиката, предприятията и индустриалната политика, защитата на потребителите, статистиката, трансевропейските мрежи и науката и изследователската дейност е напреднало. Усилията за по-нататъшно привеждане в съответствие трябва да продължат и в сфери като околната среда, държавните помощи, социалната политика и трудовата заетост, дружественото право, обществените поръчки, безопасността на храните, ветеринарната и фитосанитарната политика и свободното движение на услуги. Привеждането в съответствие в областта на митническия съюз и външните отношения трябва да бъде завършено, по-специално с оглед на координирането на позициите в СТО. Все още не са уредени редица дългогодишни търговски спорове, а се появиха и нови. От основно значение е Турция да спазва изцяло ангажиментите си съгласно митническия съюз. В повечето области е от решаващо значение страната да усъвършенства административния си капацитет, за да може да се справи с достиженията на правото на ЕС.

Привеждането в съответствие на законодателството в сферата на *свободното движение на стоки* е в доста напреднала фаза, но отбелязаният през периода на докладване напредък е ограничен. Техническите бариери, свързани с оценяването на съответствието и стандартизирането, все повече възпрепятстват търговията. Привеждането в съответствие в сферата на *правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги* е на ранен етап. В сектора на пощенските услуги и взаимното признаване на професионалните квалификации не бе отчетен напредък. Що се отнася до *свободното движение на капитали*, Турция постигна известен напредък, по-конкретно във връзка с плановете за действие относно движението на капитали и плащанията и относно борбата с изпирането на пари. Страната отбеляза напредък в либерализирането на законодателството си за застраховането. Въпреки това привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС относно движението на капитали и плащанията продължава да бъде ограничено. Малък напредък бе отбелязан

в сферата на *свободното движение на работници*. Привеждането в съответствие е на ранен етап.

Известен напредък може да бъде отчетен в сферата на *обществените поръчки*, по-специално по отношение на административния капацитет. Някои договарящи органи отбелязаха наличието на добри практики при възлагането на обществени поръчки. Въпреки това стратегията за реформите, необходими за привеждането в съответствие на законодателството и за изграждането на институционален капацитет, все още не е приведена в действие. Случаите на дерогация от общите разпоредби нарастват, както и предпочитанията към местни изпълнители, което намалява конкуренцията и ефикасността на публичните търгове. В сферата на *дружественото право* не може да бъде отчетен значителен напредък през периода на докладване. Новият Търговски кодекс не е приет. Привеждането в съответствие на *Закона за интелектуалната собственост* е в относително напреднала фаза. Координацията и сътрудничеството между различните публични органи, които работят в областта на правата на интелектуална собственост (ПИС), и тяхната специализация се подобриха в още по-голяма степен. Въпреки това, прилагането на ПИС продължава да бъде недостатъчно. От съществено значение е да се приемат хармонизирани и актуализирани закони, които да регламентират правата на интелектуална и индустриална собственост и да предвиждат и наказателни санкции.

Турция демонстрира висока степен на привеждане в съответствие на хармонизиране в сферата на *антикърстовата политика*, включително на разпоредбите за контрол върху сливанията. Въпреки това не може да се каже, че е налице по-нататъшно привеждане в съответствие на законодателството за *държавните помощи* и все още предстои да бъде приет дългоочакваният закон за държавните помощи.

Известен напредък бе отбелязан при *финансовите услуги*. Законодателството на Турция е частично приведено в съответствие с достиженията на правото на ЕС в трите подкатегории, на които се разделят финансовите услуги. Що се отнася до *информационното общество и медиите*, известен напредък може да бъде отчетен при електронните комуникации. Приемането на законодателство по прилагането обаче е от основно значение, за да се постигне ефект от първичното законодателство върху пазара. В областта на аудиовизуалната политика бе отбелязан малък напредък.

Привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС в областта на *селското стопанство и развитието на селските райони* продължава да бъде ограничено. Настоящите политики за подкрепа на селското стопанство и стратегическото изготвяне на политиките все повече се отдалечават от ОСП, а плаващият график за акредитацията на структурите на IPARD говори за трудности при създаването на функциониращи административни и организационни структури и процедури за управление на средствата за развитие на селските райони в съответствие със стандартите на ЕС. Техническите бариери пред търговията с телешки продукти, които представляват нарушаване на двустранните ангажименти, продължават да бъдат въпрос, по който трябва спешно да се вземе решение. Като цяло напредъкът в тази област е ограничен. Турция отбеляза ограничен напредък в *безопасността на храните и ветеринарната и фитосанитарната политика*. Усилията в тази област продължават, но транспонирането и прилагането на достиженията на правото на ЕС все още са на ранен етап. По отношение на *рибарството* известен напредък бе постигнат в управлението на ресурсите и флота и прилагането на международните споразумения. Не бе отчетен обаче напредък при привеждането в съответствие на законодателството в тази област.

Турция отбеляза ограничен напредък при привеждането в съответствие в *сектора на транспорта*. Изграждането на капацитет за правоприлагане в автомобилния транспорт изостава, а при железопътния транспорт не може да бъде отчетен напредък. Във въздушния транспорт има ограничен напредък. Липсата на комуникация между централните за контрол на въздушния трафик в Турция и Република Кипър излага на сериозен риск безопасността на въздушния транспорт. Турция не полага усилия да стане част от европейското въздушно пространство. Напредъкът в морския сектор бе ограничен. Включването на Турция в белия списък на Меморандума за разбирателство от Париж потвърждава добрите резултати на страната като държава на флага.

В *енергийния сектор* се наблюдава известен напредък, който обаче е неравномерен. Развитието в областта на енергията от възобновяеми източници, енергийната ефективност и пазара на електроенергия е окуражително. Необходимо е обаче Турция да прилага законодателството си и да приведе в действие стратегиите си в областта на природния газ, ядрената енергия, ядрената безопасност и защитата от радиация.

Що се отнася до *данъчното облагане*, бе постигнат напредък към привеждане в съответствие на законодателството, и по-конкретно към намаляване на дискриминационното облагане на алкохолните напитки. Необходимо е обаче да бъдат отстранени още няколко разминавания, за да бъде постигнато пълно привеждане в съответствие.

Турция отбеляза известен напредък в *икономическата и паричната политика*. Привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС в областта на паричната политика все още не е напълно завършено. Продължават да съществуват недостатъци в правната рамка, например по отношение на пълната независимост на централната банка и налагането на забрана за парично финансиране на публичния сектор и на забрана за привилегирован достъп на публичния сектор до финансовите пазари.

Турция отчете ограничен напредък в областта на *социалната политика и трудовата заетост*. Създаването на парламентарна комисия за равни възможности за мъжете и жените е положителна стъпка напред. Подготовката за участие в Европейския социален фонд бе ускорена. Въпреки това трудовото законодателство, законодателството за здравето и безопасността на работното място и законодателството за борба с дискриминацията не са в съответствие със стандартите на ЕС. Няма напредък към постигането на пълни синдикални права, които са в съответствие със стандартите на ЕС и конвенциите на МОТ. Участието на жените на пазара на труда е много слабо. Усилията за борба с недекларираната трудова дейност и социалното изключване трябва да се увеличат.

Турция отбеляза по-нататъшен напредък в областта на *предприятията и индустриалната политика*, и по-конкретно в изготвянето на нова индустриална стратегия и нови стратегии за отделните сектори, които понастоящем трябва да бъдат завършени и оповестени. Също така се наблюдава по-широко предлагане на инструменти на политиката за предприятия и на индустриалната политика, както и известно подобряване на бизнес климата. Турция постигна достатъчно равнище на привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС в сферата на предприятия и индустриалната политика.

Турция постигна известен напредък при *трансевропейските мрежи*. През юли 2009 г. страната подписа междуправителственото споразумение за газопровода „Набуко“. Този

проект е важна стратегическа стъпка към установяването на по-тясно сътрудничество в енергетиката между ЕС, Турция и други държави в региона, както и към разнообразяване на енергийните източници. Своевременното завършване на Южния газов коридор, по-специално чрез бързото изпълнение на междуправителствено споразумение за „Набуко“, продължава да бъде един от най-важните приоритети на ЕС в областта на енергийната сигурност. Известен напредък може да бъде отчетен в *регионалната политика и координирането на структурните инструменти*. Законодателната и институционалната рамка за прилагане на компоненти III и IV от ИПП бе финализирана, в подготвянето на проектите участваха местни и регионални заинтересовани страни и бяха създадени агенции за по-нататъшното развитие. Необходимо е обаче административният капацитет да бъде допълнително укрепен. Като цяло приваждането на Турция в съответствие с достиженията на правото на ЕС в тази област продължава да бъде ограничено.

Що се отнася до *съдебната власт*, приемането от правителството на стратегията за съдебна реформа е положителна стъпка напред. Предприетите мерки за увеличаване на персонала и ресурсите също са положителна стъпка и трябва да продължат. Все още обаче предстои да бъдат взети ответни мерки във връзка с безпокойството за независимостта, безпристрастността и ефективността на съдебната власт. По отношение на *борбата с корупцията* известен напредък бе отчетен при укрепването на законодателството и институционалните структури за борба с корупцията. Въпреки това корупцията продължава да бъде широко разпространена в много сфери. Приемането и ефективното прилагане на националната стратегия за борба с корупцията ще бъде от основно значение.

В областта на *правосъдието, свободата и сигурността* бе постигнат известен напредък, който обаче е неравномерен. Турция отбеляза ограничен напредък във връзка с външните граници и Шенген и по отношение на миграцията и убежището. Предвид рязкото увеличаване на кандидатите за убежище усилията за реорганизиране на системата трябва да продължат. Неотдавна страната се съгласи да поднови официалните преговори за сключване на споразумение за реадмисия с ЕО.

В областта на *научните изследвания* Турция положи значителни усилия за по-активно участие в Седмата рамкова програма на ЕО за научни изследвания и технологично развитие и за повишаване на националния си капацитет за научни изследвания. Необходимо е обаче да се положат допълнителни усилия за интегрирането на страната в европейското изследователско пространство.

В сферата на *околната среда* Турция подписа Протокола от Киото, с което постигна напредък при химическите вещества и хоризонталното законодателство. Известен напредък може да бъде отчетен при отпадъците, качеството на въздуха, индустриалното замърсяване, управлението на риска и химическите вещества. Като цяло обаче степента на приваждане в съответствие продължава да бъде недостатъчна. Турция не е отбелязала напредък по отношение на качеството на водата, защитата на природата и генетично модифицираните организми.

Известен напредък бе постигнат при *защитата на потребителите и здравеопазването*. По отношение на защитата на потребителите обаче е необходимо да се положат по-големи усилия, по-конкретно по въпроси, които не са свързани с безопасността, както и за да се постигне надлежно прилагане на защитата на потребителите като цяло. В областта на общественото здравеопазване може да бъде

отчетен известен напредък, по-конкретно при контрола върху тютюна и при укрепването на административния капацитет във връзка със заразните болести.

Турция постигна високо равнище на привеждане в съответствие в областта на *митническото законодателство* благодарение на митническия си съюз с ЕС. В някои сфери като зоните за свободна търговия и митническите облекчения обаче все още е необходимо да се извърши допълнително привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС. Турция постигна високо равнище на привеждане в съответствие при *външните отношения*, но този процес трябва да бъде завършен особено по отношение на координирането на позициите в СТО. Редица дългогодишни търговски въпроси продължават да бъдат неуредени, което възпрепятства доброто функциониране на митническия съюз.

Привеждането в съответствие на Турция с *общата външна политика и политика на сигурност* на ЕС продължи. Приносът на страната за стабилизирането на райони като Южен Кавказ и Близкия изток нарасна. Турция заздравя дипломатическите си отношения с Ирак, като установи контакти и с кюрдското местно правителство. Положени бяха значителни дипломатически усилия за нормализиране на отношенията с Армения.

Турция има съществен принос за ЕПСО и се стреми към по-активно участие в дейностите в рамките на тази политика. Тя обаче е против сътрудничество между ЕС и НАТО, в което участват всички държави-членки на ЕС. Турция не е приела позицията на ЕС за членство в Споразумението от Васенаар.

Ограничен напредък може да бъде отчетен в сферата на *финансовия контрол*, в която привеждането в съответствие е в доста напреднала фаза. Разпоредбите за прилагане на закона за публичното финансово управление и контрол са налице, но все още липсват редица изменения, свързани с вътрешния контрол, а преразглеждането на документа за политиката на публичното финансово управление и контрол и плана за действие в тази област не е завършено. Законът за вътрешния одит, чрез който вътрешните одити ще бъдат приведени в съответствие с международните стандарти, не е приет. Структурата за сътрудничество в борбата с измамите предстои да бъде изградена. Турция изсече нови турски монети, за да премахне всякакви прилики с евромонетите. Привеждането на страната в съответствие с основните принципи и институции на достиженията на правото на ЕС в областта на *финансовите и бюджетните разпоредби* е в доста напреднала фаза.